

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YENİÇAĞ TARİHİ ANA BİLİM DALI

MÜHİMME DEFTERLERİ'NDE
BOLU SANCAĞI VE BOLU'DA EŞKİYALIK
(H 961-993, M 1553-1585)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SELDA ÖZTÜRK

BOLU 2010

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YENİÇAĞ TARİHİ ANA BİLİM DALI

MÜHİMME DEFTERLERİ'NDE
BOLU SANCAĞI VE BOLU'DA EŞKIYALIK
(H 961-993, M 1553-1585)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN:
DOÇ. DR. MUSTAFA GENCER

HAZIRLAYAN:
SELDA ÖZTÜRK

BOLU 2010

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Selda ÖZTÜRK'E ait “**Mühimme Defterleri’nde Bolu Sancağı ve Bolu’da Eşkıyalık (H 961-993, M 1553-1585)**” adlı tez, jürimiz tarafından Yeni Çağ Tarihi Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Akademik Unvan, Ad ve Soyad

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : **Doç. Dr. Mustafa GENCER**

Üye : **Yrd. Doç. Dr. Ahmet OCAK**

Üye : **Yrd. Doç. Dr. Mehmet SÜME**

Sosyal Bilimler Enstitüsü’nün Onayı

Prof. Dr. Gönül ÜLKER
Enstitü Müdürü

ÖZET

MÜHİMME DEFTERLERİ'NDE BOLU SANCAĞI VE BOLU'DA EŞKIYALIK (H 961-993, M 1553-1585)

Yüksek Lisans Tezi

Selda Öztürk

Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yeniçağ Tarihi Ana Bilim Dalı

Bolu-2010, xv+140 sayfa

Osmanlı Devleti XVI. yüzyıldan itibaren Avusturya ve İran seferleri sonucu oluşan ekonomik sıkıntılar, ticaret yollarının önemini kaybetmesi, nüfus artışının yarattığı sosyal hayattaki olumsuzluklar ve eğitim alanındaki bozulmalar yüzünden çağının gerisinde kalmaya başlamıştır. Osmanlı toprak düzeninin temeli olan tımar sistemi, Celâli ayaklanmaları ile ağır vergiler yüzünden bozulmuştur. Devlet, bozulmaya başlayan kurumlarını düzelterek köklü reformlar yapamamıştır.

Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu durumla ilgili olarak Mühimme Defterleri'ndeki kayıtlar, XVI. yüzyılda Bolu yöresindeki olayları aydınlatıcı ipuçları vermektedir. Bu dönemde özellikle Bolu sancağında giderek artan asayiş ve eşkıyalık olayları dikkat çekmektedir. Bu tür olaylar diğer Osmanlı şehirlerinde olduğu gibi Bolu sancağında da sosyo ekonomik hayatı olumsuz etkilemiş ve halk arasında huzursuzluğa sebep olmuştur. Bolu'daki eşkıyalık hareketleri, Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu genel durum hakkında fikir vermesi bakımından önemlidir. Devlet, stratejik bir konumda olan Bolu sancağında yaşanan eşkıyalık olaylarına karşı çeşitli önlemler almaya çalışmış, fakat çoğu zaman başarılı olamamıştır. Bu durum devlet otoritesinin

zayıflamasına yol açmıştır.

Bu çalışma 1553-1585 yılları arasında kayıtları içeren Mühimme Defterleri'nde Bolu ile ilgili 302 hükmün katalog taraması ve özetleriyle birlikte, bu hükümlerin eşkıyalıkla ilgili olanlarının 35 adetinin taranskripsiyonlu metnini ve değerlendirilmesini içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Bolu, Mühimme Defterleri, Eşkıyalık

ABSTRACT

Thesis of High Master's Degree
Bolu and Banditry in Bolu According to Muhimme Defters
(from 1553 to 1585)

Selda Ozturk
The University of Abant Izzet Baysal
The Institute of Social Science
The Department of Modern Times History

Bolu-2010, xv+140 Pages

Ottoman Empire in the 16th century, was in process of a regress due to economical problems as the result of Austria and Iran military expeditions, the change in the trade routes, the rise in population and the sociological outcomes of this rise and finally due to the curruption of the education system. Timar, a Turkish fiefdom in the time of the Ottoman Empire, was the main system for the land domination but exposed to decay because of the Celali riots and heavy taxes. What is more, strong reforms to rehabilitate the bad situation were lacking.

The muhimme defters for 16th century Bolu gives important illuminating hints on Ottoman empire's situation during the period. Especially the rise in the number of bandity reports is one of the remarkable features. As in other cities in the empire, these bandities had deeply effected the socio economic life and caused discomfort for the locals. Despite the efforts of the state against these bandits, the peace had not been achieved in the region most of the time and this caused the authority lose its power.

This research consists of evaluation and summaries of scanning of the muhimme defters between 1553-1585 in Bolu and of the provision number 302 together with transcribed texts of thirty five of these povisions which are directly related to banditry.

Key words: Bolu, Muhimme Defters, Banditry

Teşekkür

Mühimme Defterleri, Osmanlı Arşivlerinin en önemli defter serilerinden birini oluşturmaktadır. Bu belgeler Osmanlı tarihi için tartışmasız bir öneme sahip olduğu gibi, günümüzde yaşanan bazı olaylara ışık tutması bakımından da son derece önemlidir. Bu bakımından Mühimme Defterleri ile ilgili akademik çalışmaların çoğalması, defterlerin titizlikle ele alınıp çeşitli açılardan incelenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu tezde Mühimme Defterleri'nde Bolu sancağı ve Bolu sancağında eşkıyalık olayları ele alınmıştır. Öncelikle Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğündeki 1553-1585 yılları arasındaki ilk 60 defter taranmış, Bu defterlerdeki Bolu ile ilgili 302 hüküm özetleri toparlanmıştır. Daha sonra bu hükümlerdeki eşkıyalıkla ilgili olan fermanlar okunup transkribe edilmiştir. Daha sonraki safhada bu fermanlar çeşitli açılardan değerlendirmeye çalışılmıştır.

Çalışmalarım sırasında yardım ve teşviklerini esirgemeyen danışmam hocam sayın Doç. Dr. Mustafa Gencer'e, fikirlerine müracaat edip yardımlarını gördüğüm sayın hocalarım Prof. Dr. Behcet Kemal Yeşilbursa, Doç. Dr. Levet Kayapınar ve Doç. Dr. Ayşe Kayapınar'a, desteklerinden dolayı eşim Yrd. Doç. Dr. Erol Öztürk'e, ayrıca emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunarım.

Selda Öztürk

Bolu 2010

İÇİNDEKİLER

Özet	iii
Abstract	v
Teşekkür.....	vii
İçindekiler.....	viii
Tablolar Listesi	x
Kısaltmalar	xi
Konu ve Kaynaklar	xii
1. Giriş	1
1.1. Osmanlı Devleti'nin XVI. yüzyıldaki Durumu	1
2. I. Bölüm	5
2.1. Osmanlı Döneminde Bolu Sancağı	5
2.2. Mühimme Defterleri'nde (1553-1585) Bolu Sancağı	7
2.3. Bolu Sancağı İle İlgili Hükümlerin Konu ve İçeriği	9
2.4. Mühimme Defterleri'nde (1553-1585) Geçen Bolu Sancağı İle İlgili Hükümlerin Özetleri	14
3. II. Bölüm	90
3.1. Osmanlı Devleti'nde Eşkîyalık Olayları	90
3.1.1. Eşkîya	90
3.1.2. Celâlîler	91
3.2. Mühimme Defterleri'ne (1553-1585) Göre Bolu Sancağında Eşkîyalık Olayları	93
3.3. Bazı Aşiret, Taife ve Çingenelerin Yaptığı Eşkîyalık Olayları	94
3.3.1. Karakeçili Taifesi	94
3.3.2. Çingeneler	94
3.3.3. Ehl-i Örf Görevlilerinin Yaptığı Yaptığı Eşkîyalık Olayları	94
3.3.4. Sipahilerin Yaptığı Eşkîyalık Olayı	94
3.3.5. Kethüdanın Yaptığı Eşkîyalık Olayı	95
3.3.6. Çavuşun Yaptığı Eşkîyalık Olayı	95

3.3.7. Ehl-i Şer Görevlilerinin Yaptığı Eşkıyalık Olayları	95
3.3.8. Suhtelerin Yaptığı Eşkıyalık Olayları	96
3.4. Şakiler ve Şekavet Olayları	99
3.4.1. Köroğlu	99
3.4.2. Ali Nam Şaki	101
3.4.3. Yörükoğlu Mustafa, Maden bin Ali, Akça bin Budak, Kara Ali bin Hacı Şakiler	102
3.4.4. Doğancıoğlu Muharrem Nam Şaki	102
3.4.5. Hacı Andın Şaki	102
3.4.6. Yahyaoğlu Hamza Şaki	102
3.4.7. Cümdi Ali Nam Şaki	103
3.4.8. Ahmed, Nasir ve Süleyman Şakiler	103
3.4.9. Mehmed Bin Hacı İshak Nam Şaki	103
3.4.10. Haydar ve Ramazan Nam Şakiler	103
3.4.11. Hacı Durmuş Nam Şaki	104
3.5. Eşkıyalarla Devletin Mücadelesi	104
3.6. Eşkıyalara Verilen Cezalar	107
3.7. Olayların Geçtiği Yerler	108
3.8. Mühimme Defterleri'ne Göre Bolu'da Eşkıyalık Olaylarıyla İlgili Hükümlerin Transkripsiyonlu Metni	109
4. Sonuç	133
5. Kaynaklar	135
6. Ekler.....	138

Tablolar Listesi

Tablo: 1 Mühimme Defterleri'nin Tarihleri	xiv
Tablo: 2 Mühimme Defterleri'nde Bolu İle İlgili Hüküm Sayısı	7
Tablo: 3 Hükümlerin Konu ve İçerikleri	10

Kısaltmalar

AİBÜ	: Abant izzet Baysal Üniversitesi
BOA	: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü
bkz	: Bakınız
c	: Cilt
Hak	: Hakkında
s	: Sayfa
S	: Sayı
ed	: Editör
M	: Muharrem/ Miladî
S	: Safer
Ra	: Rebîyü'l-evvel
R	: Rebîyü'l-ahir
Ca	: Cemâziye'l-evvel
C	: Cemâziye'l-ahir
B	: Receb
S	: Saban
N	: Ramazan
L	: Şevval
Za	: Zi'l-ka'de
Z	: Zi'l-hicce
İA	: İslam Ansiklopedisi

Konu ve Kaynaklar

Konu

Bu çalışma Osmanlı tarihinde 1553-1585 yılları arasında kaydedilmiş olan Mühimme Defterleri'ndeki Bolu ile ilgili 302 hükmün katalog taraması ve özetleriyle birlikte bu hükümlerden eşkıyalıkla ilgili olanlarının 35 adet hükmün taranskripsiyonu ve değerlendirilmesini içermektedir.

Tez iki bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölüm'de Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan (1-60) Mühimme Defteri katoloğu taranarak hüküm özetleri verilmiştir. Daha sonra ise katalog taraması içinde yoğunlaştığımız konu Bolu sancağında meydana gelen eşkıyalık olaylarıdır. Bunların incelendiği kısım tezimizin İkinci Bölümünü oluşturmaktadır. Mühimme Defterleri'nde yer alan hükümler, asayiş işleri için yollanmış hükümlerdir. Bu hükümler Osmanlı Devleti'nin sosyal, ekonomik ve siyasî tarihi hakkında önemli veriler içermektedirler.

Bu bölümde ilk önce eşkıyalık olayları ve bu olayları yapanlar üzerinde durulmuştur. Daha sonra ise Osmanlı Devleti'nin eşkıyalık olayları karşısında aldığı tedbirler ve uyguladıkları cezalar değerlendirilmiştir.

Kaynaklar

Mühimme Defterleri

Mühimme Defterleri; Divân-ı Hümayûn toplantılarında müzâkere edilen dâhilî ve haricî meselelere ait siyasî, askerî, içtimaî ve iktisadî önemli kararların kaydedildiği

defterlere verilen addır. İlk önceleri bu tür divan kararlarının tutulduğu defterler Mühimme adıyla anılmamaktadır. Bu defterlere Mühimme adının verilmesi XVII. yüzyılın ortalarında şikâyet türü ahkâmın ayrılması sonucu olmuştur.¹

Mühimme Defterleri, Osmanlı Arşivi defter serileri içinde şüphesiz önemli yer tutar. Ana konularını; devleti ilgilendiren siyâsî, iktisadî, kültürel, sosyal ve harp tarihine dair üst düzey kararlar teşkil eder. Bu defterlerde yer alan hükümler, herhangi bir mesele ile ilgili olarak yazılan fermân, berât, nâme vs.'nin suretleri olup, bu suretler daha sonra temize çekilmişlerdir².

Osmanlı devlet yapısı ve müesseselerinin incelenmesi bakımından mühimme defterlerindeki metinler üzerinde titizlikle çalışmak gerekmektedir. Gerek İstanbul gerekse eyaletlerdeki devlet dairelerinin kuruluşu ve işleyiş hakkındaki en ayrıntılı bilgiler bu defterlerde yer almaktadır. Fermanların asılları gönderildikleri mahallerde kaybolduğu için bunların Mühimme Defterleri'ndeki suretleri Osmanlı idari yapısını ve hukukunu araştırmak için son derece büyük bir değer taşımaktadır. Mühimme Defterleri'nde, pek çok tarihi olay ile Osmanlı Devleti'nin yabancı ülkelerle münasebetleri ve imparatorluğun her taraftaki sosyal, ekonomik, askeri, dini ve kültürel şartları hakkında çok değerli bilgiler yer almaktadır. Ayrıca bu defterler sayesinde Türkçe birçok coğrafi, idari, askeri terim ve imparatorluğun muhtelif bölgelerinde kullanılan ayar ve ölçülerin doğru anlamlarını tespit etmemiz de mümkündür.³

Osmanlı Arşivinde H. 961-1333 /M.1553-1915 tarihleri arasında tutulmuş 419 adet Mühimme Defteri mevcuttur.

XVI. yüzyılın ortalarından XX. yüzyılın ilk yıllarına ulaşan bir dönem içinde, küçük zaman bölümleri hariç ortalama 350 yıllık zaman dilimi itibarıyla, hiçbir doğu ve batı devletinde bulunmayan kültür ve tarih zenginliğini ihtiva eden defterlerdir. 989

¹ Feridun Emecen, "Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, c. 3, Sayı 5, 2005, s.107.

² Mehmet Ali Ünal, *Mühimme Defteri 44*, Akademi Kitabevi, İzmir: 1995, s V.

³ *12 Numaralı Mühimme Defteri*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, Ankara: 1996, sVII-VII.

numaralı "Divân-ı Hümayûn Defterleri Kataloğu"nda 1-266 sıra numaralarında kayıtlı H. 961-1323/M. 1553-1905 tarihleri arasındaki hükümleri ihtiva eden 266 adet Divân-ı Hümayûn Mühimme Defteri mevcuttur. 73 Mühimme Defteri'nin, hüküm özetlerinden oluşan hülâsa katalogları mevcuttur. (20-54, 66, 72 hariç).

1-19, 21-28, 260 ve 261 numaralı Mühimme Defterleri'nin Osmanlıca olarak indeksi mevcuttur. 3, 5, 6, 7 ve 12 numaralı Mühimme Defterleri'nin de tıpkıbasım ve indeksli olarak basımı yapılmıştır.⁴

Başbakanlık Devlet Arşivinde bulunan ilk 60 Mühimme defteri katoloğu taranarak Bolu ile ilgili 302 hüküm özetine rastlanmıştır. İlk defter H 961, son defter ise H 993 yılına aittir. Bu tarihler Miladi 1553 ile 1585 yılları arasındadır. Bu dönemler Kanuni Sultan Süleyman (1520-1566), II. Selim (1566-1574) ve III. Murat (1574-1595) dönemlerine rastlamaktadır. Katalog taraması yaptığımız defterlerin tarihleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo: 1 Mühimme Defterleri'nin Tarihleri

Mühimme Defteri	Sıra No	Hicri Tarih	Miladi Tarih
	1	961-962	1553-1554
	2	963-964	1555-1556
	3	966-968	1558-1560
	4	967-968	1559-1560
	5	973	1565
	6	973	1565
	7	975-976	1567-1568
	8	977-978	1569-1570
	9	977-978	1569-1570
	10	978-979	1570-1571
	11	978-979	1570-1571
	12	978-979	1570-1571
	13	978-979	1570-1571
	14/1	978	1570-1571
	14/2	978	1570
	15	979	1571-1572
	16	979	1571
	17	979	1571
	18	979	1571-1572

⁴ Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul: 2000, s.60-68.

	19	980	1572
	20	-	-
	21	980-981	1572-1573
	22	981	1573
	23	981	1573-1574
	24	981-982	1573-1574
	25	981-982	1573-1574
	26	982	1574
	27	983	1575-1576
	28	984	1576
	29	984	1576-1577
	30	985	1577
	31	985	1577
	32	985-986	1577-1578
	33	985-986	1577-1578
	34	986	1578
	35	986	1578
	36	986-987	1578-1579
	37	986-987	1578-1579
	38	987	1579-1580
	39	987-988	1579-1580
	40	987	1579
	41	987	1579-1580
	42	987-989	1579-1581
	43	988	1580
	44	998-992	1580-1584
	45	989-989	1581
	46	989-990	1581-1582
	47	990	1582
	48	990-991	1582-1583
	49	991	1583
	50	991-993	1583-1585
	51	991	1583
	52	991-992	1583-1584
	53	992-993	1584-1585
	54	992	1584
	55	992-993	1584-1585
	56	993	1585
	57	1127-1201	1715-1786
	58	993	1585
	59	993	1585
	60	993	1585

1. Giriş

1.1. Osmanlı Devleti'nin XVI. yüzyıldaki Durumu

XVI. yüzyılda Osmanlı Devleti doğuda ve batıda rakipsiz bir devlet olarak karşımıza çıkar. Özellikle İstanbul'un fethi sonrasında İslam ve Hristiyan âlemi üzerinde nüfuzu artmış dünyanın en güçlü devletlerinden biri haline gelmiştir.

Fatih'in ölümünden (1481) sonra şehzade Cem ile II. Bayezid arasında taht mücadelesi başlamıştır. Mücadeleyi kaybeden Cem, 1495 yılına kadar Papa'nın yanında, sonra da Fransa'da tutulmuş ve ölümüne kadar Osmanlı Devleti'ne karşı tehdit unsuru olarak kullanılmıştır. Bu nedenden dolayıdır ki; II. Bayezid döneminde (1481-1512) Avrupa'ya yapılan seferlerde durgunluk yaşanmıştır. Cem tehlikesi kalktıktan sonra Venedik ile 1499-1502 yılları arasında devam eden savaş Mora'da Osmanlı egemenliğini sağlarken, Modon, Koron, İnebahtı ve Navarin limanları ile Ayamavra ve Kefolonya adaları alınmasına rağmen Safevi tehlikesinden dolayı barışla sona ermiştir.⁵

Yavuz Sultan Selim (1512-1520) tahta çıktığı sırada en önemli sorun Doğu'da gittikçe büyüyen Safevi tehlikesidir. 24 Ağustos 1514'te Çaldıran'da Şâh İsmail'e karşı büyük bir zafer kazanarak, Tebriz' e girmiş ve bir yıl sonra Dulkadir beyliğini ortadan kaldırarak Doğu Anadolu'yu tamamen ükesine katmıştır. Doğu Anadolu'nun ilhakı stratejik bakımdan çok önemlidir. Çünkü Doğu'dan gelecek istilalara karşı Anadolu güvence altına alınmış oluyordu. Ayrıca XVI. yüzyılda İran, Irak ve Kafkasya'daki fetihler için bölgedeki Erzurum, Van, Diyarbakır üs olarak kullanılabilecekti. Ekonomik açıdan da bölgenin ilhakı çok önemlidir. Osmanlılar böylece Tebriz-Halep ve Tebriz-Bursa İpek Yolu'nun kontrolünü tamamen ele geçirmişlerdir.⁶

⁵ Kenan İnan, "II. Bayezid Dönemi", *Türkler Ansiklopedisi*, c.IX, s.388-389.

⁶ Halil İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, İstanbul: 2000, c.1, s 58.

Fatih döneminden itibaren Osmanlı-Memlûklü ilişkileri bozulmaya başlamış, Yavuz Sultan Selim, Mercidabık ve Ridaniye savaşları sonunda Mısır'ı Osmanlı topraklarına katarak Memlûklü Devleti'ne son vermiştir. Mısır'ın fethinden sonra Portekizlileri Kızıldeniz'den atarak Hindistan'dan gelen ticaret gemilerine yol açmak için bölgeye Osmanlı donanması gönderilmiş ve Yemen ele geçirilerek Aden'e ulaşılmıştır. İşte Osmanlı'nın bu başarılarından dolayı Gücerat ve Kalkikut hükümdarları Portekizlilere karşı yardım istemişlerdir.⁷

Kanuni Sultan Süleyman (1520-1566) tahta çıktığında, Avrupa'nın siyasi coğrafyasında çok önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Bundan dolayı Kanuni öncelikle Osmanlı'nın Batı'daki fetih hareketini devam ettirmiştir.⁸ Çünkü Roma-Germen imparatoru V. Karl (Şarlken) akrabalık bağlarına dayanan bir ittifak oluşturarak Avrupa'nın en güçlü devleti haline gelmiş, bir taraftan Fransa üzerinde hâkimiyet mücadelesi verirken, diğer taraftan da Macaristan aracılığıyla Balkan toprakları üzerinde Osmanlı Devleti aleyhine genişleme politikası gütmekteydi. Şarlken, Venedik'le ittifak kurarak Afrika ve Akdeniz kıyılarında hâkimiyet mücadelesine girişmiştir. Ayrıca Doğu'da da İran'la ittifak yapmıştır.⁹

Kanuni, önce Orta ve Batı Avrupa'nın kapısı olan ve Fatih döneminde alınamayan Belgrad'ı sonra da Rodos'u fethetmeyi başardı.¹⁰ Portekiz'in Batı Afrika'ya hâkim olması, İspanya'nın Granada'yı fethetmesine rağmen, XVI. yüzyıl boyunca Osmanlı Donanması Akdeniz'deki egemenliğini sürdürmüştür.¹¹ Ancak Osmanlılar aynı başarıyı Hint Okyanusu'nda gösterememişler ve Portekiz ile İspanya'ya karşı bir denge unsuru olarak, 1535'te Fransa'ya ve 1580'de İngiliz Levant şirketine bir takım ayrıcalıklar vermek zorunda kalmışlardır.¹²

Kanuni, bir taraftan Batı ile mücadelesini sürdürürken bir taraftan da Doğu'da

⁷ Halil İnalcık, *age*, s.143,144.

⁸ Stephen J. Lee, *Avrupa Tarihinden Kesitler* (Çev: Ertürk Demirel) 1494–1789, Ankara: Dost Yayınları, 2004, s.56-63.

⁹ Yılmaz Öztuna, *Başlangıcından Zamanımıza Kadar Büyük Türkiye Tarihi*, İstanbul: 1977, c.III, s. 312-365.

¹⁰ Halil İnalcık, *age*, s.149.

¹¹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, Ankara: TTK Basımevi, 1998, c.II, s.320.

¹² Halil İnalcık, *Devlet-i Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-I*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2009, s.151-157.

hâlâ bir tehdit olan Safevi'ler üzerine 1534, 1540, 1548 ve 1552 yıllarında seferler yapmış, Osmanlı'nın Doğu Anadolu'daki hâkimiyetini pekiştirmiştir.¹³

Kanuni'den sonra tahta geçen II. Selim döneminde de (1566-1574) devletin genişlemesi sürmüştü ve Kıbrıs Adası fethedilerek Doğu Akdeniz'deki egemenliği güçlendirilmiştir. Fakat bu durum Avrupa'da üzüntüyle karşılanmış ve Osmanlı aleyhine oluşturulan ittifak Lepanto (İnebahtı) yenilgisi ile sonuçlanmıştır. Doğu'da Safeviler Doğu Anadolu topraklarında faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Böylece daha Kanuni döneminde başlayan olumsuzluklar yavaş yavaş kendini göstermeye başlamıştır.

III. Murat (1574-1595) devlet işleri ile tam anlamıyla meşgul olmamakla birlikte devlet işlerini tümüyle de sadrazama bırakmamış, Harem'in etkisinde kalarak, yanlış müdahaleleriyle devlet düzeninin bozulmasına yol açmıştır.¹⁴ III. Murat döneminde Osmanlı İran mücadeleleri yıllarca sürmüştür. İran'ın yayılma siyasetine engel olma gayretleri uzun zaman almış ve pahalıya mal olan savaşlar her iki tarafta da büyük zararlar meydana getirmiştir. Osmanlı Devleti uzak mesafeye orduyu sevk etmek ve orduyu bölgelerde kışlatmak zorunda idi. Bu yüzden savaş Osmanlı ekonomisi için yıkım olmaya başlamıştır. Diğer taraftan da askerler arasında hoşnutsuzluklar başgöstermiştir. Bütün bunları göz önüne alarak Osmanlı İran'la ikinci kez anlaşma imzalayacak ama bu barış anlaşması çok uzun sürmeyecektir.

III. Murat'ın sık sık Yeniçeri Ocağı'na müdahale etmesi, bu kurumun bozulmasına yol açmıştır. Rüşvete göre tevcihler başlamış, böylece kanunlar zedelenmiş ve sonra da telafisi mümkün olmamıştır. Sık sık yapılan tevcihler halk üzerindeki ekonomik baskıyı arttırmış ve devlete olan güveni sarsmıştır. Bu güvensizlik akçenin değerinin düşmesine sebep olmuştur. Mağsus akçe (değeri düşük akçe) devri de böylece başlamıştır. Osmanlı ekonomisini bozulmasında dış etkenlerden en önemlisi Amerikan menşeli gümüşün, Avrupa üzerinden Osmanlı'ya getirilmesidir. Bu nedenle rayiç alt üst olmuş, enflasyon gündeme gelmiş ve halkın satın alma gücü azalmıştır. II. Selim tahta geçtiği sırada 100 dirhem gümüşten 420 akçe yerine, 450 akçe kesilmeye başlandı.

¹³ Tayyip Gökbilgin, *Kanuni Sultan Süleyman*, M.E. Yayınları, İstanbul: 1992, s.130-141.

¹⁴ Oral Sander, *Anka'nın Yükselişi ve Düşüşü* (Osmanlı Diplomasi Üzerine Bir Deneme), Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınıs,1987, s.76,68.

Böylece bir akçenin ihtiva ettiği gümüş miktarı azaldı. Buna rağmen bir Osmanlı altının yine 60 akçeye tedavül edilmesi istendi. Hâlbuki altının değeri 80-100 akçeye ulaşmıştı. İşte bu uygulamanın yarattığı enflasyon, eşya ve yiyecek fiyatlarının yükselmesine ve buna bağlı olarak karaborsanın gündeme gelmesine sebep oldu.¹⁵

XVI. yüzyılın sonlarına doğru Osmanlı Devleti'nin en gözde teşkilatı olan Tımarlı Sipahi teşkilatıda bozulmaya başladı. Bu teşkilat kuruluşundan itibaren askeri, siyasi, içtimai ve iktisadi açılardan devletin gelişip büyümesinde başlıca etken olmuştur. Fakat Tımarlı Sipahi'nin muharip askeri sınıf gücünü ve itibarını kaybetmesi, tımarların bu devirde layık olmayan kişilerin eline geçmesine sebep oldu. Bu durum karşısında devlet Kapıkulu ocaklarının sayısını artırma yoluna gitmiştir. Böylece her üç ayda bir ödenmesi gereken ulufenin temininde zorluklar çekmiştir. Reaya devletin kendine biçtiği ağır vergileri ödeyemeyince “çift bozan” olup, yerini yurdunu terk etmeye başladı. Sonuçta insanların bir kısmı şehir ve kasabalara giderken, bir kısmı da Celâlılere katıldı. Böylece Anadolu büyük bir kargaşa ortamı başladı.¹⁶

¹⁵ Ahmet Tabakoğlu, *Türk İktisat Tarihi*, İstanbul: Dergâh Yayınları, 1986, s.247,248.

¹⁶ Mücteba İlgürel, “Zirve'den Dönüş: II. Selim'den III. Mehmed'e”, *Türkler Ansiklopedisi*, c.IX, s.644-662.

2. Birinci Bölüm

2.1.Osmanlı Döneminde Bolu Sancağı

Etrafı dağlarla çevrili geniş bir ovada kurulan ve kuzeybatı Anadolu'nun eski ve önemli yerleşme merkezlerinden olan Bolu Anadolu Selçuklular döneminde (1197) tamamen fethedilmiştir. 1243 Köseadağ Savaşı sonrasında Anadolu Selçuklu Devleti'nin İlhanlı egemenliğine girmesiyle Bolu ve çevresinde Bizans İmparatorluğu'nun nüfuzu artmış, Osmanlı Beyliği'nin Bolu'yu fethine kadar burada Bizans hâkimiyeti devam etmiştir.¹⁷

Bolu üzerine yapılan ilk Osmanlı akınlarına Osman Gazi döneminde (1299-1324) başlanmıştır¹⁸. Osman Gazi döneminde, Orhan Gazi'ye yardımcı olan ve babasının silah arkadaşlarından Konur Alp ile Akça Koca Sakarya'nın her iki tarafındaki yerleri fethetmişlerdi. Bu yüzden, yeni açılan uçların ilk idarecileri bunlar olmuşlardır. Bolu'nun fethi Orhan Gazi döneminde tamamlanmıştır. Konur Alp, Akçakoca, Süleyman Paşa, Sungur Bey gibi şahıslar Bolu'nun Osmanlı coğrafyasına katılmasını sağlayan önemli isimlerdir. Akyazı, Eskibağ ve Düzce Ovasının yer aldığı Konrapa, fatihinin adını (Konuralp) almış, kaydıhayat şartı ile Konur Alp'e bırakılarak sancak merkezi yapılmıştır. Bu bölge, Osmanlı vesikalarında Konrapa (Konur Apa) diye anılmıştır. İlk sancak beyi Bolu fatihi Konur Alp'tir. Şehzadeler, hanedana akraba olanlarla, Candaroğullarına mensup beyler Bolu'yu sancak beyi olarak yönetmişlerdir. Konur Alp, Sunkur Bay Şemsî, Şehzade Murad, Gündüz Alp, Süleyman Paşa, Çandarlızâde Mahmud Çelebi Bolu'yu idare etmiş ilk beyler arasındadır.¹⁹

Bolu, Beylerbeylik merkezi Ankara ve 1451'den sonra da Kütahya'ya bağlı

¹⁷ Yurt Ansiklopedisi, "Türkiye İl İl Dünyü Bugünü Yarını", İstanbul: 1982, c.II, s.1457-1460.

¹⁸ Ali Haydar Kutlu, *Bolu Tarihine Kısa Bir Bakış*, Bolu: Halk Eğitim Merkezi, 1964, s 9.

¹⁹ Enver Konukçu, "Köroğlu'nun Yaşadığı Asırda Bolu'nun Siyasi Durumu (XVI-XVII. Yüzyıllar)", *Köroğlu Semineri Bildirileri*, Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1983, s. 53-62.

kalmıştır. Yani idari bakımdan bu şehirlerde oturan beylerbeyine tâbi olmuştur. Evliya Çelebi'nin sonradan tertip edilen defterlerdeki kayıtları esas tutarak verdiği bilgiye göre, Bolu'nun ilk tahriri Fatih Sultan Mehmed zamanında yapılmıştır.

II. Murad, II. Mehmed ve II. Bayezid devirlerinde de Bolu'nun idaresinde bazen dost ve bazen düşman oldukları İsfendiyarlılardan valiler görülmektedir. II. Bayezid zamanında, Şehzade Ahmed'in oğlu Murad Bey Bolu sancak beyliği yapmış, fakat babasının karıştığı hadiseler dolayısıyla kızılbaşlara sığınmıştır. Şehzade Murad Beyden az önce de, amcası Selim'in oğlu şehzade Süleyman Bolu sancak beyliğine getirilmiştir (1509). Bu şehzade, önce Karahisar'a tayin edilmiş ise de, amcasının itirazına sebep olmuştu. Padişah, bu defa oğlunun isteği üzerine şehzade Süleyman'ı Bolu'ya nakletmiş, Kefe'ye yollanmasına kadar sancak beyi olarak burada kalmasına izin vermiştir.²⁰

Bu beyler dışında, Voyvodalık devresine kadar (1692) Bolu'yu yönettiği bilinen sancak beyleri şunlardır; Sinan Bey, Şemsî Ahmed Paşa, Hacıpaşaoğlu Mehmed Bey, Köroğlu hadiselerinin zuhur ettiği sırada Behram Bey, Rum Beyzâde Osman Bey, Sarhoş Abaza Osman, Abdi Paşa, Koca Yusuf Paşa, Bosnalı Vardar Ali Paşa, Emir Mustafa Şerif Paşa, Benli Hasan Paşa Şemsipaşadâde Mahmud, Kürt Mehmed Paşa, Kemenkeş Seyyid Ahmed Paşa, Fındık Mustafa.

1692'den önce Bolu'nun son sancak beyi, Zor Mustafa Paşa'dır. Bu bey Köroğlu zamanındaki beylerden daha zalim olup, halka olmadık zulümler yaptığından, suçu sabit görülerek, idam cezasına çarptırılmıştır. XVI. yüzyıl başları ve XVII. yüzyılın ilk yarısında Bolu 14 zeamet, 55 tımar'a bölünmüştü. Cebeliler de dâhil olmak üzere 2800 kılıç askeri vardı. Çeribaşısı ile beyinin askeri 800 kadardı. Beyinin senelik hâsılatı 10.000 kuruş, kadısının ise 5.000 kuruştı. Beyi'nin hası ise, 300.122 akçe idi.

Bolu, İstanbul'dan tayin edilen ve kısa sürelerle görev yapan beylerce yönetilmiş, III. Murad'dan sonra düzen genel olarak bozulmaya başlamıştır. Bunda beyler, askerler, devlete karşı çıkanlar ve kadılar rol oynamışlardır. Ayrıca, doğuda ve batıda devam eden savaşlarda da Bolu gerek insan gerekse ekonomik gücüyle devletin

²⁰Hamdi Birgören, *Bolu Vilayeti Salnamesi(Rumi1345-Miladi1925)*, Bolu Belediyesi Araştırmaları Merkezi, 2008, s.171.

ihtiyacına cevap vermiş, istenen tahıl ve benzeri gıdayı zamanında temin ederek istenilen yere ulaştırmıştır.

XVI. yüzyılda Anadolu Beylerbeyliği'nin bir sancağı olan Bolu 16 nahiyeden oluşmuştur. Başbakanlık Osmanlı Arşivi ile Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Arşivi'ndeki Tahrir Defterlerine göre XVI. Yüzyılda Bolu'da şu nahiyeler bulunuyordu: Bolu, Çağa, Mudurnu, Taraklı-Borlu, Gerede, Mengen, Bendereğli, Kıbrus, Konrapa, Dodurga, Yenice, Hızırbeğeli, Ulus, Yedi Divan, Oniki Divan ve Viranşehir. Bu nahiyelere göre Bolu sancağı, kabaca bugünkü Bolu, Zonguldak ve Bartın illerinin yer aldığı coğrafi bölgeyi içine almaktadır.²¹

XVI. yüzyılda Anadolu'da ortaya çıkan ayaklanmalar, Bolu yöresini de etkilemiştir. Medrese öğrencilerinin (suhteler) bu isyanlarını Celâli ayaklanmaları takip etmiştir.²² Elimizdeki belgeler, Bolu'yu Anadolu'daki medreseli ayaklanmalarının yoğun yaşandığı yerlerden biri olarak göstermektedir.

2.2. Mühimme Defterleri'nde (1553-1585) Bolu Sancağı

Mühimme Defterleri'nde Bolu ile ilgili olan hükümlerin ciltlere göre dağılımı aşağıdaki gibidir. En fazla hüküm 13. ciltte görülürken 20, 23, 33, 39, 40, 49, 50, 51, 52, 55, 59. ciltlerde Bolu ile ilgili hiçbir hükme rastlanmamıştır. 17. ve 54. defterler ise mevcut değildir.

Tablo: 2 Mühimme Defterleri'nde Bolu İle İlgili Hüküm Sayısı

Cilt	Bolu ile ilgili Hüküm Sayısı
Cilt 1	20
Cilt 2	5
Cilt 3	14
Cilt 4	14
Cilt 5	11
Cilt 5/1	5
Cilt 6	3
Cilt 7	10

²¹ Kenan Ziya Taş, “Yaya ve Müsellem Sancağı Olarak Bolu'nın İdari Yapısı”, *Bolu'da Halk Kültürü Ve Köroğlu Uluslar arası Sempozyumu*, Bolu: A.İ.B.Ü.Basımevi, 1998, s.26.

²² M. Zekai Konrapa, *Bolu Tarihi*, Bolu: Vilayet Matbaası, 1960, s.275.

Cilt 8	11
Cilt 9	1
Cilt 10	1
Cilt 11	6
Cilt 12	3
Cilt 13	34
Cilt 14	6
Cilt 15	7
Cilt 16	6
Cilt 17	Defter mevcut değil.
Cilt 18	1
Cilt 19	2
Cilt 20	Hüküm yok.
Cilt 21	3
Cilt 22	2
Cilt 23	Hüküm yok.
Cilt 24	5
Cilt 25	3
Cilt 26	4
Cilt 27	12
Cilt 28	3
Cilt 29	3
Cilt 30	3
Cilt 31	3
Cilt 32	1
Cilt 33	Hüküm yok.
Cilt 34	2
Cilt 35	25
Cilt 36	6
Cilt 37	3
Cilt 38	1
Cilt 39	Hüküm yok.
Cilt 40	Hüküm yok.
Cilt 41	8
Cilt 42	7
Cilt 43	3
Cilt 44	1
Cilt 45	18
Cilt 46	2
Cilt 47	2
Cilt 48	2
Cilt 49	Hüküm yok.
Cilt 50	Hüküm yok.
Cilt 51	Hüküm yok.
Cilt 52	Hüküm yok.
Cilt 53	6
Cilt 54	Defter mevcut değil.
Cilt 55	Hüküm yok.
Cilt 56	2
Cilt 57	1
Cilt 58	3
Cilt 59	Hüküm yok.
Cilt 60	7

302 hükmün büyük çoğunluğu “Bolu Sancak Beyine Hüküm” hitabıyla başlarken, bazı hükümlerde ise Bolu beyi ismi hükmün ortasında ya da sonunda geçmektedir. Bir kısmında da Bolu beyi ile birlikte, kadı veya bir başka şahsa hitap vardır.

Bazı hükümler ise bizzat Bolu sancak beyinin adına gönderilmiştir. Mahmud Bey²³, Mehmed Bey²⁴, Bayezid Bey²⁵, Sinan Bey²⁶, Güllabi Bey²⁷ ve Hasan Bey²⁸ hükümlerde geçen Bolu sancak beylerinin isimleridir. Devletin diğer görevlilerine de isimleriyle hüküm gönderilmiştir. Bolu sancağı piyadeleri beyi; Hasan Bey²⁹, Cafer Bey³⁰, Bolu alay beyi; Yaralıoğlu Kasım³¹, Dizdar Solak Mehmed³², Bolu müesellem beyi Hasan Bey³³, Ahmed Bey³⁴, Liva-ı Bolu mukataatı nazırı Abdülcelile³⁵ adlarına hüküm gönderilen görevlilerdir. Adı sıkça geçen kadılardan biri de Mudurnu kadısı Mevlana Musluhiddin’dir³⁶

2.3. Bolu Sancağı İle İlgili Hükümlerin Konu ve İçeriği

İncelemiş olduğumuz 1-60 Mühimme Defterleri’nde Bolu sancağı ile ilgili olarak 302 hüküm mevcut olup bu hükümlerin konu başlıkları, bulundukları cilt ve sıra numaraları aşağıdaki gibidir.

²³ BOA., Mühimme Defteri 1, 1540/254,236.

²⁴ BOA., Mühimme Defteri 2, 629/69, BOA., Mühimme Defteri 5, 290/125, BOA., Mühimme Defteri 11, 268/35, BOA., Mühimme Defteri 25, 358/36, BOA., Mühimme Defteri 27, 329/140, BOA., Mühimme Defteri 27, 683/361, BOA., Mühimme Defteri 43, 549/289.

²⁵ BOA., Mühimme Defteri 2, 2123/16.

²⁶ BOA., Mühimme Defteri 3, 1112/375, BOA., Mühimme Defteri 3, 1358/454, BOA., Mühimme Defteri 3, 1506/506, BOA., Mühimme Defteri 4, 648/63, BOA., Mühimme Defteri 4, 691/68, BOA., Mühimme Defteri 4, 717/70, BOA., Mühimme Defteri 4, 993/91.

²⁷ BOA., Mühimme Defteri 4, 413/40.

²⁸ BOA., Mühimme Defteri 4, 1226/120.

²⁹ BOA., Mühimme Defteri 10, 63/44, BOA., Mühimme Defteri 14, 1618/1103.

³⁰ BOA., Mühimme Defteri 34, 406/185.

³¹ BOA., Mühimme Defteri 2, 70/8.

³² BOA., Mühimme Defteri 2, 2123/16.

³³ BOA., Mühimme Defteri 3, 575/206.

³⁴ BOA., Mühimme Defteri 12, 199/..., BOA., Mühimme Defteri 14, 334/234, BOA., Mühimme Defteri 15, 404/47, BOA., Mühimme Defteri 14, 1537/183.

³⁵ BOA., Mühimme Defteri 41, 712/334.

³⁶ BOA., Mühimme Defteri 41, 961/453.

Tablo: 3 Hükümlerin Konu ve İçerikleri

Konu Adı	Hüküm Sayısı	Hükümlerin Geçtiği Defter ve Sıra Numaraları
Alay beyi tayini	1	2/70, 2/629, 6/803, 12/199
Beytülmal eminini şikâyet	1	30/274
Bolu beyleri	3	3/1358, 4/933, 4/2196
Bolu beyinin şikâyet edilmesi	2	27/329, 27/644, 41/120
Bolu müsellemleri görevi	6	5/1275, 12/52, 14/434, 14/1618, 29/256, 35/123
Bolu nazırı şikâyet	1	30/791
Bolu sancağı muharriri	1	19/187
Bolu sancak piyadeleri	8	3/1257, 5/160, 10/63, 12/857, 14/375, 16/378, 41/466, 41/952
Cemaat	2	24/419, 24/657
Çeltik ekimi	4	41/541, 41/804, 41/712, 41/932
Çeri sürücüsü tayini	4	8/ 140, 11/252, 13/230, 13/1821,
Defter çavuşluğu görev tevcihi	1	13/891
Dizdar	1	15/1066
Dizdarlık tayini	1	2/2123
Dolandırıcılık	2	3/1463, 53/199
Donanma için askere çağırma	8	6/711, 6/ 803, 7/19, 7/629, 16/204, 16/217, 18/249, 21/686
Eşkiyalık	54	3/1569, 3/1594, 5/177, 5/262, 5/290, 5/383, 5/384, 5/630, 5/631, 5/643, 5/1007, 5/1021, 5/1115, 7/928, 7/1119, 7/2122, 7/2282, 9/43, 22/551, 24/816, 26/95, 27/82, 27/138, 27/214, 28/643, 35/598, 36/54, 36/924, 36/560, 42/399, 42/464, 42/828, 43/372, 43/549, 43/583, 44/384, 45/770, 46/17, 46/125, 47/158, 47/343, 48/s.972, 53/199, 53/381, 53/639, 53/699, 58/629, 58/645, 60/140, 60/468, 60/484, 60/493, 60/516, 60/640,
Gemi İnşası	2	16/263, 16/267, 18/249
Has tevcihi	3	4/169, 4/648, 4/933
Hotin sancağı tevcihi	1	57/777
İltizam	2	41/622, 41/712
Kadınların şikâyet edilmesi	5	27/784, 27/941, 31/74, 34/639, 60/484
Karye ve mezra tevcihi	2	4/1226, 4/1673
Kereste	1	5/875
Küreğe konma cezası	5	4/1934, 5/972, 14/140, 15/221, 22/238
Küreğeçiler	4	21/106, 36/165, 36/169, 36/517
Mezhap	1	29/337
Miri arazi	1	38/831
Mudurnu Kadısı	2	26/113, 28/917
Mukataat nazırı	5	41/59, 41/785, 41/87, 41/414, 41/968
Mültezim	1	41/985
Müsellemler	4	12/52, 28/126, 35/73, 41/948,
Nâib şikâyeti	1	58/553
Nöbetli piyadeler	2	3/575, 21/620
Pençiyeklerin esir satımı	2	3/1461, 3/1577
Rüsüm, öşür	3	41/215, 41/120, 41/932
Sahte hüküm yazılması	1	3/410
Serasker tayini	1	15/1537
Sipahi tayini	6	12/199, 12/857, 16/267, 24/763, 24/816, 38/231
Soygun	3	3/144, 24/46, 43/372
Tahrir emini	5	7/1279, 7/2028, 16/419, 19/253, 41/714
Tapu	3	41/736, 41/104, 41/1018

Terakki	25	1/67, 1/843, 1/1084, 1/1450, 8/1176, 8/1260, 11/295, 11/443, 13/55, 13/233, 13/343, 13/729, 13/823, 13/909, 13/949, 13/972, 13/978, 13/1045, 13/1272, 45/283, 45/476, 45/929, 45/1309, 45/4554, 56/351
Tersane-i Amire görev çağrısı	5	26/391, 27/512, 27/527, 29/184, 34/406
Tımar	73	1/2, 1/62, 1/67, 1/302, 1/773, 1/891, 1/945, 1/1032, 1/1265, 1/1277, 1/1332, 1/1577, 1/186, 4/497, 4/498, 4/691, 4/717, 4/1070, 4/330, 8/163, 8/205, 8/840, 8/1071, 8/1127, 8/1155, 8/1120, 8/1589, 11/268, 11/500, 11/571, 13/50, 13/362, 13/651, 13/770, 13/795, 13/801, 13/1009, 13/1050, 13/1202, 13/1266, 13/13, 13/1391, 13/1473, 13/1487, 13/1759, 13/1811, 13/1831, 14/836, 25/189, 25/223, 25/358, 37/1048, 37/1452, 37/1664, 41/620, 41/702, 41/960, 42/853, 42/1054, 42/1183, 45/666, 45/857, 45/1015, 45/1314, 45/2114, 45/2553, 45/2874, 45/2962, 45/3176, 45/3433, 45/4322, 45/4484, 48/48, 56/346,
Tımar mutasarrafi	2	1/1441, 15/347
Tüfenk kullanma	4	3/1112, 3/1462, 7/1826, 32/153
Ulak	2	26/977, 53/436, 60/930
Vakıf	4	15/396, 28/573, 41/961, 53/379
Yave ve Kaçgunlar	1	41/58
Yayabaşlığı görevi	1	15/8
Zahire ve koyun isteği	12	3/209, 3/221, 3/1506, 5/890, 6/1407, 7/550, 27/211, 27/652, 27/863, 30/320, 42/990, 53/639
Zeamet	6	1/958, 1/1084, 2/144, 2/463, 4/413, 35/227

Bolu sancağı, Osmanlı Devleti için önemli bir konumda, sefer yollarının üzerinde idi. Çünkü Doğu'ya giden birçok ana yol bu havaliden geçmekte idi. (*Bolu kadılarına gönderilen bir hükümde; Vezir Osman Paşa ile Sefere giden askerin dördüncü konak yeri tayin edilen Bolu Ilıcasının ordu için arpa, saman, ekmek, bal, yağ, yoğurt ve davar temin etmesi istenmektedir.*³⁷⁾

Mühimme Defterleri'ndeki hüküm özetlerinden Bolu'nun İstanbul ve ordunun bazı ihtiyaçlarını karşıladığını öğreniyoruz. (*Ordu için koyun tedarik edilmesini Göynük, Mudurnu ve Beypazarı kadılarına gönderen bir hükümle Padişah emretmiştir.*³⁸ *İstanbul'da arpa ihtiyaç olunca, denize yakın yerlerden arpa istenmiştir.*³⁹ *Bolu Beyi ve Gerede kadılarına gönderilen hükümde İstanbul'da et sıkıntısı olduğu için gerek satılık gerek kasaplık koyun var ise bunların İstanbul'a*

³⁷ BOA., Mühimme Defteri 53, 199/74.

³⁸ BOA., Mühimme Defteri 3, 221/89.

³⁹ BOA., Mühimme Defteri 5, 890/339.

getirilerek satılması emredilmiştir.⁴⁰ Bolu sancağında kendi yiyeceğinden fazla zahiresi olanlardan fazlasının alınarak İstanbul'a gönderilmesi hakkında Bolu sancağı beyine ve kadılara hüküm gönderilmiştir.⁴¹)

Şikâyetlerle ilgili olan konuların 27. ciltte, çeltik ekiminin 41. ciltte, kürekçilerle ilgili olayların 36. ciltte ele alınmış olması Mühimme Defterleri'nde sosyal olayların durumu hakkında dikkat çekicidir. Bu bilgiler tarihi olayların Bolu ile ilgisini ortaya koymaktadır. Bazı defterlerde Bolu ilgili hükme rastlanmazken bazılarında çok sayıda hüküm vardır.

Katolog taramasında elde ettiğimiz hükümlerde en çok hükmün tımar tevcihi ile ilgili olduğunu görüyoruz. İlk defterlerde tımarla ilgili hüküm sayısı oldukça fazla iken son defterlerde bu sayının azalması dikkat çekicidir. Bu durum Osmanlı İmparatorluğu'nda kuruluşundan itibaren askeri, idari ve mali düzenin temelini oluşturan tımar sisteminin XVI. yüzyılın sonlarına doğru yavaş yavaş bozulmaya başlamasının defterlerdeki yansımaları olarak görülmektedir.

Tımarla ilgili rastladığımız hükümlerin çoğu Tımar tevcihidir. Tımar tevcihinin 1, 13 ve 45. Mühimme Defterleri'nde yoğunlaştığı görülür.

Tımar tevcihi için öngörülen sebeplerin ise daha çok sefere katılma, (*Örneğin Nahcivan Olti Muharabelerine katılmasından dolayı Bolu sancağında tımar sahibi olan Abdurrahman'a terakki tevcihi yapılmıştır.*⁴²) savaşta yararlılık gösterme (*Bolu sancak beyine gönderilen hükümde garip yiğitlerden Hasanoğlu Cafer Kıbrıs Ceziresinde Lefkoşa Kalesinin fethinde çok büyük yararlılıklar gösterdiğinden tımar tevcih edilmiştir.*⁴³) ve yine bu niteliklerinden dolayı terakki istenen hükümlerin (*Hüdavendiğar sancağının İnegöl nahiyesinde altı bin yedi yüz elli dokuz tımarı olan Darende Mehmed Magosa'da çıkan Kefere Muharebesine katıldığı için terakki verilmesi Bolu sancak beyine emredilmiştir.*⁴⁴) yoğunlaştığı görülür. Savaşta yararlık

⁴⁰ BOA., Mühimme Defteri 6, 1407/641.

⁴¹ BOA., Mühimme Defteri 27, 211/85.

⁴² BOA., Mühimme Defteri 1, 843/151.

⁴³ BOA., Mühimme Defteri 8, 362/52.

⁴⁴ BOA., Mühimme Defteri 13, 296/43.

gösteren sipahiler, yavaş yavaş terakki verilmek (*Bolu sancağında tımar mutasarrıfı Abdurrahman Nahcivan Seferindeki hizmetlerinden dolayı zeamet tevcihi yapılmıştır.*⁴⁵) suretiyle terfi ettirilirdi.

Bazı tımar tevcihlerinin de babadan oğula geçtiği görülür. (*Anadolu Beylerbeyine gönderilen hükümde; Bolu'da Yediveren nahiyesinde iki bin altı buçuk akçe tımandan mazul iken vefat eden Canbat'ın Sulbuoğlu Veli'ye kanun üzere tımar verilmesi emredilmiştir.*⁴⁶) Tımarlı sipahiler sefere davet edilir, sefere iştirak etmeyenlerin tımarı zaptedilir veya başkasına verilirdi. (*Bolu'da üç senedir sefere gelmeyen bir sipahinin tımarının Kâtip Hızır'a verilmesi,*⁴⁷ *yine Bolu sancağında sefere gitmeyen Hüseyin'in Yenice Nahiyesi'ndeki tımarının Hasan'a verilmesi hakkında hükümler yer almaktadır.*⁴⁸)

Osmanlı Devleti'nde eyalet ve sancaklarda devlet görevlileri ellerindeki geniş yetkileri kullanarak zaman zaman halka zulmetmişler ve haklarında da zaman zaman şikâyetler vaki olmuştur. (*Bolu ve Çağa kadılarına gönderilen hükümde Bolu Beyi Mehmed'in halka zulmettiği ve bu konunun araştırılarak teftiş edilmesi istenmiştir.*⁴⁹ *Eflani kazasında halkın kadıların zulmünden şikâyet etmesi üzerine durumun teftiş edilmesi Bolu sancağı beyine ve kadılara emredilmiştir.*⁵⁰ *Bolu'da Beytül-mal Emmini olan Hüseyin'in halka zulmedip, mahkemeyi bastığı ve kadıyı döğmeye kalkıştığı bildirilmiştir. Bu durumun doğru olup olmadığının teftiş edilmesi hakkında Bolu Beyi ve kadısına hüküm gönderilmiştir.*⁵¹ *Yine bir başka örnekte zahire toplamak için gelen Ali Çavuşun halktan zorla para aldığı tespit edilmiştir. Durumun teftiş edilerek aldığı paraların iade edilmesi için Bolu sancağı beyine ve kadılara hüküm gönderilmiştir.*⁵²)

⁴⁵ BOA., Mühimme Defteri 1, 958/168.

⁴⁶ BOA., Mühimme Defteri 13, 958/168.

⁴⁷ BOA., Mühimme Defteri 45, 1015/85.

⁴⁸ BOA., Mühimme Defteri 45, 1314/112.

⁴⁹ BOA., Mühimme Defteri 27, 329/140.

⁵⁰ BOA., Mühimme Defteri 27, 784/328.

⁵¹ BOA., Mühimme Defteri 30, 274/113.

⁵² BOA., Mühimme Defteri 27, 138/54.

2.4. Mühimme Defterleri'nde (1553-1585) Geçen Bolu Sancağı İle İlgili Hükümlerin Özetleri

Çalışmamızın I. Bölümünü Mühimme Defterleri'nde geçen Bolu ile ilgili hükümlerin özetleri oluşturmaktadır. Fakat bazı hükümlerin tamamının okunmuş olduğu görülmektedir. Bu durum fermanın başındaki “aynen” ifadesinden anlaşılabacaktır. Ankara Başbakanlık Osmanlı Arşivindeki 1-60 defterdeki hüküm özetleri cilt numarası, sıra numarası, sahifesi ve tarihi ile birlikte aşağıdaki şekilde yer almıştır.

Cilt 1

[1] Sıra No: 2, Sahifesi:21, Tarih:19 Ramazan 961

Kocaeli sancağı beyi Ferruh Bey ile dil almak hizmet ve yoldaşlığında bulunan garip yiğitlerden Kosovalı Ali'ye tımar tevcihi hakkında Anadolu Beylerbeyisine hüküm ve bu işten dolayı tımar alanların isimleri tımarlarının miktarları adet 52.

[2] Sıra No:62, Sahifesi:22, Tarih:19 Ramazan 961

Saruhan sancağının Demirci nahiyesinde tımar mutasarrıfı Mahmud'un pir olmasından dolayı tımarın oğlu Selim'e tevcihi için Anadolu Beylerbeyisine hüküm. Bir suretinin Gerede'de Mustafa namına verildiğine dair kayıt.

[3] Sıra No:67, Sahifesi:23, Tarih:19 Ramazan 961

Kastomoni sancağından Ahmetoğlu Sıddık'ın Tımar akçesi terakkilerinin terkini ile kardeşi oğlu Galib Çavuş'a tevcihi için Anadolu Beylerbeyisine hüküm.

[4] Sıra No:302, Sahifesi:59, Tarih:29 Şevval 961

Dergah-i Ali çavuşlarından müteveffa Bekir'in oğlu Hasan'a tımar tevcih edildiğine dair Anadolu Beylerbeyisine dair hüküm.

Kardeşi Mahmud Bey hakkında da hüküm.

[5] Sıra No:772, Sahifesi:137, Tarih:27 Zilkade 961

Bolu sancağı beyi müteveffa Ali Beyin voyvodası Abdullah oğlu Çerkez Murad’a tımar tevcihi için Anadolu Beylerbeyisine hüküm.

[6] Sıra No:773, Sahifesi:137, Tarih:27 Zilkade 961

Bolu sancağında Mehmed’in mutasarrıf olduğu tımarın pir olmasından dolayı oğlu Osman’a tevcihi için Anadolu Beylerbeyisine hüküm.

[7] Sıra No:843, Sahifesi:151, Tarih:2 Zilhicce 961

Bolu sancağında tımar sahibi Abdurrahman Nahcivan Olti muharebelerindeki hizmetlerinden dolayı terakki tevcihi için Anadolu Beylerbeyisine hüküm. Bir suretinin Yakub oğlu Şahveli ve Hüseyin namlarına yazıldığına dair kayıt.

[8] Sıra No:891, Sahifesi:159, Tarih:10 Zilhicce 961

Menteşe sancağında tımandan mazul Hızar’a Bolu sancağında tımar tevcih edilmesi için Anadolu Beylerbeyisine hüküm.

[9] Sıra No:945, Sahifesi:165, Tarih:14 Zilhicce 961

Bolu sancağında tımandan mazul Şah Veli’ye tevcih olunacak tımar hakkında Anadolu Beylerbeyisine hüküm.

[10] Sıra No:958, Sahifesi:168, Tarih:14 Zilhicce 961

Bolu sancağında tımar mutasarrıfı Abdurrahman’a Nahcivan Seferindeki hizmetinden dolayı Zeamet tevcihi için Anadolu Beylerbeyisine hüküm.

[11] Sıra No:1032, Sahifesi:180, Tarih:18 Zilhicce 961

Menteşe sancağında tımdan mazul-i rüşdiye mahlûlden tımar tevcihi için Anadolu Beylerbeyisine hüküm.

[12] Sıra No:1084, Sahifesi:189, Tarih:21 Zilhicce 961

Karahisarı sahibde zeamat mutasarrıfı Musa oğlu Derviş'e Bolu sancağından tevcih olunacak tımar ve terakkileri için Anadolu Beylerbeyisine hüküm.

[13] Sıra No:1186, Sahifesi:205/Mükerrer 283, Tarih:28 Safer 962

Sabık Bolu beyi Ali Bey'in kethüdası Hüsrev'e tevcih olunacak tımar hakkında Şam Beylerbeyisine hüküm.

[14] Sıra No:1265, Sahifesi:218-200, Tarih:1 Muharrem 962

Bolu sancağında Mehmed'in ahire verilen tımarına bedel Rumeli'de tımar tevcih için Rumeli Beylerbeyisine hüküm.

[15] Sıra No:1277, Sahifesi:221-203, Tarih:2 Muharrem 962

Bolu sancağında Gerede nahiyesinde tımar mutasarrıfı Mehmed'in pir olmasından dolayı tımarın Sefer-i Hümayuna iştirak eden oğlu Zeynel'e tevcihi için Anadolu Beylerbeyisine hüküm.

[16] Sıra No:1332, Sahifesi:231-213, Tarih:15 Muharrem 962

Bolu'nun Gerede nahiyesinde tımar mutasarrıfı Sedi Ali'nin pir olmasından dolayı tımarın oğlu Hüsrev'den mahlûl kısmının torunu Ali'ye tevcihi için Anadolu Beylerbeyisine hüküm.

[17] Sıra No:1441, Sahifesi:252-234, Tarih:28 Muharrem 962

Bolu sancağında tımar mutasarrıfı Anadolu çavuşlarından Emrullah'ın pir olmasından dolayı yerine akrabasından Saruhan'ın tayini hakkında Anadolu Beylerbeyisine hüküm.

[18] Sıra No:1450, Sahifesi:254-236, Tarih:28 Muharrem 962

Van Kalesi muhafazasında bulunan Bolu beyi Mahmud Bey Van Beylerbeyinin mektubu üzerine terakki verilmesi hakkında Anadolu Beylerbeyisine hüküm

[19] Sıra No:1577, Sahifesi:278-258, Tarih:16 Safer 962

Bolu beyi iken vefat eden Ali Bey'in adamlarından Perviz'e tımar tevcihi için Anadolu Beylerbeyisine hüküm

[20] Sıra No:186, Sahifesi:40, Tarih:25 Şevval 961

Menteşe sancağında tımar erbabında Mehmed'in oğlu Ağa Nahcivan seferinde bulunduğu için tımar verilmesine dair Anadolu Beylerbeyisine hüküm.

Cilt 2

[21] Sıra No:70, Sahifesi:8, Tarih:12 Rebiyülevvel 963

Hacca gidecek olan Bolu Alay Beyi Yaralıoğlu Kasım Beyin yerine Ahmed'in tayini hakkında buyruldu.

[22] Sıra No:144, Sahifesi:16, Tarih: 21 Rebiyülevvel 963

Yakalabad nahiyesinde zeamet mutasarrıfı Dergâh-ı Ali çavuşlarından Hüsrev'in fethinden dolayı İvaz çavuşa verilen bedel-i zeamet hakkında buyruldu.

[23] Sıra No:463, Sahifesi:51, Tarih: 24 Cumadelula 963

Bolu Beyi iken vefat eden Mehmet Bey'in oğulları Ali ve Yusuf ile Mahmud'un zeametleri hakkında buyruldu.

[24] Sıra No:629, Sahifesi:69, Tarih: 18 Amadelahire 963

Bolu Alay Beyinin Kâbe'ye gitmesinden dolayı hizmetinin Bolu zaimlerinden Mehmet bin İbrahim'e tevcih edilmesi hakkında buyruldu.

[25] Sıra No:2123, Sahifesi:16, Tarih: 3 Cumadelahire 963

Amasra kalesinde dizdar ile Nihani nam kise arasındaki münazaaya dair Bolu beyi Bayezid Bey'in yaptığı teftiş neticesinde dizdarlığa Solak Mehmed'in tayini hakkında buyruldu.

Cilt 3

[26] Sıra No:209, Sahifesi:85, Tarih: 11 Za 966

Bolu sancağına gönderilen zahire ve koyunların orduyu hümayuna irsali hakkında İzmit kadısına hüküm.

[27] Sıra No:221, Sahifesi:89, Tarih: 13 Za 966

Orduyu Hümayun için kimin elinde olursa olsun koyun tedarik edilerek gönderilmesi hakkında Göynük, Mudurnu, Beypazarı kadılarına hüküm.

[28] Sıra No:410, Sahifesi:153, Tarih: 4 M 967

Bolu'da Ali Sipahi ile Nasuh'un elindeki sahte hükümleri kimlerin yazdığı hakkında tahkik ve arzi merkumları hapsi hakkında Anadolu Beylerbeyisine hüküm.

[29] Sıra No:575, Sahifesi:206, Tarih: 14 Ra 967

Tersane-i amire hizmeti için Bolu sancağına mensub yayalardan bir nöbetlüsünün tayin (639 nefer) edildiğine dair Kütahya yayaları beyi Kasım Beye yazılmıştır.

Bir sureti Bolu mütesellemleri beyi Hasan Beye bir suretinin de Manavgat ve Teke mütesellemleri Beyi Hüseyin'e yazılmıştır.

[30] Sıra No:1112, Sahifesi:375, Tarih: 18 Ş 967

Tüfenk kullanılmaması dağlarda avlanılmaması hakkında Bolu Beyi Sinan Beye hüküm.

[31] Sıra No:1257, Sahifesi:420, Tarih: 22 N 967

Bolu piyadelerinin 377 neferlik bir nöbetlüsünün tersane-i amire hizmetine zat ve zevadiyle beraber gönderilmesi hakkında Bolu sancağı piyadelerine hüküm.

[32] Sıra No:1358, Sahifesi:454, Tarih: 9 L 967

Viran şehrin Kabak karyesinde Mevlana Muhiddi'nin İstanbul'a izamı hakkında Bolu beyi Sinan Beye hüküm.

[33] Sıra No:144, Sahifesi:477, Tarih: 16 Za 967

Gerede Kazasında soyulmuş sipahinin yolunu kesip katledenlerin ele geçirilip hapsedilmesi hakkında Bolu beyine hüküm.

[34] Sıra No:1461, Sahifesi:492, Tarih: 23 Za 967

Bazı pençiyekçilerin sattıkları esirlerden hür olanların Müslüman ve

mütedeyyin kimselere verilmesine ve icare ile alınanlara müdahale edilmemesine dair Bolu beyine ve Devrek kadılarına hüküm.

1462 (492) Bolu Beyine hüküm tüfenk kullanma hakkında.

[35] Sıra No:1463, Sahifesi:493, Tarih: 23 Za 967

Viran şehrindeki Kimyager namı ile ve ışıık suretinde bulunup halkı dolandıran adam hakkında şer ile muamele ifasına dair Bolu beyine hüküm.

[36] Sıra No:1506, Sahifesi:506, Tarih: 8 Z 967

Diyarbakir'den gelmekte olan koyunların İstanbul'a gönderilmesi hakkında Bolu beyi Sinan Beye hüküm.

[37] Sıra No:1569, Sahifesi:532, Tarih: 7 M 968

Evvelce Bolu'da iken mektubu üzerine hapsedilen Hasan isnat olunan cürüm sabit olduğuna ve saireye dair Karahisar-ı Sahib sancağı beyi Güllabi Beye hüküm.

[38] Sıra No:1577, Sahifesi:535, Tarih: 8 M 968

Müslüman Tatar esirlerin sattırılmaması ve atar olmayan esirlere müdahale edilmemesi hakkında Bolu beyine ve Bolu sancağı kadısına hüküm.

[39] Sıra No:1594, Sahifesi:542, Tarih: 16 M 968

Bolu livasında fesat ve şenaat üzerine softaların derdesti hakkında Bolu kadısına ve zaim Süleyman'a hüküm.

Cilt 4

[40] Sıra No:169, Sahifesi:19, Tarih: 28 R 967

Bolu'ya tâbi (konrapa) nahiyesinin (Karapınar), (Masdak), (Geçli) ve (Feddani) köyleri ile Kıbrıs'a tâbi (Eğerciler) köyünde çiftliği ve alâkası olan Karaman Beylerbeyisi Ahmet Paşa muvakkat beylerbeylik tasarruf der ise haslarından mahsup edilmek üzere tevcihine dair.

[41] Sıra No:330, Sahifesi:34, Tarih: 7 C 967

Bolu Dânişmend yakası köyü... veli mezbur Konya Muharebesinde bulunmayıp mahlülde (mahlül defterinde) mukayyet olmağın iptidadan dört bin tımara hüküm verilen Mustafa'ya ziyadesiyle buyrultu.

[42] Sıra No:413, Sahifesi:40, Tarih: 3 Recep 967

Bolu beyi Güllabi Bey tavsiyesi üzerine Konya Muharebesinde bulunup Şehzade Selim'den zeâmete nail olan oğlu Ahmed'e şahsına ait olan Borlubaç pazarına ilave edilmesi...

[43] Sıra No:497, Sahifesi:47, Tarih: 13 Recep 967

Tımar. Bolu. Seydi. Mezkûr için Konya muharebesine gelmedi deyu arzolunup tımarı Mehmet Çavuş elinde idi. Hazırda mevcut olmağın mukarrer buyuruldu.

[44] Sıra No:498, Sahifesi:47, Tarih: 13 Recep 967

Bolu'nu Kara İd köyünde Mezit adında birinin tımar muamelesinin intacına dair.

[45] Sıra No:648, Sahifesi:63, Tarih: 4 Şaban 967

Bolu beyi Sinan Beyin hasların tevcih edesin deyü kanun üzere Beylerbeyisine hüküm buyuruldu.

[46] Sıra No:691, Sahifesi:68, Tarih: 12 Şaban 967

Bolu beyi Sinan Bey adamlarından altı kişiyi dirlik rica ettiğinden tımar tevcih olunduğu hakkında.

[47] Sıra No:717, Sahifesi:70, Tarih: 18 Şaban 967

Bolu beyi Sinan Beyin adamlarından (Nebi)'nin Trabzon'da olan Tımarının Anadolu'ya tahvili hakkında.

[48] Sıra No:933, Sahifesi:91, Tarih: 1 Şevval 967

Bolu beyi Sinan Beyin haslarından eksiğinin Ardıhan sancağı ifrazından tamamlanması.

[49] Sıra No:1070, Sahifesi:106, Tarih: 22 Şevval 967

Bolu livası ve nahiyesi dâhilinde Çömlekçiler köyü Dürri Beyin tımarı dâhilinde olup henüz küçük olan oğlu Balı'ya ve bir müddet sonrada anın vefatıyla diğer oğlu Kasım ve oda vefat etmekle diğer oğlu Murad'a verildiği.

[50] Sıra No:1226, Sahifesi:120, Tarih: 27 Zilkade 967

Bolu beyi Hasan Beye icmali mucebince bir karye buyurultu.

[51] Sıra No:1673, Sahifesi:162, Tarih: 6 Ra 968

Bolu sancağında Tekur (tekfur) mezrasının Kâsım tahvilinden kısmen Hasan'a ve diğer kısmında oğlu Murat'a tevcihi.

[52] Sıra No:1934, Sahifesi:185, Tarih: 29 C 968

Bolu beyi ulaklarından birinin hizmetkârlarına zarar vermesinden küreğe konan (Hyran) nın ıtlakına dair.

[53] Sıra No:2196, Sahifesi:209, Tarih: 5 Ş 968

Bolu beyi iken fevt olan Hasan Beyin Sağır oğluna Edirne şehremininden beratinca (beratı mucibince) on akçe vazife buyruldu.

Cilt 5

[54] Sıra No:160, Sahifesi:69, Tarih: 27 Muharrem973

Bilecik madenine gönderilmesi emir olunan müsellemler ve piyadelerden baki kalanların dahi ihracı hakkında Aydın, Teke, Bolu müsellemleri Karahisar-ı Sahip, Hamideli, Hüdavendigâr, Sultanönü ve Karesi piyadeleri beylerine hüküm.

[55] Sıra No:177, Sahifesi:76, Tarih: Gurre, Safer 973

Bolu beyine hüküm:

Kastomonu'da fesâd edüp Bolu'ya firar eden bazı eşhası talep vukuunda iade etmediği ihbar olunmakla bu gibi adamları derhal tevkif ederek hadise mahalline göndermesi ve Bolu'da zuhur edenleri de derhal haba ve tevkif edüp merkeze bildirmesi hakkında.

[56] Sıra No:262, Sahifesi:114, Tarih: 27 Safer 973

Bolu sancağı kadılarına hüküm:

Bolu kazalarında fesâd ve şenaat eden softa tâ'ifesi ve saire başka kazaya firar ettiğinden oranın toprak kadıları ehl-i fesâdı vermediklerinden şekavetin günden güne artmakta olduğu bildirilmekle ehli fesâdın himaye edilmesi ve Bolu beyi tarafından olundukda tutulup verilmesi hakkında.

[57] Sıra No:290, Sahifesi:125, Tarih: 5 Rebiyülevvel 973

Bolu sancağı Beyi Mehmed Beye hüküm:

Sancak dâhilinde bulunana ehli fesâd ve hıraminin teftişi için Çaga kadısı ile beraber teftişe memur edildiği ve güzelce teftiş edip cürümü sabit olanların Dersaadete gönderilmesi ve sipahi ise yazup bildirilmesi hakkında.

[58] Sıra No:383, Sahifesi:160, Tarih: 22 Rebiyülevvel 973

Bolu beyine hüküm:

Ehl-i fesâddan olup bu defa İstanbul'da elde edilen Doğancıoğlu Muharrem mukayyeden irsal olunduğu ve ahvali tetkik ve davacıları ile muvacehe olunarak sabit olan cürmü yazılıp bildirilmesi hakkında.

[59] Sıra No:384, Sahifesi:161, Tarih:22 Rebiyülevvel 973

Bolu beyine hüküm:

Mudurnu kazasında İshak nam kimsenin evinü basıp Sefer nam oğlunu katledenlerin sicil suretlerini ve kendilerini Dersaadete gönderilmesi hakkında.

[60] Sıra No:630, Sahifesi:246, Tarih: 18 Cumadelula 973

Bolu beyine ve sancağı kadılarına hüküm:

Kaza dâhilinde Çingene tâ'ifesi türlü fenalık edüp şubaşlar tuttukda kadı elerlide emür var deyü tahliye ettiği bildirilmekle her kimler ise buldurulup ve ellerindeki beratı merkeze gönderüp kimseye hilaf-ı şer iş yaptırılmaması hakkında.

[61] Sıra No:631, Sahifesi:246, Tarih: 15 Cumadelula 973

Bolu beyine ve Gerede ve Çağa kadılarına hüküm:

Sancak dâhilinde bir takım ehli fesâd olup memlekette davar ve saire garet ederek Karaman'a götürüp sattırdıkları ve halk korkusundan ele vermekten sakındığı ve elde edilenleri yolda sipahiler karşı çıkup kurtardığı ve saire ihbar olunmakla gaybubet edenleri akrabasına buldurup hallerini güzelce tetkik edüp cürmü sabit olanlar sipahi ise hapsedüp bildirilmesi sipahi değil şer'an icda eden mücazatın icra olunması hakkında.

[62] Sıra No:643, Sahifesi:252, Tarih: 17 Cumadelula 973

Bolu beyine hüküm:

Ele geçen ehli fesâddan yedi neferi hapsedilmek için sipahilerden Mustafa, Abdi ve Fehad'a teslim edilerek Bolu'ya gönderildiği fakat mezkûr sipahiler yolda onları saluverüp kendileri de gaybubet ettiği bildirilmekle her nerede iseler elde edülüp hepsinin hapsedilmesi hakkında.

[63] Sıra No:875, Sahifesi:334, Tarih: 6 Recep 973

Bolu beyine hüküm:

Kereste hizmetine gönderilen çavuş mahalli kadıdan şikâyet edüp iyi öküzleri

olan reayadan üçer altın alup himaye edüp öküzleri işe yaramayan reayayı gönderüp iş görülmediğini bildirmekle teftiş edüp bu hal vaki ise bildirilmesi ve kereste işine mukayyed olması hakkında.

[64] Sıra No:890, Sahifesi:339, Tarih: 6 Recep 973

Kastomoni ve Bolu ve Canik ve Amasya beylerine hüküm:

İstanbul'da arpaya ihtiyaç olduğundan denize yakın yerlerde kimin elinde fazla arpa var ise gemilere yükletüp gönderilmesi hakkında.

Cilt V/1

[65] Sıra No:972, Sahifesi:369, Tarih: 19 Recep 973

Bolu beyine hüküm:

Mudurnu'ya tâbi Güçlüler karyesinden Hasan bin Mestan ile zevcesi Mihri binti Muharrem'in dava ettikleri Hacı Mustafa'yı küreğe konulmak için Dersaadete gönderilmesi hakkında.

[66] Sıra No:1007, Sahifesi:379, Tarih: 19 Recep 973

Bolu beyi ve Mudurnu kadısına:

Mezkûr kazada sakin olan Hüseyin Çavuş Malta Seferinde iken kulları dürlü fesâd ve şeneat edüp geldükden sonra evinin garip hanesinde bir başsız cesed bulunup sicil olunmuş iken para kuvveti ile naibe sicili bozdurduğu itibar edilmekle teftiş edüp hakikati üzere yazup bildirmesi hakkında.

[67] Sıra No:1021, Sahifesi:383, Tarih: 27 Recep 973

Bolu beyine hüküm ki:

Budak nam hırsız İstanbul'a ele girüp şöyle tahrir eyledi ki Gerede'ye tâbi Ali Fıkıh nam karyeden Hamza ve Nureddin civarında olan karyelerden Ramazan ve Ali ve Balı nam şeriklerin ol canibe gittiler deyü haber verülmedüğünün mezkûrların hafiyeten ele götürülmesini emredüp buyurdum ki vusul buldukta tehür etmeyüp mezburları ele götürüp yarar adamlara koşup südde-i sasadetime gönderesin tenbih ve tekid eylesin ki yolda gıybet ettirmekten ziyade hazer edesin.

[68] Sıra No:1115, Sahifesi:420, Tarih: 5 Şaban 973

Aynen

Bolu beyine hüküm ki:

Haliya bazı sohta namına levent Konrepa ve Divrikün ve bazı yerde cemiyet edüp bazı oğlan çeküp fesâd üzere imişler imdi zikrolunan ehl-i fesâd ele gelmek mühim olmağın buyurdum ki vusul buldukta.

[69] Sıra No:1275, Sahifesi:474, Tarih: 2 Ramazan 973

Bolu müsellemleri beyine hüküm:

Çekmece köprüsü hizmetine tayin olunan bir nöbetli sekiz yüz kırk nefer müsellemi kusursuz çıkarup mezkûr hizmete götürmesi hakkında.

Cilt 6

[70] Sıra No: 711, Sahifesi:337, Tarih: 12 Recep 972

Bolu beyine hüküm:

Sancağı asker ile donanamaya binmek için talebi veçhile İznikmide gelmesi hakkında.

[71] Sıra No:803, Sahifesi:380, Tarih: 28 Recep 972

Bolu beyi Veli Beye hüküm:

Donanmaya iltihakı emredilmiş ise de kendisinin sancakta kalması lazım olduğundan askeri alaybeyi kumandasında gönderilmesi hakkında. (Suret-i Aksaray Beyi Yusuf'a yazılmıştır.)

[72] Sıra No:1407, Sahifesi:641, Tarih: 16 Zilhicce 972

Bolu beyine Bolu ve Gerede kadılarına hüküm:

İstanbul'da et sıkıntısı olduğundan gerek satılık gerek yukarı Canipden gelmiş ne kadar kasaplık koyun varise sahipleri ile beraber İstanbul'a gönderilip sattırılması hakkında.

Cilt 7

[73] Sıra No: 19, Sahifesi:4, Tarih: 28 Cumadelahire 976

Bolu beyine ve Amasra kadısı dizdarlarına:

Kefe'de inşa olunan gemilere cenkçi deyü.

[74] Sıra No: 550, Sahifesi:202, Tarih:19 Cemaziyelahire 975

Bolu'dan Amasya'ya ve ondan Niksar'a varıncaya kadar yol üzerinde olan kadılara hüküm:

İran'dan gelen elçinin bu yol ile İstanbul'a gelmesi münasip görülmekle zahire tedârik olunup akçesi ile verilmesi ve giden Mahmud Çavuş ile iki refikine olarak beygirleri tedârik olunması hakkında.

[75] Sıra No: 629, Sahifesi:228, Tarih:29 Cemazaiyelaahir 975

Bolu beyine hüküm:

Baharda deryaya çıkacak donanma ile gitmek emrolunup sancağın zuama ve erbâbı tımarının cümle hazırlayup Nevruz'da İstanbul'a gelmesi ve bedel kabul etmeyüp herkes bizzat gelmek için tenbihat yapması hakkında. (Birer sureti: Kocaeli, Karesi, Menteşe, Ağrıboz, Karlıeli, İnebahtı Beyleriyle Rumeli Beylerbeyisine yazılmıştır.)

[76] Sıra No: 928, Sahifesi:323, Tarih:28 Şaban 975

Aynen

Kandırî kadısı mektup gönderüp nefsi kasabay-ı Kandırî'da sakın Mustafa nam kimesne kendü evinde bazı kimseler ile fisk ederken sefer(i) nacak ile vurup katledüp haliya Konurga kazasında tutulup hapsolunup bilfiil anda mahpus olduğun ilan ettiğü acilden beylerne kadısına mahalli hadisede şer'ile göresin deyü hükmü şerifim verilmiştir; buyurdum ki vusul buldukta mezkûru mahalli hadiseye gönderesin ki ahvali şer ile görüle.

[77] Sıra No: 1119, Sahifesi:417, Tarih:6 Şevval 975

Bolu beyine hüküm:

Vezaretten müteakid olan Mustafa Paşa mektup gönderip bazı ehli fesâd sohta cemr olduğunu bildirmekle sancağı sipahisinden yirmi nefer tefrik edüp müşarünileyhin yanına gönderilmesi hakkında.

[78] Sıra No: 1279, Sahifesi:44, Tarih:17 Şevval 975

Bolu sancağından müceddeden tahrir eyleyen emin ve kâtibe hüküm:

Tahrirde bazı çiftliklerin kanundan fazla zuhur ettiği bildirmekle mesaha için mühürlü urgan ihraç olunup gönderildiği ve ala yerden seksen ve evsaddan yüz ve ednadan yüz otuz ve yüz elli dönüm bir çiftlik itibar olunması hakkında.

[79] Sıra No:1826, Sahifesi:656, Tarih:6 Safer 976

Bolu beyine ve Onikidivan kadısına hüküm:

Gömnas nahiyesinden İbrahim nam kimesnenin senede bir sığın getirmek şartıyla havassı hümayun avcılarından olduğuna dair elinde emri olduğu ve şubaşılar tüfengine müdahale etmekte oldukları bildirilmekle tahkik edüp ne makule adam olduğunun bildirilmesi hakkında.

[80] Sıra No: 2028, Sahifesi: 746, Tarih: 14 Ra 976

Bolu sancağını tahrir eden kadısına:

Mevcut bağların mesahası için iki başı mühürlü mesaha ipi gönderildiği ve bu ip bina arşını ile kırk beş ve terzi arşını ile elli beş arşın olduğu ve herkesin bağı adalet üzere ölçülmesi hakkında.

[81] Sıra No: 2122, Sahifesi: 776, Tarih: 27 Ra 976

Aynen

Bolu beyine hüküm ki:

Bundan akdem dergâh-ı mullam yeniçerilerinden Cafer nam yeniçeri Basra seferünden gelirken atı boşanup tarlaya girdikde Çerkes kazasında mazul olan kadının oğlu İbrahim'i gönderüp varup mezkûr yeniçeriği muhkem darbedüp taaddi eylediği inam olmağın buyurdum ki vusul buldukda kadi-i mezburum hapsi icap eden hususu

yoksa yarar kefillere verüp mahalli hadiseye gönderesin.

[82] Sıra No: 2282, Sahifesi: 832, Tarih: 24 Ra 976

Bolu sancağı beyine hüküm:

Mütekaid vezir Mustafa Paşa mektup gönderüp sohta eşkıyası tedibi için alıkonulan otuz dört nefer sipahiden bedel akçesi talep edilmekte olduğunu bildirmekle mezkûrlardan bedel akçesi alınmaması hakkında.

Cilt 8

[83] Sıra No:140, Sahifesi:11, Tarih: 3/8/978

Aynen

Bolu beyi sancağında Göynük nahiyesinde çeribaşılığı Malta seferine varmayan Rüstem tahvilinden nebiye verilip berat ettürdükten sonra mezbur Rüstem tecditi berat ettürdükte çeribaşılığın bile kayıt ettirmekle buna dahlettirmemiş çeribaşılığı için şartla mukarrername buyuruldu.

[84] Sıra No:163, Sahifesi:13, Tarih:5/5/978

Hülase

Bolu sancağında bir tımar hakkında olup mükerrer diye çizilmiş ve na tamamdır.

[85] Sıra No:205, Sahifesi:17, Tarih: 5/5/978

Aynen

Bolu beyine mektup gönderüp garip yiğitlerden Hasan oğlu Cafer için Kıbrıs Ceziresinde Kaleyi Lefkoşa fethinde ziyade hizmet edip baş kestirmiştir deyü bildirmeğin ibtidadan üç bin tımar buyruldu.

[86] Sıra No: 840, Sahifesi:76, Tarih:6/8/978

Aynen

Nahiyesi Burlu Derlivay-ı Bolu tımar Yusuf Karye tâbi 1,4000 mezbur ferget

edip tımarı mahlûl olmağın Menteşe sancağından Paçoy nahiyesinde acı sunan karyede 3700 tımandan mezul olup nice müddet mütekait olduktan sonra 975 tarihinde fevt olan pirinin oğlu ödüle buyruldu.

[87] Sıra No:1071, Sahifesi:97, Tarih:3/Ra/978

Aynen

Nahiyeyi Onikidivan Derlivayı Bolu tımar Hasan karye-i ve gayrı 5000 mezbur mefris hizmetine gelmemiştir deyü sancak beyi arzeder beş bin akça tımara müstahale olup Paşa sancağında Görüce nahiyesinde üç bin tımandan mamul olan Mustafa Paşa adamı segere buyruldu.

[88] Sıra No:1127, Sahifesi:101, Tarih:3/Ra/978

Aynen

Bolu beyi mektup gönderip Abdullah oğlu Veli için Kıbrıs ceziyesinde ziyade hizmet ve yoldaşlıkda bulunmuştur deyu bildirmeğın 3000 tımar buyruldu.

[89] Sıra No: 1155, Sahifesi:104, Tarih:26/ ca/978

Aynen

Bolu beyi mektup gönderip livayı mezburda Meneken nahiyesinde nefsi Meneken ve gayriden otuz altı bin üç yüz yetmiş dokuz akça zeamete mutasarrıf olan Mustafa'nın oğlu İbrahim için Kıbrıs ceziyesinde Lefkoşa kalesi fethinde ziyade hizmette ve yoldaşlıklarda bulunmuştur deyü bildirmeğın kanun üzre tımar buyruldu.

[90] Sıra No:1176, Sahifesi:105, Tarih:28/ca/978

Aynen

Bolu beyine mektup gönderip Paşa sancağında on bin akça tımarı olan Hamza için Kıbrıs ceziyesinde Lefkoşe yürüyüşünde ziyade hizmette ve yoldaşlıkta bulunmuştur deyü bildirmeğın dört bin terakki buyuruldu.

[91] Sıra No:1120, Sahifesi:108, Tarih:2/ca/ 978

Aynen

Bolu beyi mektup gönderip livayı mezburda Burlu nahiyesinde Karit namı ve gayriden 4999 tımarı olan Hasan Ali'nin oğlu olup dirliği olmayan Mustafa için

Lefkoşa fethinde ziyade yoldaşlık etmiştir deyu bildirmeğin ve kanun üzere babası tımarının iki bin akçalığın mihbad şatı ile mezbur oğluna bildirmeğin buyruldu.

[92] Sıra No:1260, Sahifesi:112, Tarih:9/c/ 978

Aynen

Bolu beyi mektub gönderip Karesi sancağında Manyas nahiyesinde on yedi bin beş yüz onbeş akça tımarı olan balı için kale-i Lefkoşe muhasara olundukta hizmette ve yandaşlıkta bulunmuştur deyü bildirmekle dört bin akça terakki buyuruldu.

[93] Sıra No:1589, Sahifesi:138, Tarih:978

Nahiye-i Borlu derlivayı Bolu tımar Ferhat el müteveffa karye-i saçak tâbi m. Gayre 4734 menteşe sancağında dört binden mazul Carullah namı sipahiye buyuruldu. Yedi yüz on dört bin akça ziyade ile.

Cilt 9

[94] Sıra No:43, Sahifesi:16, Tarih:23 Ramazan 977

Bolu beyine ve Yenice kadısına hüküm:

Yenice kadısının naibi Mustafa'nın bir mescidi ahir yaptığı ve birinin parasını aldığı on iki divan kadısı tarafından bildirildiğinden merkubun niyabetten atlı ile İstanbul'a gönderilmesi.

Cilt 10

[95] Sıra No:63, Sahifesi:44, Tarih:26 Zilhicce 979

Bolu piyadeleri beyi Hasan beye hüküm:

Piyadelerinin iki nöbetlüsünü adet ve kanun üzere mukaddemleri ve çeri başları altışar aylık erzak ile acele çıkarıp tophane hizmetine girmesine dair.

Cilt 11

[96] Sıra No:252, Sahifesi:33, Tarih:21/ca/978

Anadolu Beylerbeyine hüküm:

Bolu'nun Hızırbeyeli nahiyesinde on bir bin altmış iki akça tımarı olup çeri sürücüsü olan Kıyas'ın hizmetinde ihmali olduğu bildirilmekle Karahisar'ın Şuhut nahiyesinde 4999 akça tımarı olan Çankırı'nın çeri sürücüsü tayin edilmesi hakkında.

[97] Sıra No:268, Sahifesi:35, Tarih:21/ca/978

Aynen

Anadolu Beylerbeyine hüküm ki:

Bolu sancağı beyi Mehmet Bey mektup gönderip Garip yiğitlerden Abdullah oğlu Darende Veli için Kıbrıs ceziresinde hizmette ve yoldaşlıkta bulunmuştur deyu bildirmenin mezdi inayetinden iptidadan üç bin akça tımar olmasın emredüp buyurdum ki emrim üzere düşenden üç bin akçe bir tımar tevcih edüp tezkere veresin.

[98] Sıra No:295, Sahifesi:...., Tarih:tarihsiz

(XI numaralı bu mühime defterinin 38 ve 39 sahife numaraları arasına 31 santim tul ve 11 santim arzında 32 sahifelik bir defter zaptedilmiştir. Bu defterde Lefkoşa kalesi fethinde bulunan sancak beylerinin mahiyetindeki zuama ve erbab-ı tımar ve ulufeli ve atlı bölük halkına verilen terakkileri isimleri ve terrekki miktarları ile kaydedilmiştir. Ve bu beylerin kendi mahiyetlerinde bulunan dirliksiz garip yiğitlere verilen iptidadan tımarları da yazılmıştır.)

Defterde isimleri yazılı olan sancaklar; Bolu, Menteşe, Hamit, Bey, Teke, Kangırı sancakları ile Anadolu Beylerbeyliği ve Ohri, Elbasan ve Pizran sancaklarıdır. Bunları Alalı Sami kopya etmekte bir faide melhuz olmadığından alınan emir üzere icmalen izahat verilmiştir.

Bolu	32	Nakil	173
Menteşe	9	Anadolu Beylerbeyliği	351
Karhisar	17	Kangırı	19
Hamit	16	Ohri	64
Bey Sancağı	60	Elbasan	38
Teke	39	Pizran	31
	173		676

[99] Sıra No:443, Sahifesi:64, Tarih:5/ c/ 978

Aynen

Bolu beyi mektup gönderüp Karasi sancağında Manyas nahiyesinde Elkıs nam karyeden ve gayrıdan on yedi bin beş yüz akçe tımarı olan Darende Baki için Kıbrıs ceziresinde Lefkoşa yürüyüşünde baş kesüp ziyade bulunduğunu bildirdiği ecilden dört bin akçe terakki emrolunup hüküm yazıldı.

[100] Sıra No:500, Sahifesi:71, Tarih:11/c/978

Aynen

Anadolu Beylerbeyine hüküm ki:

Darende Nasuh gelip Kıbrıs'da yoldaşlık etmekle dört bin tımara emir verilip miyesser olmadığın ve Bolu sancağında Borlı nahiyesinde Samak nam karye ve gayrıdan dört bin yedi yüz otuz dört akçe tımar müteveffa Carallah cahvilinden mahlûl idüğün bildirmeğin ol hüküm alınup ziyadesiyle tevcih olunmağa şartla hüküm yazıldı.

[101] Sıra No:571, Sahifesi:81, Tarih:16/c/978

Anadolu Beylerbeyine hüküm:

Bolu'nun Yedi Divan Nahiyesinde on bin atlı yüz yirmi beş bin akçe tımarı olan Şehsuvar çavuşun oğlu Ali'nin Kıbrıs'ta hizmetine mukabil kanun üzere tımar verilmesi.

Cilt 12

[102] Sıra No:52, Sahifesi:....., Tarih: 26 Ramazan 978

Sinop'ta yapılmakta olan gemilere görevlendirilen Bolu müsellemlerinden defterde ikişer eşkinci kaydolundukları halde iki hizmet teklif edildiğinde birine gitmemekte ısrar edenlerin iki hizmette de istihdam edilmeleri.

Beğün âdemi Mehmed'e virildi.

Bolu müsellemleri olduğu yirlerün kadılarına hüküm ki:

Bolu beği mektup gönderüp; "Sinob'ta vakı' olan gemilerün binasına Bolu müsellemleri ferman olup nevbetlü müsellemlerün ihracına ve âdemleri ve çeribaşları vardukda ba'zı ocağın yamağı ziyade olup ve çiftlikleri mahsul olmak ile defter-i cedid-i haknide ikişer eşkün kaydolunmuşlar. Zikrolunan ocağın müsellemlerine defter-i cedid-i hakani mucebince iki hidmed teklif olundukda; " Biz kadimden hıdmed çekegeldük." diyü te'allül ü niza' ittüklerün" bildürmeğün istihdam olmaların emridüp buyurdum ki:

Göresiz; fı'l vakı' arzolunduğu üzre defter-i cedid-i hakanide iki eşkün üzre kaydolunmuş ise defter mucebince istihdam ittürüp kanunu deftere muhalif te'allülü ü niza itdürmeyesiz.

[103] Sıra No:199, Sahifesi:....., Tarih: 22 L. 978

Canik sipahilerinden yirmi sipahinin Canik alaybeyi ile alıkonulup muhafaza hizmetinde görevlendirilmesi.

Sekban Ali'ye virildi.

Canik beğine hüküm ki:

Bolı Müsellemleri Beği Ahmed zide mecdühü ile Süde-i Sa'adetüm çavuşlarından Mehmed çavuş Süde-i Sa'adetüme mektup gönderüp; “Canik sancağındaki kazai Bafra sınırına gayetde karüb ü muttasıl olup hassa kadırgalar levazımından sengin olan kereste eger Bafra re'ayasına teklif olunup ve bazı kar-hanede hıdmed üzere olup bu defa canik sancağı sipahileri sefere emrolunup her sene liva-i mezbur zaptı için bir miktar sipahi ta'yin olunup bu sene dahı hıfz u hırsaset için bir miktar sipahi ta'yin olmazsa ahl-ü fesâd ü şena'at re'ayanun ehl ü ıyalin basup esbab ü emvalin garet idüp fesâddan hali olmadukları mukarrer olduğın”bildürmeğün canik alaybeyisi ile yigirmi nefer sipahiye muhafaza için alıkoymak emridüp buyurdum ki;

Vardukta, zikrolunan yirlerün muhafazafasıyçün liva-i mezburun alaybeği ile yigirmi nefer sipahiye alıkoyup hıfz u hırsaset itdüresün.

[104] Sıra No:857, Sahifesi:..., Tarih:

Tophane hizmetine tayin olunan Bolu sancağı piyadelerinden bir kısmının Sinop'ta gemi inşaa hizmetine gönderilmesi.

Bolı piyade beğine hüküm ki:

Bundan akdem sancağına tâbi' olan piyadelerin evvelki nöbetlüsü _ki () neferdür_ Top-hane hıdmetine ta'tin olunmışdı. Ol emri şerifüm alama-kan mukarrero olup lakin Sinob'da bina olunan gemiler hıdmeti dahi mühimmattan olmağın zikrolunan piyadelerün altmış neferi hıdmeti mezbura gönderülmesini emredüp buyurdum ki;

Dergâh-ı muallâm çavuşlarından Hasan Çavuş vusul buldukda, zikrolunan nöbetlü piyadelerün almış neferin Sinab'da bina olunan gemiler hıdmetine yayabaşları ve mukaddimleri ve olu gelen adet ü kanun üzre altışar aylık zad ü zevadeleriyle mu'accelen ihrac eyleyüp mahal-i memura hıdmete mübaşeret itdüresin; giç ve eksük göndermekten hazer idesin.

Cilt 13

[105] Sıra No:50, Sahifesi:8, Tarih: 30/ L/ 978

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu sancağında Mudurnu nahiyesinde çeri sürücüsü Mehmed'in hüsnü rızası ile terkettiği tımarın Karahisar sancağından Cağfere verilmesi hakkında.

[106] Sıra No:55, Sahifesi:8, Tarih: 30/L/978

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu'da on iki bin akçe tımarı olan Abdullah oğlu Hasan kethüdaya verilen bin beş yüz akçe terrakki müyesser olmamakla Bolu'da fevt olan işten diyardan arta kalan iki bin akçenin ziyadesiyle terakkisine mukabil verilmesi hakkında.

[107] Sıra No:230, Sahifesi:34, Tarih: 16/Za/978

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu sancağında on bir bin beş yüz seksen beş akça tımarı olup çeri sürücüsü olan Mehmet feragat etmekle Şeyhlü nahiyesinden altı bin tımarı olan Nasuh'un çeri sürücüsü tayin edilmesi hakkında.

[108] Sıra No:233, Sahifesi:35, Tarih: 17/Za/978

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu sancağında 15999 akça tımara mutasarrıf olan Kapucu Mustafa'ya üç bin akça terakki verilip zabtı müyesser olmamakla birlikte yine Bolu'da Hasan'dan alınan tımarın 2999 akça hissesi verilmesi hakkında.

[109] Sıra No:296, Sahifesi:43, Tarih: Gurre/Z/978

Aynen

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu Beyi mektup gönderüp Hüdavendigâr sancağından İnegöl nahiyesinde altı bin yedi yüz elli dokuz tımarı olan Darende Mehmet için Magosa'dan çıkan kefare muharebesinde yoldaşlık etmiştir, deyü bildirmeğin iki bin terakki emredüp buyurdum ki düşenden veresin.

[110] Sıra No:343, Sahifesi:49, Tarih: 6/Z/978

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu'da Viranşehir nahiyesinde 4291 akça tımarı olan ferruh tımarının iki bin akçasını menbadi bedelini istememek şartı ile Sülbü oğlu Hüseyin'e terk etmek istediğinden Hüseyin kılıca yarar ise tevcih etmesi hakkında.

[111] Sıra No:362, Sahifesi:52, Tarih: 8/Z/978

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu'da Yediveren nahiyesinde iki bin altı buçuk akçe tımandan mazul iken vefat eden Canbat'ın Sulbu oğlu Veli'ye kanun üzre tımar verilmesi hakkında.

[112] Sıra No:651, Sahifesi:93, Tarih: 23/Z/978

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu sancağında 2467 akça tımarı olan Mümin vefat edüp tımarı mahlûl olmakla Bolu'da 4999 akça tımandan mazul Hüseyin'e verilmesi hakkında.

[113] Sıra No:362, Sahifesi:52, Tarih: 8/Z/978

Anadolu Beylerbeyisine Hüküm:

Bolu sancağından Tuturga nahiyesinde üç yüz bin akça tımarı olan Bektemür vefat etmekle tımarının Bolu beyi adamlarından Ali'ye verilmesi hakkında.

[114] Sıra No:729, Sahifesi:105, Tarih: 29/Z/978

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu'da beş bin elli iki akçe tımarı olan Hümüz'e Kıbrıs'ta hizmetine mukabil üç bin akçe terakki verilmesi hakkında.

[115] Sıra No:770, Sahifesi:111, Tarih: 29/Z/978

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu sancağında üç bin doksan sekiz akçe tıardan mazul olan Ferhat'a Mehmet'in vefatından mahlûl kalan üç bin kırk dört akça tımarın verilmesi hakkında.

[116] Sıra No:795, Sahifesi:114, Tarih: 29/Z/978

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu da bin beş yüz akça tımarı olan Süleyman'a Hüdavendigâr'ın Geyve nahiyesinde Ahmet'ten alınan altı bin yedi yüz yirmi sekiz akça tımarın ziyadesiyle verilmesi hakkında.

[117] Sıra No:801, Sahifesi:115, Tarih: Gurre/M/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu'da 8147 akça tımara mutasarrıf iken Kıbrıs'ta Canikoğlu Civan'a kanun üzre tımar verilmesi hakkında.

[118] Sıra No:823, Sahifesi:118, Tarih: Gurre/M/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu'nun Viranşehir nahiyesinde 5500 akça tımarı olan Süleyman'a Kıbrıs'ta hizmet mukabil 3000 akça terakki verilmesi hakkında.

[119] Sıra No:891, Sahifesi:127, Tarih: 4/M/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu sancağında 5200 akça tımara mutasarrıf olan Hasan'a düşenden çavuşluk verilmek için verilen emrin infazı müyesser olmamakla Sultan önünde İmerze Çavuş'un ihtiyarı ile feragat ettiği defter çavuşluğunun tevcihi hakkında.

[120] Sıra No:909, Sahifesi:130, Tarih:6/M/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu'da 4999 akça tıardan mazul Durmuş'a Kıbrıs'ta hizmetine mukabil üç bin terakki verilmesi hakkında.

[121] Sıra No:949, Sahifesi:135, Tarih: 8/M/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu sancağında Burlu nahiyesinde 5000 akça tımarı olan Balı'ya hizmetine mukabil 1500 akça verilmesi hakkında.

[122] Sıra No:972, Sahifesi:139, Tarih: 8/M/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu sancağında 3000 akça tımdan mazul olan Hüseyin'e Karahisar 'da Ali'den alınan 4999 akça tımarın ziyadesiyle verilmesi hakkında.

[123] Sıra No:978, Sahifesi:140, Tarih: 8/M/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu sancağında 5000 akça tımdan mazul Memi'ye yine Bolu'da Mustafa'dan alınan 5221 akça tımarın ziyadesiyle verilmesi hakkında.

[124] Sıra No:1009, Sahifesi:143, Tarih: 10/M/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu'nun Burlu nahiyesinde 2000 akça tımdan mazul olan Mustafa'ya Uşak'ta Hacı'dan alınan 2000 akça tımarın tevcihi hakkında.

[125] Sıra No:1010, Sahifesi:144, Tarih: 10/M/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu'nun Yedidivan nahiyesinde 11489 akça tımarı olan Süleyman vefat etmekle tımarının Bolu Beyi Mehmet Beyin noksanına mukabil verilmesi hakkında.

[126] Sıra No:1045, Sahifesi:147, Tarih: 11/M/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu'nun Viranşehir nahiyesinde 6800 akça tımarı olan Mansur'a hizmetine mukabil 1500 akça terakki verilmesi hakkında.

[128] Sıra No:1050, Sahifesi:148, Tarih: 11/M/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu'da 4999 akça tımandan mazul olan Durmuş'a verilen 3000 akça terakki müyesser olmamakla Karahisar'ın Sandıklı nahiyesinde Tahir Çavuş'tan mahlûl olan 7900 akçe tımarın tevcih edilmesi hakkında.

[129] Sıra No:1202, Sahifesi:168, Tarih: 20/M/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu sancağında 2955 akça tımandan mazul olan Şaha Hamid'in Burdur nahiyesinde Zahim Yahya mahlulunda kılıcı verilip hisse olarak 4977 akçanın tevcih olunması hakkında.

[130] Sıra No:1266, Sahifesi:176, Tarih: 23/M/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu'da 4999 akça tımandan mazul Ahmet'e Aydın'ın Bozdoğan nahiyesinde Can ağının vefatından mahlûl kalan 5999 akçe tımarın ziyadesiyle tevcih edilmesi hakkında.

[131] Sıra No:1272, Sahifesi:177, Tarih: 23/M/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu'da 4999 akçe tımarı olan Kaya'ya 1500 akçe terakki verilmesi hakkında.

[132] Sıra No:1310, Sahifesi:181, Tarih: 27/M/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu'nun Mudurnu nahiyesinde bin beş yüz elli dört buçuk benevbet tımara mutasarrıf iken vefat eden Ramazan oğlu Ali'ye kanun üzre tımar verilmesi hakkında.

[133] Sıra No:1391, Sahifesi:192, Tarih: Gurre/S/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu beyi Mehmet Beyin kethüdası olup 12 000 akçe tımarı olan Hasan'a 2000 akçe tımar verilmesi hakkında.

[134] Sıra No:1473, Sahifesi:203, Tarih: 7/S/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu sancağında 6800 akçe tımandan mazul olup üç bin akça da terakki verilen Sinan'a Yeni il sancağında Hüseyin'in fevtinden mahlûl kalan yedi bin akçe tımarın noksanı ikmal şartı ile tevcihi hakkında.

[135] Sıra No:1487, Sahifesi:205, Tarih: 10/S/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu'da 7000 akçe tımarı olup 2000 akçe terakki verilerek müyesser olmayan Çavuşoğlu Mehmet'e aynı livada Mehmet'in fevtinden mahlûl kalan 4999 akça tımandan 2000 akça kılıcı başkasına verilip 2999 akça hissesi mahlûl olmakla tevcihi hakkında.

[136] Sıra No:1759, Sahifesi:240, Tarih: 24/S/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu'da 5400 akçe tımdan mazul olan Süleyman'a Bolu'da Yusuf'un terk ettiği 6300 akçe tımarın ziyadesiyle tevcihi hakkında.

[137] Sıra No:1811, Sahifesi:246, Tarih: 29/S/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu sancağında 6800 akçe tımdan mazul olup 3000 akçede terakki verilerek müyesser olmayan Sinan'a Yeni il sancağında Balı'nın fevtinde kalan 9000 tımar ile Yunus'un fevtinde kalan 2000 akçenin ziyadesiyle tevcihi hakkında.

[138] Sıra No:1821, Sahifesi:248, Tarih: 29/S/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu'nun Gerede nahiyesinde tımarı olup çeri sürücüsü olan Hasan'ın hizmetinde ihmali olmakla Hamit'in Yalvaç nahiyesinde 6000 tımarı olan Yakup'un çeri sürücüsü tayin edilmesi hakkında.

[139] Sıra No:1831, Sahifesi:249, Tarih:247/S/979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Bolu'nun Erepli nahiyesinde 2900 akçe tımarı olan kılıç tımarının 1900 akçasını Menbad ile oğlu Veli'ye terketmek tevcihi hakkında.

Cilt 14

[140] Sıra No:174, Sahifesi: 124, Tarih:19 Safer 978

Bolu müsellemleri beyine hüküm:

Emri altında bulunan müsellemlerin ikinci nöbetlüsü tersanede inşa olunan gemilerde çalışmaya davet olunduğu halde bazılarının bedel akçesi verüp gelmedükleri anlaşılmaqla kimseden bedel akçası kabul etmeyüp nöbetlü olan müsellemleri kâmilan ihraç ederek getirmesi hakkında.

(Birer sureti Menteşe yayalarına, Bolu yayalarına, Hüdavendigâr yayalarına)

[141] Sıra No:334, Sahifesi: 234, Tarih:20 Safer 978

Aynen

Bolu müsellemleri sakın olduğu yerlerin kadılarına hüküm ki:

Müsellemler beği Ahmet zide mecdehu süde-i saadetime mektup gönderüp hâlâ binası emrolunan Tersane-i Amire hizmetine tayin olunan liva-ı Bolu müsellemlerinin bazıları hizmete varup birkaç hizmet edüp badehu firara eyleyüp yolda gelen müsellemleri hizmet ağırdur deyü izhal edüp nicesini yoldan gaybet eyledüklerin bildirmeğın liva-ı mezbur müsellemlerinden anun gibi hizmete tayin olup hizmetten firar edüp gaybet eyleyenleri ele götürüp südde-i saadetime gönderilmek emredüp buyurdum ki;

Vusul buldukta her biriniz bu babda mukayyed olup onun gibi liva-i mezbur müsellemlerinden küreğe konmak için tersana-i mire hizmetine tayin olup gaybet eyleyenlerden her kangınızın tahtı kazasında bulunursa ki hizmetten kaçup gaybet eylediği sabit ola ele götürüp yara adamlara koşup kayd ve bend ile südde-i saadetime gönderesin ki küreğe konula ve koşup gönderdiğın adamlara tenbih eyleyesin ki yolda onat hıfz eyleyüp gaybet ettirmekten hazer dereler bu babda hizmete gelmeyenlere himayet olup ahz ve cebolunmaktan ve ada-i hizmet eyleyenlere dahl olunmaktan hazer edüp şer' ve kanuna muhalif iş olmaktan ziyade ihtiyat eylemeliyiz.

[142] Sıra No:375, Sahifesi: 263, Tarih:9 Ra 978

Aynen

Bolu sancağı kadılarına hüküm ki:

Bolu yayaları beyi olan Hasan Zide mecdehu süde-i saadetime adam gönderüp laiva-i mezbur piyadelerinin bazısının nöbeti olup hizmet emr olundukta nöbetlerinde hizmete varmayup reaya yazılmışuz deyü defterde mukayyed piyadeler olup yayalık beratın tasarruf derler iken taallul eylediklerin bildirdi buyurdum ki; vusul buldukta görenin şöyle ki mezkûrların raiyyet oğlu raiyet olmayıp piyade oğlu piyade olup piyadelik beratım tasarruf edüp defteri cedide de mukayyed piyadeler iken ol vechile kanun ve deftere malif tallul ederlerse men edüp müşarünileyh in adamları ve yayabaşılar onun gibileri nöbetlerinde vaki olan hizmetlerine ihraç eyleyüp edai hizmet ettirmek istediklerinde tallul ettürmeyüp ihraç eylemek babında muavenet eyleyesiz.

[143] Sıra No:836, Sahifesi: 584, Tarih:26/ca/ 978

Aynen

Hala Ömer nam kimse sudde-i sasadetime rı'a sunup vakıf evladiyet üzere mutasarrıf olduğum mezra emri ile teftiş olunup beş kadı istima eyleyüp hükmedüp hüccet verüp el münhirat? lahi oup defterde vilayet kâtibi temessüklerine amel eylemeyüp tımara kayd eyledi deyü şikâyet eyleyüp kadı askerim tarafından verilen beratı ibraz eyleyüp lakin zikrolunan mezrayı kendi ikrarları mucebince kırk yıldan fazla sipahiler tasarryf edegelüp ve defterde dahi vakıf kaydolunmuş olmayup ellerinde mülname-i humayun olmayınca arazi mirinin vakfiyeti sahih olmadığı müteaddid fetvalar ibraz olunmayup zikrolunan mezraa tımara verilmesini emredüp buyurdum ki; vusul buldukta mezra-ı mezburu defteri cedidde tımara kayd eyleyüp min bald vakıf tarafına dahl ettirmeyesin.

[144] Sıra No:1618, Sahifesi: 1103, Tarih:19 Muharrem 978

Aynen

Bolu piyadeleri beye Hasan Beye hüküm ki;

Bolu piyadelerinin iki nöbetlüsü dahi ki neferdir tophane hizmetine emredüp

buyurdum ki; vusul buldukta tehir eylemeyüp liva-i mezbur piyadelerinin iki nöbetlüsünün dahi cümle olıgelen adet ve kanun üzere mukdimleri ve çeri başları ve altışar aylık zad ve zevadeleriyle muaccelen ihraç edüp mahalli memure götürüp hizmete mubaşeret eylesin hususi mezbur mühimmattandır ihmalden hazer edüp geç ve eksik götürmekten ihtiyat eylesin.

[145] Sıra No:1651, Sahifesi: 1122, Tarih:21 Şevval 978

Aynen

Bolu müsellemleri beyine hüküm ki:

Hala müsellemleri ikinci nöbetlüsü ki 849 neferdir Kütahya'da işlenen köherçile hizmetüne emredüp buyurdum ki; vusul buldukta tehür eylemeyüp müsellemlerinin ikinci nöbetlüsün çeri başları ve mukdimleri ve beygirleri ve adet ve kanun üzere altışar aylık zat ve zevadeleri ile ihraç eyleyüp mahalli memure iasl eyleyüp hizmet mubaşeret ettiresin hususi mezbur mühimdir geç ve eksik getirmekten hazer edüp muaccelen çıkarup vakti ile varup hizmete mubaşeret ettiresin.

Cilt 15

[146] Sıra No:8, Sahifesi: 65, Tarih:17/M/979

Bolu piyadeleri sancağı beyi gönderdiği mektupta yedi divan nahiyesinde kırk ocak yayabaşılığına iştirak üzre olan on ocak hisse sahibi Bekir ve on ocak hissesi olan Emin feragat ettiklerinden bu zikrolunan yirmi ocağın Yenice ve Yedi divan yayabaşılığı mutasarrıfı olan Mustafa'ya verilmesini arz etmeğın buyruldu.

[147] Sıra No:221, Sahifesi: 26, Tarih:4/S/979

Aynen

Bolu kadısı naibi mektup gönderip kazayı viran şehirden Abdülkerim nam kimesnesden bazı nevaı halkı müşteki olduklarının bildirmeğın arz olunduğu gibi ise teftiş olunup hukuki fukara alıverildikten sonra zarar nam ise küreğe gönderilmek buyruldu.

[148] Sıra No:347, Sahifesi: 40, Tarih:13/S/979

Aynen

Nahiye Der livay-ı Bolu mezrîa Akçakavak mezkûr mezruîaya mutasarrıf olan Hasan dede nam kimesne ne ehlûdür deyü haber verdikleri ecilden yevmi üç akçe ile hafız şeyh Süleyman'a buyruldu.

[149] Sıra No:396, Sahifesi: 45, Tarih:17/S/979

Bolu kazasında Süleyman Paşa vakfı denmekle maruf Geceviran karyesini vilayet kâtibi zaim Mahmud havası hümayuna ilhak etmişse de bu köyün kazadaki büyük su nehrinin köprüsünün tamiri içim vakfolunduğu vakfa mutasarrıf dede Halife tarafından bildirilmesi ve defteri atikte vakfiyeti kayıtlı olduğu gibi keyfiyet ehali tarafından da teyit edilmiş olduğunun Bolu'da vezir Mustafa Paşa ve Konrapa kadısı zaim Camesb bildirdiklerinden ve has defterinde mukayyet bulunmadığından kemakân vakfı olması diye hüküm.

[150] Sıra No:404, Sahifesi: 47, Tarih:19/S/979

Aynen

Bolu müsellemleri beyi Ahmet Bey mektup gönderip kazayı Ankara ve murtaza abat ve (nahiye) de müslümler çeri başısı olan Mustafa müslümlerin hizmetine ihraç etmekle müsahalesi vardur deyü Oruçoğlu Zülfikar'a arz eylemeğin buyruldu.

[151] Sıra No:1066, Sahifesi: 123, Tarih:14/Ca/979

Aynen

Onikidivan ve Bolu'da haslar emini Abdulkadim mektup gönderüp kaleyi emasırı dizdarı Ahmet fevt olup yine dizdarı sabık hafız Mehmet'e olmasın arzetmeğin buyruldu.

[152] Sıra No:1537, Sahifesi: 183, Tarih:29/c/979

Aynen

Bolu müsellemleri beyi Ahmet Bey mektup gönderip livayı mezburdan kazayı (Araç'ta) vâki olan Müslimlerin seraskerliği Davut nam sipahinin tımarına kaydolunup

hizmet vâki oldukta uhtesine gelmeye kadir olmağın seraskerlik ahire verilmek için ferman şerif varit olmuştur deyü Rıdvan nam kimesneye tevcih edip arzetmeğın buyruldu.

Cilt 16

[153] Sıra No:204, Sahifesi: 103, Tarih:9/Za/979

Bolu beyine hüküm:

Cezayir Beylerbeyisi ve Kaptan-ı Derya kılıca yüz kıta gemi denize çıkarmak için ferman olunduğundan iş'arı sabık vechile sancak sipahileri ve gazaya hahişli gönüllüler ve tirendaz ve tüfenken dazlarla Zilkadenin evahirine kadar İstanbul'da isbat-ı vucud edilmediği takdirde kendisinin azl ve sipahilerinin dirlikleri katl olunacağı ihtarı hakkında olup Seydi Gazi Çavuş'a verilmiştir.(Bir sureti Ankara Beyine gönderilmiştir.)

[154] Sıra No:217, Sahifesi: 110, Tarih:9/Za/979

Bolu ve Kastomoni kadılarına hüküm ki;

Harp ve darbe yarar tüfenk endazlarla okçular yazup her on nefere onlardan birini bölükbaşı ve cümlesine bir baş ve buğ tayin edüp okları ve yayları ve tüfenkleri ile beraber oralarda inşa olunan gemilere koyup acilen tersane-i amireye sevk olunmaları ve tersaneye vurudlarında ulufe ve peksimetleri ve hüsnü hizmeti görenlere iptidadan dirlik verilmesi hakkında.

[155] Sıra No:263, Sahifesi: 135, Tarih:11/B/979

Bolu beyine hüküm:

Mübarezetine müceddeden inşası ferman olunan kadırgalardan şimdiye kadar

kaç parça gemi getirilip bademane miktar gemi kurulacağını ne inşiatın ne mertebeye geldiğini tafsilen iş'ar eylemesi ve gemilerin Nevruz'dan evvel hazır ve müheyya edilmesi tavsiyesi hakkında olup Hüseyin çavuşa verilmiştir.(Bir sureti Kastomoni Beyine yazılıp Hüseyin Çavuş'a verilmiştir.)

[156] Sıra No:267, Sahifesi: 137, Tarih:13/B/979

Bolu beyine hüküm:

Bolu'da kadırgalar inşasına memur olan vezir Mustafa Paşanın maiyetinde istihdam olunmak üzere Bolu alaybeyisiyle elli sipahinin tayini hakkında.

[157] Sıra No:378, Sahifesi: 196, Tarih:27/Zilhicce/979

Bolu piyadeleri beyine hüküm:

Sancak piyadeleri ikinci nöbetlüsü olan 377 neferin yayabaşları ve mukaddemleri ve altı aylık erzakları ile beraber Bilecik madenine götürülüp hizmete mubaşeret edilmesi hakkında olup Kara kethüdaya verilmiştir.

[158] Sıra No:419, Sahifesi:219, Tarih:29/z /979

Anadolu Beylerbeyisine hüküm:

Anadolu tımarlarının tezkere emini olan Camasb hakkında Bolu sipahilerinin şikâyeti olduğundan mezburun hizmetini ahare verüp kendüsünün ve tahrir işinde arkadaşı olan defter-i hakani kâtiplerinden Hızır'ın Südde-i Saadete gönderilmesi hakkında olup Anadolu çavuşlarından İlyas Bin Ramazan'a verilmiştir.

Cilt 17

Mühimme Defteri mevcut değil

Cilt 18

[159] Sıra No:249, Sahifesi:113, Tarih:15 Şevval 980

Bolu beyine hüküm:

Sancağın zuama ve sipahileri ile donanmaya girmek evvelce emir olunmakla oralarda yapılan gemilere girmek mümkün ise girüp değil ise karadan İstanbul'a gelmeleri hakkında.

Cilt 19

[160] Sıra No:187, Sahifesi:85, Tarih: 28/m/ 980

Anadolu kadılarına hüküm:

Bundan evvel Bolu sancağı muharriri olan Camasb her nerede ise buldurup Ali Çavuş'a teslimen gönderilmesi hakkında

[161] Sıra No:253, Sahifesi:259, Tarih: 22/Ra/ 980

Mudurnu kadısına hüküm:

Mudurnu kasabası dâhilinde şimdiye kadar resmi dühan alınmış değil iken müselleme sancağı beyi vilayeti müceddeden tahrir ederken kanuna muhalif resmi dühan kaydettiğini bildirmekle mefolunması ve kimseden alınmış ise onun da iade edilmesi hakkında

Cilt 21

[162] Sıra No:106, Sahifesi:39, Tarih: 19/N/ 980

Bolu beyi ve Kıbrıs (Bolu'da bir kazadır. Kıbrıscık) kadısına hüküm:

Cezayir Beylerbeyisi mektup gönderip Bolu sancağından gelen kürekçiler kefillerinde ikişer yüz akçeleri kaldığını şikâyet etmeleri ile mezkûr para Bolu kadısı olan Nimetullah'tan alınıp kürekçilere verilmiş ise de Bolu'ya tâbi Kıbrıs kazası kadısı Hayreddin ihmal edip vermediği bildirilmekle tahkik edip para kimde ise tahsil edip Bolu kadısına vermesi hakkında.

[163] Sıra No:620, Sahifesi:259, Tarih: 16/Z/ 980

Bolu piyadeleri beyine hüküm:

Bir ve iki nöbetli piyadeler tophane hizmetine tayin edilmiş olmakla zat ve zahireleri ile bunları tophaneye göndermesi hakkında.

[164] Sıra No:686, Sahifesi:290, Tarih: 29/Z/ 980

Bolu beyine hüküm:

Sancağı sipahilerle acele gelüp donanmaya girmesi hakkında.

Cilt 22

[165] Sıra No:238, Sahifesi:114, Tarih: 5/Ra/ 981

Bolu beyine ve Çağa kadısına hüküm:

Hamza oğlu Yahya küreğe konulmuş iken kurtulup geldiklerinde yine fesâddan hali olmadığı bildirilmekle tutup şer ile ahvalini teftiş etmesi ve sicili ile Dersaadete göndermesi hakkında.

[166] Sıra No:551, Sahifesi:280, Tarih: 26/Ra/ 981

Bolu beyine hüküm:

Taraklı Yenicesinde Hasan ve Andıkoğlu Mehmed nam sipahilerle arkadaşları daima şirret ve şikavet üzre oldukları bildirilmekle dersset edüp hallerini teftiş ve sicil ettirmesi hakkında.

Cilt 23. defterde Bolu'ya ait herhangi bir fermana rastlanamamıştır.

Cilt 24

[167] Sıra No:46, Sahifesi:17, Tarih: 16/Za/ 981

Bolu beyine ve Yenice ve Yedidivan kadılarına hüküm:

Yenice kadısının Mustafa namındaki naibi bir mescidi ahur edip ve Pirkulu namında birinden yedi yüz akçe aldığı şer' ile sabit alarak naib dersaadete getirildikte iftira olduğunu ifade etmekle tekrar teftiş edip bildirilmesi hakkında.

[168] Sıra No:419, Sahifesi:155, Tarih: 3/M/ 982

Bolu beyine ve Kıbrıscık kadısına hüküm:

Ankara'ya tâbi Yörük kazasında Mahmud nam karye cemati ile Bolu'ya tâbi Kıbrıscık kazasında Dükler cemaati arasında olan yaylak nızası Cükler ve Kosköy cemaatine hükmolunmuş iken diğer tarafın şer'e itaat etmediği bildirilmekle. (Bu hüküm ikmal edilmemiştir.)

[169] Sıra No:657, Sahifesi:248, Tarih: 26/M/ 982

Bolu beyine ve Kıbrıscık Kadısına hüküm:

Bolu'ya tâbi Kıbrıscık kazasında Çökler ve Kumi ve Karaköy cemaatleri ile Çakmak ve Gökçeçukur ham yaylakları nızası Mustafa Paşa mübaşeretü ile mahallinde tetkik olunup Çökler ve Kumi ve Karaköy cemaatine hükmolunduğu falcet hasımları razı olmayıp şer'e itaat etmedikleri bildirilmekle bu fesâda mübaşeret edenlerin isimleri

ve yerleri mufasalap bildirilmesi ve verilecek emre intizar olunması hakkında.

[170] Sıra No:763, Sahifesi:284, Tarih: 3/S/ 982

Bolu beyine hüküm:

Kastamoni'de sohta tâ'ifesinin hareketi olmakla oraya yakın yerlerde olan sipahilerden iki yüz nefer sipahiyi Kastamoni beyinin yanına göndermesi hakkında.

[171] Sıra No:816, Sahifesi:301, Tarih: 3/S/ 982

Bolu beyine hüküm:

Sancağı sipahilerden iki yüz neferi Kastamoni'ye gönderip kalan sipahi ile Kocaeli ve Kangırı ve Beypazarı havalisinde sohta eşkıyasından tathir etmesi hakkında.

Cilt 25

[172] Sıra No:189, Sahifesi:20, Tarih: 9/N/ 981

Bolu'da yedi bin dokuz dört akçe yazısı olan ve Bosnalı yeniçeri Kasım'ın uhdesinde bulunan Taceddin Divanı tımarına Serçavuşzade Sofyalı Hasan talib olmakla noksan teknil olunmak üzere buyruldu.

[173] Sıra No:223, Sahifesi:23, Tarih: 9/N/ 981

Bolu sancağından beş bin akçe tımdan mazul kâtip Hüseyin Kıbrıs'da bedeli tımara talip olmakla Kıbrıs'da düşenden bedeli tımar buyruldu.

[174] Sıra No:358, Sahifesi:36, Tarih: 24/N/ 981

Bolu sancağı beyi Mehmed Bey, müteveffa Osman Şeh Beyin emektarlarından

olup on bir akçe ulufe ile (Navarin-.....) Kalesi Azablar Ağası olan Hüseyin derya seferini mazul olarak seferlediğini bildirdiğinden ibtidadan beş bin akçe tımar buyurdu.

Cilt 26

[175] Sıra No:95, Sahifesi:35, Tarih: 1/Ra/ 982

Bolu beyine ve Mudurnu kadılarına hüküm:

Çeltik karyesine koyun getirip satan iki kişinin öldürölüp paralarının alındığına dair ve na tamamdır.

[176] SıraNo:113, Sahifesi:42, Tarih: 1/Ra/ 982

Mudurnu kadısına hüküm:

imaj 9

Mezkûr çavuş Mudurnu naibi Mustafa miri hizmeti avkettiğinden maada fıkaraaya külli teaddi eylediğın ilam eylemeğın buyurdum ki; vardukta bu hususu hak oant vechile göresin vilvaki mezbur nayibin miri hizmete zararı olup fukaraya teaddi eyledüğü vaki' ise riyabetten ref' edüp ve reayaya zulmüne vechile olduğun yazıp vukuu üzre arz eyleyüp min baad nayabet ettimeyesin.

[177] Sıra No:391, Sahifesi:149, Tarih: 22/R/ 982

Aynen

Bolu müsri beyine hüküm:

Liva-i mezbur müsellemlerinin bir nöbetlüsü ki sekiz yüz kırk dokuz neferdir. Tersane-i amireme gelüp hizmette olmaların emredüp buyurdum ki; vardıkta tehir etmeyüp emrim mücelaların emredüp buyurdum ki; vardıkda tehir etmeyüp emrim mucebince zikrolunan müsellemleri ihrac edüp yayabaşları ve mukademleri ve çeribaşları ile ve altışar aylık zad ve zevadeler ile süde-i saadetime irsal eylesin ki gelüp tersane-i amiremde hizmette olalar.

[178] Sıra No:977, Sahifesi:339, Tarih: 10/Ş/ 982

Aynen

Ulak

Bolu'ya varınca Piri Çavuş'a verildi. fi 6 Şaban 982

Cilt 27

[179] Sıra No:82, Sahifesi:29, Tarih: 4/E / 983

Bolu kadısına hüküm:

Ulak kadısı mektup gönderip Ulak kazası zahiresi ihraç olunurken Çengeloğlu Safer ve kardaşı Mustafa sipahiler halkı ifsad edip zahire ihracına mani olduklarını bildirmekle teftiş edip sıhhati üzre bildirmesi hakkında.

[180] Sıra No:138, Sahifesi:54, Tarih: 25/B / 983

Bolu sancağı beyine ve kadılarına hüküm:

Zahire cemine gönderilen Ali Çavuş'un halktan para alıp zulmettiği bildirilmekle teftiş edilip aldığı paranın iade ettirilmesi hakkında.

[181] Sıra No:211, Sahifesi:85,Tarih: 8/Ş / 983

Bolu sancağı beyine ve livay-ı mezburda vaki olan kadılara hüküm:

Sancak dâhilinde kendi yiyeceğinden fazla zahiresi olanlardan fazlası alınıp İstanbul için göndermeleri hakkında.

[182] Sıra No:214, Sahifesi:87, Tarih: 11/Ş / 983

Bolu beyine Bolu ve ulak kadılarına hüküm:

Çengeloğlu Safer nam sipahi ile Kara Mustafa Abdi ehli İslama ve cihar yâre seb ettikleri şirret ve şekavet üzre oldukları şer'en sabit olursa şer'en icab eden cezanın verilmesi fakat tecdidi iman edip tövbe etmişler ise yarar adamlarla İstanbul'a gönderilmeleri hakkında.

[183] Sıra No:329, Sahifesi:140, Tarih: 10/N / 983

Bolu ve Çığa kadılarına hüküm:

Bolu Beyi Mehmet Beyin zulmünden şikâyet olunmakla iki kadı beraber mezburu meclisi şer'a davet edip ahvali teftiş olunması ve sübut bulan cürümleri bildirmesi hakkında.

[184] Sıra No:512, Sahifesi:223, Tarih: 26/L / 983

Bolu sancağı müsellemleri beyine hüküm:

Bolu müsellemlerinin bir nöbetlisini tersane hizmetine tayin edilmekle görevlendirilmeleri hakkında.

[185] Sıra No:527, Sahifesi:228, Tarih: 27/L / 983

Bolu müsellemleri beyine hüküm:

Bolu müsellemleri birinci ve ikinci nöbetlilerinin ihraç edip tersanede hizmete göndermesi hakkında.

[186] Sıra No:644, Sahifesi:272, Tarih: 18/Za / 983

Bolu ve Çığa kadılarına hüküm:

Bolu beyinden şikâyet olunup teftişi emr olunduğu halde şikâyetçi zuhur

etmeyip iftira olduğu anlaşılmagla teftişten feragât olunması hakkında.

[187] Sıra No:652, Sahifesi:274, Tarih: 18/Za / 983

Bolu kadılarına hüküm:

Bolu Bey Mehmet Beye lazım olan zahirenin akçesi ile naih üzre mubayasarasına mümanaatı edilmesi hakkında.

[188] Sıra No:784, Sahifesi:328, Tarih: 8/Z / 983

Bolu beyine ve kadısına hüküm:

Eflaknı yeniçerisi kazası ahalisinden kadılarının zulmünden şikâyet etmeleri ile ehvali teftiş edilmesi hakkında.

(Birer sureti: Dulkadir Beylerbeyisine Malatya kadısına Hehisin reayasının kadılarından şikâyeti hakkında)

[189] Sıra No:863, Sahifesi:361, Tarih: 8/Z / 983

Bolu beyi Mehmet Demiüzzühya hüküm:

Bartın ve Amasra iskelelerinde mevcut bildirilmekle daha baki kalmış zahire var ise onun da gönderilmesi hakkında.

[190] Sıra No:941, Sahifesi:393, Tarih: 8/Z / 983

Bolu beyine ve Divrik ve Çarşamba kadılarına hüküm:

Bartın iskelesinde dört at gemisi yapılmak için hazır tayin edilen Mehmet subaşı ile Onikidivan kadısı Hasan Yakup namında bir kimse ile iltifat edip halka dört yerine sekiz gemi kerestesi salıp ve badehu keresteyi satup halka ziyade zulüm ettiği bildirilmekle her ikisini teftiş edip neticeyi bildirmeleri hakkında.

Cilt 28

[191] Sıra No:573, Sahifesi:238, Tarih: 25/B / 984

Bolu kazasına tâbi' Taberk köyündeki (Nuh obası) zaviyesinin ve vakıf yerlerinin tespitine dair Bolu ve Konrapa kadılarına hüküm.

[192] Sıra No:643, Sahifesi:263, Tarih: 25/B/ 984

Bolu ve Hüdavendigâr sancaklarında faaliyette bulunan softa eşkıyaları zor görünce Sandık ve Beypazarı civarlarına kaçtıklarında oralarda takip edilip imha olunmalarına dair Bolu sancak beyine hüküm.

[193] Sıra No:917, Sahifesi:358, Tarih: 27/Ş/ 984

Bolu ve Kocaeli mukataaları müfettişi Mudurnu kadısı Zekeriya ve nazırı Hüseyin Çavuş'a hüküm.

Cilt 29

[194] Sıra No:184, Sahifesi:77, Tarih: 24/C/ 984

Bolu sancağı müsellemleri beyine hüküm:

Sekiz yüz kırk dokuz nefer olan müsellemlerin bir nöbetlüsünü 985 muharremi iptidasından tersaneye hizmete gönderilmesi hakkında.

[195] Sıra No:256, Sahifesi:104, Tarih: 2/Za/ 984

Bolu müsellemleri beyine hüküm:

Bolu'nun 849 nefer olan bir nöbetlü müsellemlerini Kütahya ve Saruhan'da

köherçile işlemeye göndermesi hakkında.

(Birer sureti: Kütahya ve Saruhan piyadeleri beylerine)

[196] Sıra No:337, Sahifesi:137, Tarih: 17/C/ 984

Bolu Sancağı beyine ve Milas ve Kuşunlu kadılarına hüküm:

Hanefi ve Mustafa ve Abdi ve Ulak kadısı Zeyni hakkında rafizi oldukları ihbar edilip ayan-ı vilayetten kırk işi ise bu adamların sunni mezhep olduklarına şahadet etmeleri ile teftiş ve tahkik edüp bildirmeleri hakkında.

Cilt 30

[197] Sıra No:274, Sahifesi:113, Tarih: 17/S/ 985

Bolu beyine ve kadısına hüküm:

Bolu'da beyt-ül-mal emini olan Hüseyin'in halka zulmettiği ve mahkemeyi basup kadıyı döğmek istediğini bildirmekle tahkik edüp doğrusunu bildirmesi hakkında.

[198] Sıra No:320, Sahifesi:132, Tarih: 18/S/ 985

Bolu beyine ve kadısına hüküm:

Bolu dâhilinde dişi koyun kesilmekle ete müzayaka hâsıl olduğu bildirilmekte dişi koyun kestirilmemesi hakkında.

[199] Sıra No:791, Sahifesi:339, Tarih: 14/R / 985

Bolu kazasında maada Bolu sancağında vaki olan kadılara hüküm:

Bolu nazır-ı sabıkı Rum Beyoğlu Hüseyin Çavuş'dan şikâyet olunmakla

umum üzere teftiş edilmesi hakkında.

Cilt 31

[200] Sıra No:30, Sahifesi:12, Tarih: 27/R / 985

Bolu sancak beyine, Sapancı ve İzmikmid kadısına hüküm:

Yokarı canibten İstanbul'a gönderilen kızıl koyunların kazalarda zayi olduğu eşidildiğinden Mehmet Çavuş vasulünde zuama ve erbeb-ı tımar ve yeniçeri ve sair kapı kullarından ve acemi oğlanlardan kimseye koyun aldurmayup ve kazalarında kestürmeyüp defterleri ile ve naibleri refakatinde göndermeleri, ihmallerinde muhatap olacakları

[201] Sıra No:74, Sahifesi:29, Tarih: 28/R / 985

Bolu beyine ve Bendergili kadısına hüküm:

Teaddi ve şer'e mualif ahvali olmakla evvelce teftişi yaptırılan Benderkili eski kadısı Mehmet'in tekrar teftiş edilmesi için bir tarikle emir istihsal ettiği bildirildiğinden böyle bir emir ibraz ederse alınıp gönderilmesi ve yeniden teftiş edilmesi hakkında.

[202] Sıra No:126, Sahifesi:49, Tarih: 4/Ca / 985

Bolu müsellemleri beyine hüküm:

Sancağı müsellemlerinin 985 muharremi gürcesinde tersane hizmetine tayin edilmiş olan bir nöbetlüsünü Galata sarayda yapılacak tamir işine götürüp hizmet ettirtmesi hakkında.

Cilt 32

[203] Sıra No:153, Sahifesi:73, Tarih: 20/Z / 985

Bolu sancağı beyine hüküm:

Sancağı askerleri ile Sinan Paşa maiyetimde sefere tayin olunduğu cihetle bil-
umum askerine tüfenk tedarik ettirüp tüfenk atmakta idman ve meleke hâsıl etmeleri
hakkında.(bir sureti de Bursa beyine)

Cilt 33. defterde Bolu'ya ait herhangi bir fermana rastlanamamıştır.

Cilt 34

[204] Sıra No:406, Sahifesi:185, Tarih: 22/S / 986

Bolu sancağı piyadeleri beyi Cafer'e hüküm:

Bolu piyadelerinin birinci ve ikinci nöbetlülere tersane hizmetine tayin
olunmakla tersaneye getirilmesi hakkında.

[205] Sıra No:639, Sahifesi:306, Tarih: 6/R / 986

Bolu beyine ve Amasra ve Onikidivan kadılarına hüküm:

Amasra halkı Arzuman nam kimseden şikâyet etmeleri ile teftiş edüp neticeyi
bildirmesi hakkında

Cilt 35

[206] Sıra No:73, Sahifesi:32, Tarih: 19/R / 986

Bolu sancağında vaki olan kadılara hüküm:

Livadaki müsellemlerin çeribaşlarından mukaddemlerinden bazılarının hizmette olmayıp mevkufatçılardan iltizam tariki ile müsellemler mevkufatlarını deruhte edip hizmet olunca müsellemlerin ihracına mani olduklarını Bolu müsellemleri beyi Mehmed Bey yazdığından hizmetlerinde olup mevkufat işlerine karışmamaları, aksi halde dirliklerinin alınacağı kendilerine tenbih olunur.

[207] Sıra No:123, Sahifesi:53, Tarih: 19/R / 986

Bolu sancağı ve mudurnu kadısına hüküm:

(Müsellemler beyine? hitaben) Bilecik madenine memur Bolu müsellemlerini Mudurnu'ya tâbi (Beykoz) ocağı müsellemlerine gönderilen iki mukaddeminin bazı müsellemler tarafından dövülüp emre itaat edilmediğini bildirmesine binaen mütecavizler hüsn-ü sauretle tutulup ve teftiş edilip fesâdları sabit olursa sicil suretleri ile gönderilmeleri hakkında.

[208] Sıra No:227, Sahifesi:97, Tarih: (CA) 986

Bolu beyine hüküm:

Liva muhafazasına tayin edip gönderdiği sipahilere orada zeamete mutasarrıf Hasan'ın serdar tayin edildiği, vazifesine varmayanların dirlikleri alındıktan başka muateb alacaklarını sipahilere tembih etmesine dair.

[209] Sıra No:598, Sahifesi:239, Tarih: 16/B/ 986

Bolu beyine hüküm:

Ankara’da Karakeçili nam tâ’ifeden ve Sultan Bayezid haymanasından bazı kimselerin Yeregözü nahiyesinde evler basmakta ve Koçhisar memlehası yolunda halka teaddide bulunmakta olup ele geçmelerine umana ve amalin mani olduklarını bildirmesine cevaben mezkurlardan fesâdda bulunanları toprak kadılarına teftiş ettirip cezalarını verdirmesine amirdir.

Cilt 36

[210] Sıra No:54, Sahifesi:19, Tarih: 7/Za/ 986

Bolu beyine Ulak ve Viranşehir kadılarına hüküm:

Mevlana Abdülkerim’i katletmekle maznun olan isimleri yazılı kimseleri şer’ ile teftiş edüp cürümleri sabit olursa şer’ ile cezaları verilmesi hakkında.

[211] Sıra No:165, Sahifesi:56, Tarih: 6/Z/ 986

Çorlu ve Hayrebolu ve Dimetoka ve Hasköy ve Edirne ve Çirmen ve Yenice-i Zağra ve Eskihisar-ı Zağra ve Akçakızanlık ve Tatar Ponarı ve Ahtanan ve Prezenik ve Razlık kadılarına hüküm:

Baharda donanma çıkacağından kürekol ve avarız akçesi cem’ edilmesi ve kürekçi ihracında müşkülât olursa bin akçe bedel tahsil edilip nevrüzda gönderilmesi hakkında.

[212] Sıra No:169, Sahifesi:56, Tarih: 6/Z/ 986

Bir sureti “Bolu ve Kastomoni ve Kangırı sancaklarında olan kadılara”

[213] Sıra No:517, Sahifesi:192, Tarih: 20/S/ 987

Paşa sancağına tâbi Cebel ve Eslühisar-ı Zağra ve Yenice Kızılağaç Yenice-i Karasu ve Gümülcine ve Drama ve Cumapazarı kadılarına hüküm:

Emr olunan kürekçileri acele göndermeleri ile ve sipahi oğlanları bölüğü ile sol gureba bölüğü sefere memur edildiğinden bunlardan haraç ve adet-i ağnam tahsilinde olanlardan gayrısı ağaları yanına cem olup sefere gitmeleri hakkında.

(Bir sureti Bolu sancağı)

[214] Sıra No:560, Sahifesi:209, Tarih: 20/s/ 987

Bolu Beyine, Hoşalay ve Onikidivan ve Amasra kadılarına hüküm:

Amasra'nın Çam karyesinde Erhan nam kimsenin şaki ve gammaz ve şerir olduğu bildirilmekle teftüş edüp doğru ise şer' ile cezası verilmesi hakkında.

[215] Sıra No:924, Sahifesi:209, Tarih: 9/R/ 987

Bolu zuamasından Zatim Camesbzide Kadrehuya hüküm:

Sancak muhafazasına bırakılan sipahilere serdar olup sohta eşkıyasını derdest ve tedip etmesi hakkında.

Cilt 37

[216] Sıra No:1048, Sahifesi:91, Tarih: 20/M/ 987

Aynen

Nahiye-i Bolu Tımar-ı İbrahim Karye-i () ve gayrihi 3027 bervech-i teknil 4027 mezkûr gelüp bin akçe noksanı ve tımarı içinde (noksanı?) bin akçe hisse malul olduğun bildürüp noksan için rica etmeğin mahlûl ise müstakil kılıç değil ise noksanı bedeli buyruldu.

bi'iltimas Hacı Ahmet Paşa

[217] Sıra No:1452, Sahifesi:124, Tarih: 10/s/ 987

Aynen

Nahiye-i Göynük Hüdavendigâr Tımar-I Hüseyi'in Karye (Çatak?.....) ve gayrihi 500 Vezir Ahmet Paşa adamlarından Ferhad gelüp Paşa sancağından altı bin kırk beş akçe tımandan mazul olduğun bildürüp mezkur fevt olup mahlüldür deyü rica etmeğin fevt olup mahlül ise buyruldu.

[218] Sıra No:1664, Sahifesi:142, Tarih: 19/s/ 987

Hülaseten

Bolu'nun Konrapa Nahiyesinde müteveffa Keyvandan mahlül tımandan iki bin akçalığı müteveffanın oğlu ve Hacı Ahmet Paşa'nın adamı Mustafa'ya ve bakiyesinin yine mi-şer-ün-ileyhin adamlarından (Pervi'nin) noksanına verilmesi.

Cilt 38

[219] Sıra No:231, Sahifesi:113, Tarih: 7/RA/ 987

Bolu Beyi ve kadısına hüküm:

Geçen sene olduğu gibi altmış beş sipahiye bir başbuğ tayin edüp sancak muhafazasına bırakılması hakkında.

Cilt 39

Bolu'ya ait herhangi bir fermana rastlanamamıştır.

Cilt 40

Bolu'ya ait herhangi bir fermana rastlanamamıştır.

Cilt 41

[220] Sıra No:58, Sahifesi:28, Tarih: 12/Ş/ 987

Liva-ı Bolu mukataat müfettişine ve Bolu kadısına hüküm:

Üveys nam kimse Bolu'da, yave ve kaçgun ve mal-ı gaibve mal-ı mevkut mukataasını iltizam edüp yave ve kaçgun müjdesi mirlivalara hâsıl yazılmış olmakla subaşılar bunu vesile ederek tutulan yaveyi müddet-i örfiyesini hitam bulmadan başka memlekete götürüp sattıkları haber verilmekle müddet-i hitam bulup satılan yave ve kaçgunun bedelini mültezimine aldırıp subaşıları müdahale ettirmesi hakkında.

[221] Sıra No:59, Sahifesi:29, Tarih: 14/Ş/ 987

Bolu müftüsüne ve mukataat müfettişine ve mukataat nazırı Abdülcelile Dergâh-ı Ali çavuşlarından Hacı Çavuş'a ve Bolu kadısına hüküm:

Bolu mevkufatı mukataasına iki yüz on beş bin akçeye mültezim olan Mehmed'in iki senelik hesabını teslim alan nazır Hüseyin Çavuş Ahmet'ten bütün bakayasını tahsil edüp kendisini ekleterek tekrar borcunu kefillerine ödetmek istediğinden şikâyet edilmekle ve Ahmet'in kaydına müracaat olundukta on dört bin yüz yetmiş yedi akçe borcu olduğunu tebeyyün etmekle tetkik edip nazır Hüseyin Çavuş malına müracaat ederek bakayasını tahsil etmiş ise kefillerinin rencide edilmemesi hakkında.

[222] Sıra No:85, Sahifesi:41, Tarih: 14/Ş/ 987

Bolu mukataat müfettişi Viranşehir kadısı Mevlana Abdülcelile ve Mudurnu ve Kıbrısık kadılarına hüküm:

Bolu hasları mültezimleri Sınullah ve Hacıbayram nam kimselerin iltizamına dâhil bazı mezra ve çiftlikler ile reayanın bennak resmine mevkufat eminleri müdahale

temekte olduklarını bildirmekle defterlere ve ellerindeki vilayet defteri suretine nazara edüp kanunsuz iş yaptırmaması hakkında.

[223] Sıra No:87, Sahifesi:42, Tarih: 18/Ş/ 987

Liva-ı Bolu mukataat müfettişine ve Mudurnu kadısı ve mukataat nazırı Abdülcélil'e hüküm:

Bolu mevkufatına emin ve mültezim olan Sınullah'ın iltizamına dâhil olan Kile bacına sancak beyi subaşları müdahale ettiklerini bildirmekle defterlere nazar edüp hangi mahsül mevkufata ve hangi mahsul sancak beyine ait ise tahsil edüp birbirinin mahsulüne müdahale etmemeleri hakkında.

[224] Sıra No:104, Sahifesi:50, Tarih: 18/Ş/ 987

Liva-ı Bolu mukataat müfettişine ve Liva-ı mezbur kadılarına ve Nazır Abdülcélil'e hüküm:

Havassı Hümayun reayasından bila veled vefat edenlerin arazisi nazır tarafından kanun üzre tapuya verilüp tazvir ve yalancı şahid ile vaki' olan müdahalelerin men' edilmesi hakkında.

[225] Sıra No:116, Sahifesi:54, Tarih: 22/Ş/ 987

Bolu kadısına ve Liva-ı Bolu mukataatı nazırı Abdülcélil'e hüküm:

Bolu'da Yakup Şeyh karyesi Doğancı tımarı olup badehu havassı hümayuna naklolunarak mensuh doğancı kaydolduğu ve Sınullah nam mültezim iltizamına dâhil bulunduğu halde Mehmed nam doğancı hâsılatını zabt ettiği bildirmekle hassın mültezimine zabt ettürüp Mehmed'i müdahaleden men' etmesi hakkında.

[226] Sıra No:120, Sahifesi:57, Tarih: 22/Ş/ 987

Bolu ve Kıbrısık kadılarına hüküm:

Kıbrıs kazasına tâbi Mender karyesinde isimleri yazılı kimseler havass-ı hümayun reayasından oldukları halde sancak beyi adamları tekrar rüsum taleb etmekte olduklarından şikâyet etmeleri ile tahkik edüp doğru ise men' etmesi hakkında.

[227] Sıra No:215, Sahifesi:94, Tarih: 5/N/ 987

Liva-ı Bolu mukataat müfettişine ve mukataat nazırı Abdülcelile hüküm:

Hala Bolu sancağı mevkufatına berevechi iltizam emin olan Sunullah gelüp Tava rösümü eskiden beri niri tarafından zabt oluna gelmiş iken bazı zuama ve erbaba-ı tımar ve evkaf zabitleri toprağımızda tutulmuştur diyerek müdahale ettikleri ve hizmete gelmeyen piyade ve müsellemlerin mahsulu mevkufata ait iken onu da vermediklerini bildirmekle şer' ve kanuna muhalif bu gibi hareketlerin men edilmesi hakkında.

[228] Sıra No:414, Sahifesi:18 4, Tarih: V ?

Liva-ı Bolu ve Kocaeli mukataat müfettişi Viranşehir kadısı Mevlana Abdülcelil'e ve mukataat nazırı:

[229] Sıra No:466, Sahifesi:207, Tarih: 12/L/ 987

Amasra ve Onikidivan kadılarına hüküm:

Onikidivan kazasında Ali bin Ahmet oğlu küçük raiyet oldukları halde yeni tahrirde piyade yazılmadıklarından şikâyet etmeleri tahkük edüp eski er piyade değiller ise piyadelikle rencide edilmeleri hakkında.

[230] Sıra No:541, Sahifesi:248, Tarih: 19/L/ 987

Beypazarı ve Kıbrıs kadılarına hüküm:

Beypazarına tâbi Pazarcık karyesinden Mehmet ve arkadaşları hassa çeltükçülerinden olmayup sipahinin tohumunu ekdikleri halde hasa eminleri rencide ettiğinden şikâyet etmeleri ile tahkik edüp doğru ise rencide ettirmemesi hakkında.

[231] Sıra No:620, Sahifesi:289, Tarih: 7/Za/ 987

Liva-ı Bolu mukataatı müfettişine ve Benderekli kadısına ve mukataatı mezbura nazırı Abdülcélil'e hüküm:

Bolu'ya tâbi Benderekli nahiyesinde bin beş yüz akçe yazısı olan bir karye yeni Defter-i Hakani'de havassı hümayuna kayıtlı olduğu halde bazı sipahiler bize tımar verilmiştir diyerek müdahale ettikleri bildirilmekle men' edilmesi hakkında.

[232] Sıra No:622, Sahifesi:290, Tarih: 7/Za/ 987

Bolu sancağı beyine ve Gerede kadısına hüküm:

Molla Fenari evkafı mütevellisinin Gerede kazasında Hasan nam kimsede vakıf iltizamından matlubu olduğu bildirilmekle tahkik edüp doğru ise tahsil etmesi hakkında.

[233] Sıra No:702, Sahifesi:330, Tarih: 13/Za/ 987

Bolu Sancağı Beyine Onikidivan ve Yedidivan ve Burdur kadılarına ve nazır Abdülcélil'e:

Bolu'ya tâbi Benderekli nahiyesinde Soğanlı karyesi iki tane olup vilayet muharriri Hızır nam sipahiye tımar verüp merhum tımarından fazla olan bütün hâsılatı alup dokuz seneden beri miriye bir şey vermediği bildirilmekle mezkûr tımarıdan aldığı fazla hâsılat ödeninceye kadar tımarına kimseyi müdahale ettirmemesi hakkında.

[234] Sıra No:804, Sahifesi:331, Tarih:

Liva-ı Bolu mukataatı müfettişine hüküm:

Konrepa enharından sulanan çeltükler bu sene fazla yağmur sebebiyle çürüyüp mahsul alınmadığı ve miriden verilen tohumlar için iki yüz elli mud pirince ihtiyaç olduğu bildirilmekle tohumluğu satun alup parsını mukataadan vermesi hakkında.

[235] Sıra No:712, Sahifesi:334, Tarih: 16/Za/ 987

Liva-ı Bolu mukataatı müfettişine ve Konrapa kadısına ve mukataat nazırı Abdülcélil'e hüküm:

Nazır mektup gönderüp Konrepa enharından hem miri hem vakıf çeltik ziraat edülüp miri çeltik ekilmeden vakıf ekilirse miriye zarar olduğunu bildirmekle evvela miri tohumu ekip badehu vakfın tohumu ekilmesi ve birbirine karıştırulmaması hakkında.

[236] Sıra No:714, Sahifesi:335, Tarih: 17/Za/ 987

Liva-ı Bolu ve Kocaeli mukataatı kadısı Mevlana..... ve mukataatı mezbure nazırı Abdülcélil'e hüküm:

Liva-ı mezburda cedid haslar mukaatasını iltizam eden Sinullah ve mevkufatını iltizam eden Hacı Bayram adam gönderüp vilayet tahririnde yaya müsellemler yerlerinden hariç ez defter kalan yerlerin kendileri tarafından tapuya verilmesini talep etmeleri ile öyle ise tapuya verüp hasıl olan parayı miri için zabt ederek göndermeleri hakkında.

[237] Sıra No:736, Sahifesi:345, Tarih: 13/Za/ 987

Bolu kadısına hüküm:

Sarıcalar nam karyeden Ramazan gelüp Hacıhisarı denilen Köhnehisar içinde olan yerleri tapu ile alup para sarf ederek düzleyüp tarla ettikde Çomaklar karyesi halkından bazıları ziraat etmesine mani olduklarından şikâyet etmekle tahkik edüp hak kimde ise ona hükmetmesi hakkında.

[238] Sıra No:712, Sahifesi:334, Tarih: 16/Za/ 987

Liva-ı Bolu mukataatı nazırı Abdülcelile hüküm:

Mahmud nam kimse Gerede mefkufatını iltizam edüp Gerede mukataat müfettişi Gerede kazasından munfasıl Andullah'a yedi yüz bin altı yüz akçe verdiğini bildirmekle tahkik edüp cürmü yok ise alınan ise alınan paraların iade ettirilmesi hakkında.

[239] Sıra No:831, Sahifesi:388, Tarih: 10/Za/ 987

Mudurnu kadısı Mevlana Musluhiddin'e ve Göynük Mustafa Paşa haslarını zabt eden zuamadan Ali'ye hüküm:

Yenişehir mevkufatından enin olan Mehmet gelüp zuamadan Payolu Hüseyin Şark seferinde vefat edüp mahsulünü mabeyn olmakla miriye ait iken varisleri vermekte inat ettiklerini bildirmekle tahkik edüp hak ne taraf ise oraya hükmetmesi hakkında.

[240] Sıra No:985, Sahifesi:422, Tarih: 7/Z/ 987

Konrepa kadısı Mevlana Nazar'a hüküm:

Diyanet ve istikametine itimad olunmakla Bolu ve Kocaeli mukataalarına müfettiş tayin olunduğu ve müddeti hitam bulan mukaataları diğer bahalar ile sağlam adamlara ihale etmesi ve sağlam kefil olması ve müddeti biten mültezimlerin hesaplarını iyice tetkik edüp bakaya bırakması hakkında.

[241] Sıra No:932, Sahifesi:440, Tarih: 15/Z/ 987

Liva-ı Bolu ve Kocaeli mukataatı müfettişi Konrepa kadısı Mevlana Nazar'a ve Yenişehir kadısına hüküm:

Konrepa kazasında vaki' Molla Fenarı evkafı mütevellisi Mahmud adam gönderüp vakıf çeltükçülerinden olan Mergeç karyesi halkının çeltük emünleri ziraatine mani olduklarından şikâyet etmekle tahkik edüp doğru ise vakıf reayası eminlerine müdahale ettirmemesi hakkında.

[242] Sıra No:948, Sahifesi:447, Tarih: 17/Z/ 987

Sebeb-i tahrir yazıla ki;

Bolu sancağında Dereviran ve Höçeri nam Şahin kayalarına berat ve kayacı olan Evhat vefat edüp oğulları İsa ve Hasan o hizmete layık oldukları bildirilmekle babaları gibi hizmet edüp muaf ve müsellemler olmak şartı ile bu berat verildiği hakkında. (Defterde bu hükmün üzeri çizilmiştir.)

[243] Sıra No:952, Sahifesi:449, Tarih: 15/Z/ 987

Liva-ı Bolu mukataatı müfettişi Konrepa kadısı Mevlana Muslihiddin'e ve liva-ı mezbure kadılarına hüküm:

Bolu piyadeleri beyi Cafer Bey mektup gönderüp hizmet emr olunan piyadelerden bazısının yerine o bedel gönderüp o bedel hizmet ederken vefat ettikte mevkufların piyadenin çifliği hâsılatına müdahale ettiklerinden şikâyet etmekle doğru ise men' etmesi hakkında.

[244] Sıra No:960, Sahifesi:453, Tarih: 17/Z/ 987

Mudurnu kadısına hüküm:

Yenişehir mevkufatına bir vechi iltizam emin olan Mehmet adam gönderüp vefat eden erbab-ı tımarın tımarı başkasına verilinceye kadar hâsılâtın mevkufa ait olması icab ederken bazı varisler hâsılâtı vermek istemediklerinden şikâyet etmekle tahkik edüp hâsılât mabeynde vaki olursa mültezime zabt ettirmesi hakkında.

[245] Sıra No:961, Sahifesi:453, Tarih: 17/Z/ 987

Mudurnu kadısına Mevlana Musluhiddin'e hüküm:

Akursu karyesinde merhum Süleyman Paşa'nın Karaca kadıya vakıf eylediği mezranın nısfını Karaca kadı evladı tasarruf edüp diğer yarısı ecnebi elinde olduğu ve vakıfnamesinde resm-i arusane ve tapuya zemin mukayyet olmadığından bunların mevkuf için zabt olunması hakkında.

[246] Sıra No:968, Sahifesi:455, Tarih: 15/Z/ 987

Liva-ı Bolu ve Kocaeli mukataatı müfettişi Konrepa kadısı Mevlana Nazar'a ve mukaataatı mezbure nazırına.

[247] Sıra No:1018, Sahifesi:475, Tarih: 18/Z/ 987

Mudurnu kadısına hüküm:

Yenişehir ve Yarhisar mevkufatına emin olan Mehmet, adam gönderüp piyade çiftlilerinden bazı yerleri Derviş nam zaim kendi tımarına ilhak ettürüp öşrünü kendisi aldığını bildirmekle piyade çiftlikleri tımara dâhil olamayacağından aldığı yerleri elinden alup hakkı kararı ile tapuya vermesi hakkında.

[248] Sıra No:932, Sahifesi:440, Tarih: 15/Z/ 987

Liva-ı Bolu mukataatı müfettişi Konrepa kadısı Mevlana Nazar'a hüküm:

Bolu livasında Benderekli kazasında bağdan aşılmış tarlaların öşür ve resmi mevkufata ait olmak icab ederken bazı sipahiler tımarlarına dâhil olamadığı halde tesahüp ettikleri bildirmekle doğru mevkuf için zabt edilmesi hakkında.

Cilt 42

[249] Sıra No:399, Sahifesi:110, Tarih: 24/Recep/ 988

Mudurnu kazasında zuhur eden şakilerin tutulmasına katillerin kisasları icrasına dair Bolu Beyine hüküm.

[250] Sıra No:464, Sahifesi:142, Tarih: 23/Ra/ 988

Bolu'ya tâbi Kıbrıs kazasında Kara Mustafa ve Gerede kazasında Ruşen bir hayli eşkıyayı başlarına toplayarak Kıbrıs, Beypazarı, Yörük kazasında şekavet yaptıklarından takip ve tediplerine dair Anadolu Beylerbeyine hüküm.

[251] Sıra No:828, Sahifesi:266, Tarih: 27/ca/ 988

Bolu nahiyesinde Cendi Ali namında yaptığı bir katil hadisesini tezvirle örtmek istediğinden tahkikat icra edilmesine dair Bolu beyine ve kadısına hüküm.

[252] Sıra No:853, Sahifesi:397, Tarih: 27/ca/ 988

Onikidivan kazasında İlyas ile Veli arasındaki tımar nizasının faslı için emrin mühürlenerek İstanbul'a gönderilmesine dair Bolu beyine Devrek ve Onikidivan kadılarına hüküm.

[253] Sıra No:990, Sahifesi:321, Tarih: 5/Z / 988

Mudurnu'da kış yüzünden zahire kalmayıp halk müşkülatta olduğundan yiyecekleri bırakılmak şartı ile toplu zahiresi olanların narh üzerinden zahire aldırılmasına dair Mudurnu kadısına hüküm.

[254] Sıra No:1054, Sahifesi:342, Tarih: 6/Za/ 988

Bolu'da Pelicik köyünde tımara mutasarrıf İbrahim vefat etmekle, tımarı oğlu Zülfikar'a tevcihine dair Anadolu Beylerbeyisine hüküm.

[255] Sıra No:1183, Sahifesi:363, Tarih: 17/Recep/ 988

Bolu nahiyesinden ve bu nahiyenin çeri sürüsü Mehmet'in ihtiyacı ile ferağından tımarı ile sürücülüğün Hasan'a tevcihi.

Cilt 43

[256] Sıra No:372, Sahifesi:208, Tarih: 12/B / 988

Bolu sancağı beyine Bolu ve Onikidivan kadılarına hüküm:

Onikidivan kadısı mektup gönderüp hırsız Bekir denilen kimsenin halka ziyade zulmü olup lakin kadılara muhızırlık etmekle himaye ettiklerini bildirmekle derdest edip şer' ile ahvalini teftiş ederek sicili suretini göndermesi hakkında.

[257] Sıra No:549, Sahifesi:289, Tarih: 16/N / 988

Halep kadısına ve halen Halep muhafazasında olan Bolu sancağı beyi Mehmed daveizze malum ola ki:

Ahmed nam kimse kavaslar gezdirip halka zulmettiği Nasır ve Süleyman nam kimseler şaki olduğu bildirilmekle Ahmed'i zulümden men etmesi ve diğerlerini tutup şer' ile teftiş eylemesi hakkında.

[258] Sıra No:583,Sahifesi:302, Tarih: 16/N / 988

Bolu beyine ve Gerede Müftüsüne hüküm:

Sağlık nam karyeden köroğlu denilen kimsenin şaki ve ehl-i fesâd olduğu bildirilmekle Hurrem kethüda vasıtası ile derdest edilip ahvali teftiş olunması hakkında.

Cilt 44

[259] Sıra No:384, Sahifesi:181, Tarih: 27/S / 988

Bolu ve Kastomoni ve Kangırı ve Ankara sancak kadılarına hüküm:

Sohta eşkıyasının tenkiline Çorum Beyi Behram Bey tayin edilmiş olmakla ileri ve muhafazada kalan sipahiler ile muavanet edilmesi ve cenk eden eşkıyanın demleri heder olduğu hakkında.

Cilt 45

[260] Sıra No:283, Sahifesi:24, Tarih: 16/C / 989

Bolu

Tımar-ı

Benam Abdülkaim

20 000

Mezid-i inayetten bin akçe terakki olmak buyuruldu.

[261] Sıra No:476, Sahifesi:40, Tarih: 22/C / 989

Halepte hazine defteri İbrahim çelebi arzile Bolu sancağında 8230 tımarı olan Veli oğlu Mustafa düzenden bin akçe terakki buyuruldu.

[262] Sıra No:666, Sahifesi:55, Tarih: 28/C / 989

Der Liva-i Bolu

Tımar-ı Rıdvan

Karye-i Çukurviran

2000

Kâtip Hızır gelüp mezkur Rıdvan nabadid olup tımarı kendisine verildikten sonra bir şahıs çıkıp benim diyerek tımarı olmak isteğini bildirmekle beylerbeyisi ikisini muvacahe edüp hakkında ise vermesi.

[263] Sıra No:770, Sahifesi:64, Tarih: 18/C / 989

Bolu

Tımar-ı Yusuf

Karye-i Bilekballu ve gayrihi

Zikrolunan hisse mahlûldür deyü Livay-ı mezburda tımarı olan defter şakirtlerinden olup altı bin akçe noksanı olan Abdülbaki rica etmeğin mahlûl ise buyruldu.

[264] Sıra No:857, Sahifesi:71, Tarih: 19/C / 989

Bolu Liva-ı

Tımar-ı Recep

Karye-i Çifteler ve Karinbel

Mezbur fevt olunmuştur deyüğ Kıbrıs yeniçerilerinden iken kanunları üzere 5000 tımara hüküm verilen Abdullah oğlu Ali Talip olmağın mahlûlse buyruldu.

[265] Sıra No:929, Sahifesi:77, Tarih: 20/C / 989

Bolu

Tımar-ı Rüstem

Karye-i Gölpınar ve gayrihi

Hisse

3000

Mezkûr fevt olup mahluldür deyü terakkiye elinde emri olan Hacı Mehmet talip olmağın mahlul buyuruldu.

[266] Sıra No:1015, Sahifesi:85, Tarih: 21/C / 989

Kâtip Hızır gelüp Bolu'da üç senedir sefere gelmeyen bir sipahinin tımarı kendisine verildikten sonra sahibi tasarruf ettirmediğini bildirmekle üç senedir sefere gelmediği doğru ise tımarın Hızır'a verilmesi hakkında.

[267] Sıra No:1309, Sahifesi:111, Tarih: 13/B/ 989

Nahiye-i
Konrepa Derliva-ı Bolu
Tımar-ı Veli
Karye-i Kürkçüler ve gayrihi
11 900
Hisse

Dergâh-ı Ali çavuşlarından Mustafa Çavuş noksan ve terakkileri için mezkûr hissenin verilmesini rica etmekle mezbur sefere vermeyüp hissesi ve tımarı mahlûl ise müstakil kılıç değilse verilmesi hakkında.

[268] Sıra No:1314, Sahifesi:112, Tarih: 13/C / 989

Hasan gelüp Bolu sancağında sefere gitmeyen Hüseyin Taraklı Yenicesi nahiyesinde tımarı kendisine verülüp tasarrufuna mani olduğunu bildirmekle tımarın Hasan'a verilmesi hakkında.

[269] Sıra No:2114, Sahifesi:180, Tarih: 11/Ş / 989

Kılıç gelüp Bolu sancağında Mirлива defteri ile muhafaza da kalup sefere

gelmediği için tımarı alındığı bildirmekle emir ile muhafazada kalmış ise mukarrer edilmesi hakkında.

[270] Sıra No:2553, Sahifesi:216, Tarih: 27/Ş / 989

Hasan gelüp Bolu sancağında Gerede nahiyesinde beş bin akçe tımar hususunda bazı kimseler ile nizalı olduğun bildirmeğin Beylerbeyi hasımı ile ihzar edüp hak kangisinin ise ona zapt ettir deyü buyruldu.

[271] Sıra No:2874, Sahifesi:242, Tarih: 10/N / 989

Nahiye-i Bolu Liva-ı Bolu
Tımar-ı Ali
Karye-i Gökpinar ve gayrihi
22 168

Mezbur kendi ehli beyti ile bazı namahrem kimesneleri şenaat üzere bulup katletmekle tımarı alınup hala Hüsrev Paşa mühürlü tezkere gönderüp Şirvan'a gitmek şartı ile tımar-ı mukarrer olmasın rica etmeğin şartı mezbur üzere tımarı mukarrer buyuruldu.

[272] Sıra No:2962, Sahifesi:249, Tarih: 14/N / 989

Bolu
Tımar-ı Arslan Müteveffa
Karye-i Karasu ve Gayrihi

Bolu Alabeyisi Mehmed mektup gönderip mezbur Arslan seksen dokuz Ramazanının onuncu günü fevt olup tımar-ı mahlüldür deyü kendünün oğlu olup Bolu sancağında altı bin akçe tımandan mazul olan Mehmed'e verilmek ricasına arz etmeğin buyuruldu.

[273] Sıra No:3176, Sahifesi:266, Tarih: 22/N / 989

Mustafa gelüp Bolu sancağında ve nahiyesinde üç bin seksen üç akçe tımarı olan Ahmet sefere gelmeğın tımarı buna vermiş iken mezbur Ahmet emir ile muhafaz idim deyü taallül etmeğın ve mezbur iki sene dahi sefere gelmeyüp muhafazada kalığın bildirmeğın Beylerbeyi ikisini dahi izhar edüp hak ne ise icra ede deyü buyruldu.

[274] Sıra No:3433, Sahifesi:285, Tarih: 6/L / 989

Mustafa gelip Bolu sancağında sefere gelmeyen Ahmed'in tımarı kendüsüne verilüp Ahmed'in tasarrufuna mani olduğı bildirmekle Beylerbeyi davayı hal etmesi hakkında.

[275] Sıra No:4322, Sahifesi:357, Tarih: 16/Za / 989

Piyade gelip Bolu sancağında iki bin akçe tımar benevbet tımara mutasarrıf olan Bayram nam kimesneye verilüp mezbur benevbet olmakla müyesser olmayup buna verilmişken mezbur Bayram buna zapt ettirmediğin bildirmeğın Beylerbeyi görüp hakkı icra ede deyu buyruldu.

[276] Sıra No:4484, Sahifesi:370, Tarih: 26/L / 989

Onikidivan Bolu

Tımar-ı Musa müteveffa

Karye-i Harid

4999

Yusuf bin Halil gelüp Silistre sancağında beş bin akçe tıardan mazul ve bin akçe terakkiyle hükmü olduğın bildirip ve mezkûr fevt olup tımarı mahlüldür deyü talip olmağın mahlul ise buyruldu.

[277] Sıra No:4554, Sahifesi:375, Tarih: 28/L / 989

Onikidivan Bolu طوق
 Tımar-ı Mehmed müteveffa ط
 Karye-i Budak ve gayrihi
 10107

Defteri Hakani kâtiplerinden Ali gelip Köstendil sancağında yirmi bin yetmiş üç akçe zeametden mazul ve bin akçe terakkiye hükmü olup ve mezkûr fevt olup tımarı mahlûldür deyü talip olmağın buyuruldu.

Cilt 46

[278] Sıra No:17, Sahifesi:10, Tarih: 24/B / 989

Bolu Beyine ve liva-i vaki' olan kadılara hüküm:

Umum teftişi emrolunmakla (Durak طوق) Çavuş tarafından Ulak kazasına getirilen Ankara havas emini Karakadioğlu Mehmed'i Müsellah kırk kadar sohta ile tahsile gelen ve fakat (Durak طوق) Çavuşun kaza-i Ulak ve Karacalardan il eri toplanması ile kaçan iki kardeşinin her halde tutulup habs ve arz edilmesi Suretleri; Kangırı, Ankara, Kastamonu beylerine ve kadılarına.

[279] Sıra No:125, Sahifesi:64, Tarih: 8/Ş / 989

Bolu beyine ve Bolu sancağındaki kadılara hüküm:

O taraflarda Haramiler ve ehl-i fesâd softalar çıkıp teaddilerde bulundukları ve takibde serbest köylere iltica edip kurtuldukları cihetle ehli fesâdın umum teftişi emredilmesini ora reyası rica ettiğinden serbest köylere giden ehli-i fesâdın köy sahiplerinden alıp ve teftişlerini yapup sipahi olan mücrimleri habs ve sicil suretlerini irsal etmeleri ve siyasete müstehak diğerlerinden bedel-i siyaset aldırmayıp lazım geleni

mahallinde yaptırmaları ve küreğe konulan conkları göndermeleri hakkında.

Cilt 47

[280] Sıra No:158, Sahifesi:62, Tarih: 21/RA / 989

Eşkîya softaları evler basıp halka türlü türlü zulüm ettiklerinden takip ve tediplerine dair, Bolu beyine ve bu livadaki kadılara hüküm.

[281] Sıra No:343, Sahifesi:121, Tarih: 10/CA / 989

Bolu'nun Çörek kazasının bir köyünde yirmi beş softa eşkıyası ile muharebe yapıp serdarlarından Seyid Alemşah, Karayahşi ve Bahadır Ali katledilip başları kesilerek İstanbul'a gönderildiğine ve yaralanan diğer üçünün tutulup öldürülmesine müsaade olunduğuna dair, Bolu beyine ve kadısına hüküm.

Cilt 48

[282] Sıra No:, Sahifesi:972, Tarih: 19/S / 991

Bolu beyine ve kadısına Borlu ve Pavlayı ve Bak kadılarına hüküm:

İsimleri yazılı kimseler sohta eşkıyasına başbuğ olup evler basarak türlü hasarat ettiklerini bildirmekle şer'i cezalarını vermesi hakkında.

[283] Sıra No:48, Sahifesi:1024, Tarih: 28/S / 991

Bolu beyine hüküm:

Bolu sancağında tımarı olan Haydarın Rumeli Beylerbeyisi ile muhasebesi olmakla nerede ise ise bulup mu-şa-ün ileyhin varan adamına teslim ederek Dersaadete gönderilmeleri hakkında.

49,50,,52,55,59. Defterlerde Bolu'ya ait herhangi bir fermana rastlanamamıştır.

54. Defter bulunamamıştır.

Cilt 53

[284] Sıra No:199, Sahifesi:74, Tarih: 19/C/992

Bolu beyine ve Taraklı kadısına hüküm:

Taraklı Borlu kasabasında Sakin Mehmet adlı adam telbis mühür ve hüccetlerle kalp akça kullandığı cihetle ahar vilayete sürülmesi için mazhar verildiği kadı tarafından bildirilmekle Cezayir'e sürülmek üzere mukayyed ve mahbus asitaneye gönderilmesi.

[285] Sıra No:379, Sahifesi:131, Tarih: 9/Ş/992

Bolu sancağında vaki olan kadılara hüküm:

Müteveffa vezir Zal Paşa evkafı binalar için işlenen yerlerde parasıyla ekseri alınıp gönderilmesi.

[286] Sıra No:381, Sahifesi:132, Tarih: 9/Ş/992

Bolu sancağı beyinin kethüdasına hüküm:

Kendisi ile muhafazaya tayin edilen sipahilerin hizmet görmemelerinden ehl-i fesâd sohtaların fukaraya zulüm ve teaddide bulundukları işitildiğinden ve bu hal ihmal ve irtikabtan ileri geldiği cihetle siyasete müstehak olduğunu ihtar ile muhafazadaki sipahiler ve il eri ile ehl-i fesâd sohtaları takib etmesini ve bir de bildirildiğine göre Gerede vilayetinde zuhur edip on, onbeş atlı ile gezerek şenaatte bulunan ve şerrinden

korkan ümerea ve kuzat tarafından fesâdı ketmedilen (kör-) oğlu demekle maruf müfsidin ne vechle mümkünse hakkından gelmesi amirdir.

[287] Sıra No:436, Sahifesi:149, Tarih: 27/Ş/992

Yave Bolu kadısına hüküm:

Nefs-i körele zimmîleri ulakla gelenleri sandalla karşıya geçirmek hizmetine mukabil tekâliften muaf iken emirsiz gelen bazılarının meccanen geçinip ve ulak beygiri alıp teaddi etmelerinden şikâyet ettiklerini yazmasını cevaben teaddiyi men' etmesi ve muhalefet edenleri bildirmesi amirdir.

[288] Sıra No:639, Sahifesi:222, Tarih: ..992

Bolu kadılarına hüküm:

Veziriazam Osman Paşa ile sefere giden askere dördüncü konak tayin edilen Bolu ılıcasında iki yüz elli İstanbul mudu arpa ve üç yüz araba saman ve beş bin akçelik ekmek ve olan göre bal yağ peynir, yoğurt ve saire hazırlanması ve müşarünileyhle olan hazine davalı zebun olmağla muavenet için altı yüz kadar kira davarı bulması.

[289] Sıra No:699, Sahifesi:241, Tarih: 3/M/993

Bolu ve Kastamonu sancaklarında vaki' olan kadılara hüküm:

“Kazalarında ehli fesâd sohtalar çıkıp yollar ehaliye akçe salmak, oğlanlar kızlar çekmek gibi şenaatlerde bulundukları işidilmekle tutulmaları için Haydar ve Ramazan kimseler bazı yoldaşları ile gönderildiklerinden mezkûrlar ve il erleri ile üzerlerine varılıp cenge kalkarlarsa demleri heder olmak üzere ele getirilmeleri serbest tımarlara evkafa ve emlake tahassun edenleri isteyip almaları, teslim etmeyenlerin dirlikleri alınıp haklarından gelinmek üzere isimlerini bildirmeleri bir köye veya mahalleye iltica edenleri ora halkı ele vermeye kadir ise tutup değilse haber verip

himayeden hazer eylemeleri”

Cilt 56

[290] Sıra No:346, Sahifesi:120, Tarih: 4/ZA/993

Bolu sancağı ve nahiyesinin (.....) köyünde Gulam Ali'nin tumarına vaki müdahalenin men'ine dair.

[291] Sıra No:351, Sahifesi:121, Tarih: 13/ZA/993

Bolu sancağında tumarı olan Hamza'ya terakki verilmesi.

Cilt 57

[292] Sıra No:777, Sahifesi:142, Tarih: Evail/Za/1196

Bolu'dan Hotin'e varınca yol üzerinde vaki kazaların kuzat ve nüvabına ve zabitan ve ayan-ı vilayete hüküm:

‘Hotin muhafızı İzzet Ahmet Paşa vefat etmekle sabıka Yeniçeri ağası olup Bolu'da ikamet üzere olan Süleyman Paşa'ya Rumeli Beylerbeyliği payesi ile Hotin muhafızlığı şartı ile Hotin sancağı tevcih olunmakla elli re's menzil beygiri verilmesi ücretleri tekâlîfe mahsup edilmesi hakkında.’

Cilt 58

[293] Sıra No:553, Sahifesi:213, Tarih: 17/Ş/993

Bolu beyine ve Benderekli kadısına hüküm:

Benderekli kazasında otuz seneden naiplik eden Abdülhalim'den şikâyet olunmakla naibliği ref olunup teftiş olunması hakkında.

[294] Sıra No:629, Sahifesi:247, Tarih: 2/N/993

Bolu beyine ve Eflâni kadısına hüküm:

Eflâni ahalisinden Hacı Durmuş nam kimsenin ehli fesâd ve eşkıya yatağı olduğu bildirilmekle cürmü sabit olursa sureti sicilleri ile Dersaadete gönderilmesi hakkında.

[295] Sıra No:645, Sahifesi:254, Tarih: 9/N/993

Bolu beyine ve Tosya ve Kargı kadılarına hüküm:

Tosya beyinin kethüdası Selim muhafazaya kalan sipahilerine serdar olup eşkıyayı tedip etmesi icab ederken eşkıya ile müttetik olup badestanı bastığı ve halka ziyade zulmettiği derdest edüp teftiş ederek meseleyi vuku üzere arz etmesi hakkında.

Cilt 60

[296] Sıra No:140, Sahifesi:61, Tarih: 11/ZA/993

Softa eşkıyaların umumen teftişine emir gelmişken maiyet adamlarıyla köy köy dolaşp halkı zararlara sokan ve mal gasp eden Bektaş Çavuş'un elinde buluna fermanlarıyla beraber İstanbul'a sevkine dair, Bolu sancak beyine hüküm.

[297] Sıra No:468, Sahifesi:198, Tarih: 10/S/994

Kazalarda yeniçeri acemi oğlanları imiş gibi halka zarar veren şakilerin takiplerine dair İznikmid, Bolu, Ankara, Niğde, Sivas, Tokat, Bafra, Amasra ve Çorum kadılarına hüküm.

[298] Sıra No:484, Sahifesi:205, Tarih: 6/RA/994

Hakkında şikâyet edilen kadılarla mürafaa olmak üzere İstanbul'a gelmesine dair, tekidi havi Bolu beyine hüküm.

[299] Sıra No:493, Sahifesi:209, Tarih: 17/RA/994

Konrapa nahiyesinin Gümüşabad mevkiinde türeyen şakilere Ömer'in yedinde bulunan kıymetli silahların ve iki şakinin mahzunen İstanbul'a gönderilmesine dair Bolu beyine hüküm.

[300] Sıra No:516, Sahifesi:218, Tarih: 28/R/994

Bolu sancağındaki softa eşkıyanın takip ve haklarından gelinmesi hakkında sekbanlara başbuğ tayin edilmiş olan Mahmud'un bu sene dahi takibata devam etmesi dair Bolu sancak beyine ve kadılarına, Kangırı ve Kastomonu kadılarına hüküm.

[301] Sıra No:640, Sahifesi:277, Tarih: 5/C/994

Şark seferi olalıdan beri softa ve sair türeyen ve vilayetlere zaran veren eşkıyaları takip ve tediplerine dair Kastomonu, Kangırı ve Bolu sancak beylerine ve kadılarına hüküm.

[302] Sıra No:930, Sahifesi:313, Tarih: Cemazielahir 993

Ulak. İbrahim Çavuş'a Kastomonu, Kangırı ve Bolu'ya varıp gel.

3. İkinci Bölüm

3.1. Osmanlı Devleti'nde Eşkîyalık Olayları

3.1.1. Eşkîya

Eşkîya kelimesi Arapça “şaki” kökünden türemiş bir isimdir. Yol kesen, hırsızlık yapan, azgın, haydut, habis, fesatçı, haylaz gibi anlamlara gelmektedir.⁵³ Eşkîya ve eşkîyalık kelimeleri bu anlamlar dışında yasalara aykırı soygun amaçlı olarak saldırganlık yapan kişi ve gruplar için kullanılan bir isimdir.

Eşkîyalık genellikle savaş ortamlarında siyasi otoritenin yasaları işletmekte zorlandığı dönemlerde ortaya çıkmaktadır. Ekonomik sıkıntıların arttığı, yoksulluğun ortaya çıktığı dönemlerde artış göstermekte devletin güçlü ve otoritenin sağlam olduğu dönemlerde azalma eğilimine girmektedir. Bu tür hareketler devletin durumuyla alakalı olarak azalıp çoğalsa da sosyal bir olgu olarak tarihin hemen her dönemimde kendini göstermektedir.

Osmanlı Devleti'nin XVI. yüzyıldan itibaren sosyal ve ekonomik açıdan bir bozulmanın içine girdiği bilinen bir gerçektir. Bu durum XVII. yüzyılda da devam etmiş, 1683-1699 arasında devam eden muharebeler, Arnavutluk, Mora, Sırbistan ayaklanmaları ve bu yıllarda ortaya çıkan Celâli isyanları, devletin, ekonomik, askeri ve siyasi açıdan zayıflamasına yol açmıştır⁵⁴. 1689'da Köprülü Fazıl Mustafa Paşa idareyi ele almış ve devletin kötü durumunu az da olsa değiştirmiş olsa da şartlar Osmanlı Devleti'ni Karlofça Antlaşması'nı imzalamaya kadar götürmüştür. Bu antlaşmayla

⁵³ Şemseddin Sami, *Kâmus-ı Türkî*, Çağrı Yay., 3. Baskı, İstanbul 1989, s. 118, 781.

⁵⁴ İsmail Hâmi Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, c. III, Türkiye Yayınevi, İstanbul: 1972, s. 458. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, c. III, 1 Kısım, TTK Yay., Ankara: 1983, s. 554.

birlikte Osmanlı Devleti'nin kudreti zaafa uğramıştır⁵⁵. Bu durum eşkıyalık olaylarının Osmanlı coğrafyasında çok daha kolay bir şekilde yapılmasının yolunu açmıştır.

Çoğu zaman eşkıyanın eylemleri devlete karşı olmaktan çok halka yönelik olmuştur. Eşkıyalar adam yaralama, öldürme, hırsızlık yol kesme, halkın namusu kirletme, haneleri yakarak ailelerin dağılmasına yol açma gibi eylemlerle halka zulüm etmişlerdir. Eşkıyalık hareketleri toplumun güvenliğini tehdit etmiştir. Eşkıyalık yapanlar bazen de yol kesicilik, hırsızlık yapmak suretiyle insanların mal ve servetlerini çalmışlar, eşya ve hayvanlarını alarak tarım ve ticaretin sekteye uğramasına sebep olmuşlardır. Eşkıyalık olayları hem halkın huzurunu bozmuş hem de devlete ait gelirlerin azalmasına yol açmıştır.

Osmanlı Devleti'nde merkezi otoritenin zayıflaması ve devletin gerek içerde gerekse dışarıdaki güç odaklarına karşı koyamaması bu tür hareketlerin yaygınlaşarak etkinlik kazanmasına sebep olmuştur. Bu hareketlerin neticesinde hem devlet hem de toplum ciddi anlamda zararlar görmüştür.⁵⁶

3.1.2. Celâliler

XVI. yüzyılın sonu ile XVII. yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti Avrupa'nın yeni harp teknolojisini takip edememiş askerî yapı, malî bunalım, nüfus artışının hayata olumsuz etkisi, şehzade Mustafa ile Selim arasındaki mücadele, dini zümrenin ayrıcalıklarından yaralanmak için köylü gençlerin medreselere doluşması gibi problemlerin yanında çok daha derin bir şekilde tımarlarını yitiren ya da tımarları değer kaybına uğrayan tımarlı sipahilerin çıkardıkları zorluklarla uğraşıyordu.⁵⁷

Haçova savaşından sonra, 30 000 kişinin dirliğinin kesilmesi, firarilerin katli ve mallarının müsadere edilmesi yolunda emirler çıkartılması eşkıyalık hareketlerinin büyük bir isyana dönüşmesine yol açmıştır.⁵⁸ 1593'ten 1606'ya kadar süren Avusturya

⁵⁵ Uzunçarşılı, age, s.482-485, 585-595.

⁵⁶ Kemal Kaya, XIX. Yüzyılda Anadolu'da İç Güvenlik Sorunları ve Voyvodalar, s. 9-12.

⁵⁷ Halil İnalcık, age, s. 58.

⁵⁸ Uzunçarşılı, age, s. 79-80.

savaşlarında, ateşli silahlarla donatılmış piyade birliklerini savaş meydanına sürme ihtiyacı, hem yeniçerilerin sayısında artışa sebep olmuş hem de Anadolu’da sekban denilen ateşli silah kullanan, çok sayıda paralı asker toplanması gereğini ortaya çıkarmıştır. Barış zamanlarında işsiz kalan ve maaş alamayan bu paralı askerler Anadolu’da gezip halktan haraç toplama başlamıştır. Tımarlarını yitiren ya da tımar gelirleri değer kaybına uğrayan tımarlı sipahiler de, bu tür silahlı gruplara katılmışlardır. Celâli olarak bilinen bu eşkıya çeteleri taşraya dehşet salmıştır.⁵⁹ Celâlilerin ilk olarak “levandat” adıyla küçük gruplar halinde ortaya çıktılar, daha sonra sayıları binleri buldu ve bu eşkıyalara Celâli denilmeye başlandı. Bununla birlikte ortaya çıkan sekiz on kişilik küçük gruplara da eşkıya denildi.⁶⁰

Celâli isyanları, Osmanlı idaresinden memnun kalmayan gruplar ve şii eğimli gruplar tarafından başlatılmıştır. Celâlilik, adını 1519 yılında ayaklanan Bozoklu Şeyh Celal’den almıştır ve bu isim XVI-XVII yüzyıllardaki isyanların genel adı olarak kalmıştır.⁶¹

Celâli isyanlarını çıkaranlarının çoğu devlet görevlisi yani ehl-i örf’tür. Esasında Celâli isyancılarının çoğunun hedefi devleti yıkmak veya devleti ele geçirmek değildir. Asıl mücadele ehl-i örf arasında cerayan etmektedir. Ehl-i örfün kanun dışına çıkmamış olanları ile kanuna karşı davrananları birbirleri ile mücadele etmektedirler.⁶²

1595 ve 1610 yılları arasında eşkıyalar Anadolu’ya büyük bir korku salıp devlet otoritesi iyice zayıflatmışlar bunun sonucu olarak belli bölgelerde nüfuz kazanmışlardır. Öyleki bazı eşkıya grupları merkezi yönetime karşı, sayıları 20.000’e ulaşan kuvvet toplayabilmekteydiler. Bu durum uzun süre devam edemezdi. Devlet gerekli tedbirleri alarak 1607 ve 1610 yılları arasında eşkıya gruplarına boyun eğdirdi.⁶³

⁵⁹ İnalçık, age, s.58.

⁶⁰ Mücteba İlgürel, “Eşkîyalık- Osmanlılarda Eşkîyalık Hareketleri”, İ A, c.XI, s.466-467.

⁶¹ Mustafa Akdağ, *Türk halkının Dirlik ve Düzen Kavgası- Celali isyanları*, İstanbul: 1995, s. 115.

⁶² Mehmet Ali Önal, “Devlet İçi İktidar Mücadelesinin bir unsuru Olarak Eşkîyalık ve Ayrılıkçı Hareketler”, O. Köse (ed), *Osmanlı’dan Günümüze Eşkîyalık ve Terör*, Samsun: 2009, s.28.

⁶³ Norman Itzkowz, *Osmanlı İmparatorluğu ve İslami Gelenek*, çev: İsmet Özel, İstanbul, 1989, s.135.

3.2. Mühimme Defterleri'ne (1553-1585) Göre Bolu Sancağında Eşkîyalık Olayları

XVI. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde meydana gelen eşkıyalık olayları ve Celâli isyanlarının temelinde yatan sebebin devletin ekonomik yapısının bozulması ve devamında vergilerin artması olduğunu belirtmiştik. Osmanlı Devleti'nin İran (1578-1590) ve Avusturya (1593-1606) ile yaptığı uzun süren savaşlar devleti yıpratmıştır. Ayrıca nüfus artışı ve yüksek enflasyon ile Coğrafi Keşifler sonunda ticaret yollarının değişmesi yüzünden ekonomisi bozulmuştur. Bu sebeplerden meydana gelen otorite boşluğu Celâli isyanlarını ortaya çıkarmıştır. Bunun yanında devlet yönetimindeki bozulmalar, taşrada bulunan yönetici, kadı ve askerlerin halka olumsuz davranışları, özellikle beylerbeyi ve sancak beylerinin devşirme kökenli olmaları nedeniyle Türk halkıyla gereken duygusal bağları kuramamaları diğer sebepler olarak sayılabilir. İşsiz sekban ve leventler, tımarını kaybetmiş sipahiler, geçim sıkıntısı yüzünden köylerini terk eden gençler ve eğitim sisteminin çökmesi sonucu medreselerini terk etmek zorunda kalan medrese öğrencileri (suhteler) Celâli olmuşlardır.⁶⁴

Yukarıda ifade edilen sebeplerden dolayı eşkıyalık, Osmanlı Devleti sınırları içinde adeta doğal bir hale gelmiş, incelediğimiz 35 hükümden anlaşılacağı üzere; hırsızlık, ev basma, adam öldürme, kavga, yol kesme, kız-oğlan kaçırmak, köy basma, dükkân ve çarşı yağmalama gibi olaylarla kendini göstermiştir.

Çalışmamıza konu olan Mühimme Defterleri'nden Bolu ile ilgili hükümler arasında eşkıyalıkla ilgili 54 adet ferman özeti ve tam metni sunulan 35 fermanın bazı aşiret ve taifelerin, Çingenelerin, ehl-i örf ve ehl-i şer gibi resmi görevliler ile suhtelerin isyanlarına rastlanmıştır.

⁶⁴ Mustafa Akdağ, *a.g.e.*, s.15-18.

3.3. Bazı Aşiret, Taife ve Çingenelerin Yaptığı Eşkıyalık Olayları

3.3.1. Karakeçili taifesi

Aşiret eşkıyalığı olarak, Mühimme defteri cilt 3, sahife 239, 598 sıralı hükümde; Ankara Karakeçili taifesinin sebep olduğu bir olay geçmektedir. Bu aşiretin Yerköprü nahiyesinde evleri basıp ve Koçhisar Memlahası'na kadar gelerek halka saldırdıkları belirtilmiştir.⁶⁵

3.3.2. Çingeneler

Bolu sancağında eşkıyalıkla adı geçen bir başka grup Çingenelerdir. 10 Ocak 1566 tarihli hüküme göre Çingenelerin, Bolu sancağında yol kesip Müslümanların eşyalarına el koyarak türlü fesâdlıklar yaptıkları bildirilmiştir. Fermanda bunların hepsinin yakalanarak İstanbul'a gönderilmeleri istenmiştir.⁶⁶

3.3.3. Ehl-i Örf görevlilerinin yaptığı eşkıyalık olayları

Devletin resmi görevlilerinin yaptığı şekavet olaylarına da rastlanmıştır. Celâli isyanlarını çıkaranların çoğunluğu "ehl-i örf" diye tanımlanan, yani devletin üst seviyesindeki (beylerbeyi, sancakbeyleri, subaşı gibi) memurlardır. Bunlar, devlet için öylesine tehlikeli bir duruma gelmişlerdi ki Celâli isyanlarında, leventleri, köylüleri vb. grupları teşkilatlandırıp, kendi çıkarları doğrultusunda kullanmışlardır. Bunların yaptığı eşkıyalık olayları halkın devlete olan güvenini sarsmış ve Celâli isyanlarının büyümesine sebep olmuştur⁶⁷.

3.3.4. Sipahilerin yaptığı eşkıyalık olayı

9 Ocak 1566 tarihli hükümde Bolu beyi; yedi neferin Bolu zindanına hapsedilmek üzere sipahilerden Mustafa, Abdi ve Ferhat'a teslim edildiğini söylemiş

⁶⁵ BOA., *Mühimme Defteri* 3, 239/598.

⁶⁶ BOA., *Mühimme Defteri* 5, 125/290.

⁶⁷ Mustafa Akdağ, *age*, s.17-18.

fakat onların bu neferleri salıverdiği ve kendilerinin de kaçtıkları bildirmiştir. Hükümde adı geçen sipahilerin tımarlarının ellerinden alınması, hem kendilerinin hem de kaybettikleri yedi neferin de bulunarak hapsedilmesi istenmiştir.⁶⁸

3.3.5.Kethüdanın yaptığı eşkıyalık olayı

Bolu beyine, Tosya ve Kargu kadılarına gönderilen 4 Eylül 1585 tarihli hükümde; Kargu sancağı beylerinin kethüdası Selim Kethüda, muhafazaya kalan sipahilere serdar olup eşkıyayı tedip etmesi gerekirken, eşkıyayla müttefik olup bezistanı basıp, halka zulmettiği bildirilmiştir. Selim Kethüda'nın ve adamlarının kadı tarafından teftiş edilmesi, bu olayların kethüda tarafından mı yoksa adamları tarafından yapıldığının incelenerek bildirilmesi istenmiştir.⁶⁹

3.3.6.Çavuşun yaptığı eşkıyalık olayı

4 Kasım 1585 tarihli Bolu beyine gönderilen hükümde, suhte eşkıyaların teftişine memur edilen Bektaş Çavuş'un yirmiden fazla adamıyla köy köy dolaşp "yiğitbaşı dikmek" adı altında halkın malını ve parasını zorla aldığı ve halka zulüm yaptığı bildirilmiştir. Bolu sancak beyinden Bektaş Çavuş'un elinde bulunan fermanlarla birlikte yakalanarak gönderilmesi emredilmiştir.⁷⁰

3.3.7. Ehl-i şer görevlilerinin yaptığı eşkıyalık olayları

Ehl-i şer olarak isimlendirilen kadıların, müderislerin, mahkeme görevlilerinin, cami hocalarının ve suhtelerin Celâli isyanlarına karıştıkları görülmüştür. 1 Mart 1570 tarihli hükümde Yenice Kadı Naibi Mustafa'nın mozayikli bir mescidi bozup ahır yaptığı ve Pürkolu adlı kimseden zorla yedi yüz akçe aldığı bildirilmiştir. Bu kişinin yakalanıp İstanbul'a gönderilmesi ve yolda kaçmamasına özen gösterilmesi istenmiştir.⁷¹

⁶⁸ BOA., *Mühimme Defteri* 5, 252/643.

⁶⁹ BOA., *Mühimme Defteri* 58, 254/645.

⁷⁰ BOA., *Mühimme Defteri* 60, 61/140.

⁷¹ BOA., *Mühimme Defteri* 9, 16/43.

3.3.8. Suhtelerin yaptığı eşkıyalık olayları

Medrese öğrencilerinin çıkardığı Medreseli isyanları veya suhte (softa⁷²) ayaklanmalarının ne zaman başladığı tam olarak belli değildir. Bu ayaklanmaların başlama tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber XVI. yüzyılın başlarına kadar indiği tahmin edilmektedir. Kanuni döneminde Anadolu'nun bütün medreselerinde yaygınlaştığını III. Murat devrinde ise artık suhtelerin kontrol altına alınmaya başladıkları görülmüştür.

Suhte ayaklanmalarının en önemli nedeni devlet memurları arasında görülen anlaşmazlıklardır. Kadılar, müderrisler ve naipler ile ümera geçinememişlerdir. Bu durum kadınların suhteleri desteklemelerine yol açmıştır. Suhteler gruplar halinde eşkıyalık yapmaya başlamışlar, devlet eşkıyalık olaylarını önlemek için çeşitli tedbirler almıştır.⁷³

Devlet başlangıçta olayları şiddet kullanarak bastırma yoluna gitmiş fakat olaylar daha da büyüyünce, 1579'da afname çıkartılmıştır. Ardı ardına çıkarılan aflar suhte isyanlarını bitirmediği gibi onlara cesaret vermişti. Suhteler sayıları bin kişiyi bulan topluluklar hâline gelmeye başlamışlardır. Osmanlı yönetimi, bunun üzerine çok sert tedbirler almış, halkı "il eri" adı altında teşkilatlandırıp⁷⁴, suhtelere karşı harekete geçirmiştir. Mahalli yöneticilere meseleyi halletmeleri için emirler gönderilmiştir.⁷⁵ Alınan sert tedbirler sayesinde 1587'den itibaren suhte isyanları yavaş yavaş azalmış ancak bu sefer de isyanı bastırmak için kurulan il erleri devletin başına bela olmuşlardır. 1596'dan sonra ise işsiz askerlerin katıldığı ve 1610'a kadar sürecektir büyük Celâli isyanları başlamıştır.⁷⁶

Suhte isyanlarının çıktığı bölgeler rastgele olmamıştır. Suhtelerin yaptığı

⁷² Softa kelimesi, Farsça "yanmış, kavrulmuş" anlamına gelen, Osmanlı-Türk medreselerinde okuyan talebe için kullanılan bir tabirdir. Softaların zamanla derslerine çalışmayı bırakıp, köyleri basmaları üzerine bunlar için "softa eşkıyası" tabiri de kullanılmıştır. Bkz. Tahsin Yazıcı, "Softa" maddesi", İ A, c.X, s.735-736.

⁷³ Mustafa Akdağ, age, s. 350-360.

⁷⁴ BOA., *Mühimme Defteri* 53, 241/699, BOA., *Mühimme Defteri* 60, 218/516.

⁷⁵ BOA., *Mühimme Defteri* 60, 61/140.

⁷⁶ Mustafa Akdağ, age, s. 330-360.

eşkıyalık olayları genellikle mederese ve imaretlerin çok ve kalabalık olduğu yerlerde çıkmıştır. Bu yerler; Rumeli, Bursa-Balkesir-Afyonkarahisar, Manisa-Muğla-Isparta, Tokat-Amasya-Çorum, Tarsus-Silifke-Manavgat ve Kastomonu-Çankırı-Bolu üçgenini çevreleyen yörelerdir. Kastomonu-Çankırı-Bolu üçgenini çevreleyen bölgenin dağlık olması yüzünden suhte isyanlarının bastırılması ve suçluların cezalandırılması çok zor olmuştur. Bu yüzden bu bölgeler sık sık suhte meydana gelmiştir.⁷⁷

İnceledimiz hükümlerde Bolu sancağında en yaygın olarak eşkıyalık yapan grubun suhteler olduğu görülmektedir. Eylül 1565 tarihli hükümde, Kastomonu sancağında eşkıyalık yapan suhtelerin kaçarak Bolu sancağına geldiği belirtilip, bunların derhal yakalanıp İstanbul'a gönderilmeleri istenmiştir.⁷⁸

Bolu beyine gönderilen 25 Şubat 1566 tarihli hükümde levent Konrepa ve Divrükün'de suhtelerin toplanarak oğlan çekip, türlü kötülükler yaptıkları bildirilmiştir. Eşkıyalık yapan suhtelerin yakalanarak hapsedilmesi istenmiştir.⁷⁹

24 Ağustos 1581 tarihli hükümde, Ulak kazasına Durak Çavuşun teftişle görevlendirildiği, Ankara Havas emini Kara Kadioğlu Mehmed'in kardeşleri Emrullah ve Mustafa kırk tüfekli suhte ile birlikte üzerlerine geldiği, Durak Çavuş da Ulak kazasından ve Karacalardan iki yüz asker toplayıp üzerlerine gittiklerinde savaşa cesaret etmeyip firar ettikleri bildirilmiştir. Adı geçenlerin hepsinin bulunarak hapsedilmesi için Bolu, Ankara, Kastomu ve Çankırı beyine ve kadılarına emredilmiştir.⁸⁰

Bolu beyi ve Bolu sancağında bulunan kadılara gönderilen 7 Eylül 1581 tarihli hükümde, hırsız ve suhtelerin; yol kesip, adam katlettikleri ve köylerde tımarları ele geçirmeye çalıştıkları bildirilmiştir. Meselenin iç yüzü öğrenilip, cürmü sabit olan hırsız ve suhtelerin yakalanarak küreğe konulmak üzere İstanbul'a gönderilmeleri istenmiştir.⁸¹

⁷⁷ Mustafa Akdağ, age, s. 160-162.

⁷⁸ BOA., *Mühimme Defteri* 5, 76/177.

⁷⁹ BOA., *Mühimme Defteri* 5, 420/115.

⁸⁰ BOA., *Mühimme Defteri* 46, 10/17.

⁸¹ BOA., *Mühimme Defteri* 46, 64/125.

Bolu sancağında suhtelerin eşkıyalık olaylarının artması üzerine 25 Nisan 1581 tarihinde gönderilen hükümde suçu sabit olan eşkıyaların yakalanarak cezalandırılması ayrıca reaya ve suhte taifesinin elinden tüfenklerin toplanması istenmiştir. Reayanın elindeki tüfenkleri vermemek için “biz sipahiyiz” bahanesini dinlememelerini, elinde tüfenk olan reaya ve suhtelerin tüfenklerinin toplanması emredilmiştir.⁸²

5 Ocak 1585 tarihinde gönderilen hükümde suhtelerin, Bolu ve Kastamonu’da yol kesip, köylere akçe salıp, kız ve oğlan çekerek türlü eşkıyalık faaliyetlerinde oldukları bildirilmiştir. Bolu ve Kastamonu’daki kadıların bu konuda dikkatli olması istenerek, eşkıyaların yakalanarak cezalandırılması emredilmiştir.⁸³

Bazı eşkıyaların suhtelerle birlikte faaliyette bulundukları da tespit edilmiştir. Örneğin 28 Ağustos 1585 tarihli hükümde Hacı Durmuş isimli bir kimsenin iki suhte ile birlikte, Müslümanların mallarını zorla ele geçirdiği bildirilmiştir. Hacı Durmuş ve suhtelerin yakalanıp, teftiş edilmesi ve suçları sabit ise İstanbul’a gönderilmesi istenmiştir.⁸⁴

7 Ekim 1560 tarihli hükümde Bolu sancağı, Kıbrıs kazası Ferik (?) köyünde Ali isimli kimse ve suhtelerin eşkıyalık yaptıkları bildirilmiştir. Bunların yakalanarak cezalandırılması istenmiştir.⁸⁵

Bolu sancağında suhtelerin eşkıyalık yapmasını önlemek için, Bolu sancağı beyine, Bolu, Kastamonu ve Kangırı kadılarına gönderilen 19 Mart 1586 tarihli hükümde, sekbanlara başbuğ tayin edilmiş olan erbab-ı tımdan Mahmud’un bu sene de görevine devam etmesi bildirilmiştir.⁸⁶

İznikmid, Bolu, Ankara, Niğde, Kayseri, Sivas, Tokat, Bafra, Amasya ve Çorum kadılarına gönderilen 31 Ocak 1586 tarihli hükümde, kazalarında Yeniçeri ve

⁸² BOA., *Mühimme Defteri* 47, 62/158.

⁸³ BOA., *Mühimme Defteri* 53, 241/699.

⁸⁴ BOA., *Mühimme Defteri* 58, 247/629.

⁸⁵ BOA., *Mühimme Defteri* 5, 420/115.

⁸⁶ BOA., *Mühimme Defteri* 60, 218/516.

Acemioğlanı imiş gibi halka zarar veren eşkıyaların Yeniçeri çavuşu Mehmed tarafından takipleri emredilmiştir.⁸⁷

3.4. Şakiler ve Şekavet Olayları

3.4.1. Köroğlu

Eşkıyalık olaylarına katılan kişilerin hayat hikâyeleri genellikle halkın ilgisini çekmiş ve zaman içinde bu anlatımlarla basit eşkıyalık olayları efsaneleştirilmiştir. Bolu'da da Köroğlu adıyla efsaneleşmiş bir eşkıya kahramanına rastlanmaktadır. Köroğlu, Üsküp'ten Doğu Türkistan'a ve Sibirya'daki Tobol kadar boylarına kadar uzanan geniş bir sahada tanınan ve sevilen bir destan kahramanıdır. Farslar, Ermeniler, Gürcüler ve diğer bazı Kafkas kavimleri Köroğlu'nu destan kahramanı olarak tanımaktadır.⁸⁸ Bu kişinin Türk Halk Edebiyatında karşımıza çıkan âşık (şair) Köroğlu'yla aynı kişi olup olmadığı araştırmacılar tarafından uzun uzun tartışılmış ve tartışılmaya devam edilmektedir. Âşık Köroğlu'nun 16. yüzyılda Bolu'da yaşadığı bilinmektedir. Bu sebeple aynı dönemde yine Bolu'da yaşayan ve eşkıya olarak kayıtlara geçen Köroğlu'yla ilişkisini kurmak yanlış değil gibi gözükse de bu konuda kesin bir karar verebilmek için daha kesin delillere ve yeni çalışmalara ihtiyaç vardır.⁸⁹

Tarihçilere göre Köroğlu; Bolu'da eşkıyalık yapan bir Celalidir. Mustafa Akdağ Köroğlu'nu arşiv belgelerine dayandırarak bir Celali olduğunu, Köroğlu hakkında halk edebiyatı alanında yapılan incelemelerin tarihi vesikaları tamamen desteklediğini açıklamıştır. Köroğlu devlet katında da sadece bir Celâli olarak kalmıştır.⁹⁰ Faruk Sümer Köroğlu'nun 1580-81 yıllarında isyana başlayan on beş-yirmi kişilik bir Celali grubunun reisi olduğunu belirtmektedir.⁹¹

Bu düşüncelerle birlikte Sümer "Köroğlu'nun destanlarda yazıldığı gibi, saz

⁸⁷ BOA., *Mühimme Defteri* 60, 198/468.

⁸⁸ Faruk Sümer, "Kör Oğlu, Kızır Oğlu Mustafa ve Demirci Oğlu ile İlgili Vesikalar" *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, İstanbul: Şubat 1987, S.46, s.20.

⁸⁹ Efkân Uzun, "Osmanlı Örneklemleri Üzerinden Sosyal Eşkıyalığa Bir Bakış", *TSA / Yıl: 10, S: 3, Aralık 2006*, s.39.

⁹⁰ Nejat Birdoğan, *Köroğlu Bir Toplumsal Direnişin Destanı*, Kaynak Yayınları, 1996, s.29.

⁹¹ Faruk Sümer, age, s.20.

şairi olduğuna inanıyor, Bolu beyi dağlar, Kırat ve Ayvaz ile ilgili türküler ile diğer pek çok türkünün onun tarafından söylendiğine inanıyor. Köroğlu'nun hükümet merkezine oldukça yakın topraklarda on beş-yirmi kişilik bir Celali grubuyla dört beş yıl eşkıyalık yapabilmesinin onun cesur olmasının yanında tedbirli, her ihtimali düşünen birisi olmasının destan kahramanı olmasında etkili olduğunu kabul etmiştir. ⁹² ”

Pek çok bilim adamı Köroğlu Destanı'nın farklı versiyonlarından yola çıkarak onun bir halk kahramanı olduğunu kabul etmişlerdir. Köroğlunun bir halk kahramanı olmasının nedeni aslında destanlarının birçok ülke ve yörede anlatılmasıdır. Anadolu'da anlatılan bazı rivayetlere göre; Türk- İran savaşları, Türkmen- Kızılbaş mücadeleleri, Celali isyanları hep Köroğlu etrafında toplanmıştır. ⁹³

Bekli de onun günümüzde bir kahraman olarak tanınmasının en önde gelen sebebi, o bölgede hem resmi görevlilere, hem de kadılara saldırmış olmasındandır. Ancak unutulmamalıdır ki Köroğlu, aynı zamanda gariban köylüleri soymaktan da geri durmayan bir eşkıyadır.

Biz konumuz itibarıyla Mühimme Defterleri'nde adı geçen eşkıya Köroğlu ile ilgili kayıtlardan bahsetmek durumundayız. Taradığımız defterlerde Bolu civarında yaşayan ve Köroğlu namıyla bilinen şahısla ilgili üç kayıt bulunmaktadır. ⁹⁴

Bolu sancağı Sayuk⁹⁵ (Sayalık) köyünde Köroğlu adlı bir kimsenin evleri bastığı, iki askeri yaraladığı, oğlan çektiği ve sürekli saldırdığından dolayı halk ondan aciz kalmıştır. Bolu beyi ve Gerede kadısına gönderilen 25 Ekim 1580 tarihli hükümde, Bolu sancağı muhafazasına serdar olan Hürrem Kethüda tarafından yakalanması, teftiş edilerek meselenin iç yüzünün öğrenilmesi ve cürmü sabit ise şer' ile lazım gelenin yapılması emredilmiştir. ⁹⁶

⁹² Faruk Sümer, age, s.20-21.

⁹³ Pertev Naili Boratav, *Köroğlu Destanı*, Adam Yayınları, İstanbul: 1984, s.19.

⁹⁴ Faruk Sümer, Mühimme Defterlerinde Köroğlu ile ilgili sekiz belgeye ulaşmıştır. Faruk Sümer, age, s9-46. Çalışmamızda Bolu coğrafyası esas olduğu için Bolu'da adı geçen Köroğlu'yla alakalı olan fermanlar incelemeye tabi tutulmuştur.

⁹⁵ İ.H. Uzunçarşılı bu köy adını Hayalık şeklinde okumuş, Faruk Sümer ise sonradan Sayalık / Sayuk şeklinde düzeltmiştir. Faruk Sümer, age, s.10.

⁹⁶ BOA., *Mühimme Defteri* 43, 302/583.

Anadolu Beylerbeyine gönderilen 11 Nisan 1581 tarihli hükümde; Bolu sancağına bağlı Kıbrıs kazasında Hamaloğlu Kara Mustafa ve Gerede kazasından Köroğlu Ruşen nam adlı eşkıyaların yanlarına on beş yirmi adam alarak evleri bastıkları, adam öldürdükleri, oğlan ve kız çekip Gerede, Kıbrıs, Beypazarı ve Yörük kazasında türlü kötülükler yaptıkları bildirilmiştir. Bu durumdan halk korkudan şikâyetçi olamamıştır. Hatta Kıbrıs kadısından yüz kuruş istedikleri vermeyince de evini yaktıkları kaydedilmiştir. Bu eşkıyaların bir an önce yakalanması ve cezalarının verilmesi için yarar adamlar gönderilmesi emredilmiştir.⁹⁷

Bolu sancağı beyi kethüdasına gönderilen 16 Ağustos 1584 tarihli hükümde sancağın muhafazasına tayin edilen sipahilerin görevlerini yapmamaları yüzünden suhtelerin eşkıyalık olaylarının arttığı belirtilmiştir. Muhafazadaki sipahiler ve il eri ile suhtelerin yakalanması emredilmiştir. Ayrıca Gerede kazasında ortaya çıkarak on beş atlı adamıyla eşkıyalık yapan Köroğlu'nun ümerayı bile şerrinden korkuttuğu bildirilmiştir. Köroğlu'un derhal yakalanarak cezalandırılması istenmiştir.⁹⁸

Köroğlu'nun eşkıyalığa başlamasında en büyük sebep Osmanlı Devleti'nin XVI. yüzyılın ikinci yarısından sonra içine düştüğü durum ve bu sırada İran'la savaş halinde olmasıdır. Bolu ve çevresindeki sancaklarda askerler cephede olduğu için durum buna müsaittir. Coğrafi şartlarda Köroğlu'nun yakalamasını zorlaştırmıştır. Ayrıca bölge halkı ve beyler onu korkudan şikâyet etmeye edememişlerdir. Fakat yaklaşık beş yıl sonra Köroğlu bu bölgeden uzaklaştırılacaktır ve kendisi Haymana'da mütegalibeden Mahmud'a sığınacaktır.⁹⁹

3.4.2. Ali Nam Şaki

Kıbrıs kazasının Ferik köyünde hırsızlık yapan bir şakidir. Bolu kadısı ve Zaim Süleyman'a gönderilen 7 Ekim 1560 tarihli hükümde, Ali'nin ve ortaklarının yakalanarak, hak talep edenlere hakları verilip, şer' ile amel edilmesi emredilmiştir.¹⁰⁰

⁹⁷ BOA., *Mühimme Defteri* 42, 142/464.

⁹⁸ BOA., *Mühimme Defteri* 53, 132/1594.

⁹⁹ Faruk Sümer, age, s.16-17.

¹⁰⁰ BOA., *Mühimme Defteri* 3, 542/381.

3.4.3. Yörükoğlu Mustafa, Maden bin Ali, Akça bin Budak, Kara Ali bin Hacı şakiler

Yörükoğlu Mustafa, Maden bin Ali, Akça bin Budak ve Kara Ali bin Hacı şakiler Mudurnu kazasında İshak adında bir kimsenin evini gece basıp oğlu Sefer'i künkle darbedip öldürmüşlerdir. Bolu beyine 17 Ekim 1565 tarihinde gönderilen hükümde suçları sabit ise bunları yapanların yakalanarak İstanbul'a gönderilmeleri istenmiştir.¹⁰¹

3.4.4. Doğancıoğlu Muharrem Nam Şaki

Eşkıyalık yapan Doğancıoğlu Muharrem'den şikâyetçi olup dava edenlerin olduğu davacıların hak ederlerse haklarını almaları konusunda 17 Ekim 1565 tarihli Bolu beyine gönderilen bir hüküm mevcuttur.¹⁰²

3.4.5. Hacı Andın şaki

Hüseyin Çavuş Malta seferinde iken Mudurnu kazasında eşkıyalık olayları artmıştır. Hatta Hüseyin Çavuş'un evinde başsız bir ceset bulunmuştur. Hacı Andın bu olay sonrasında teftiş edilerek sicil olunmuş iken para ile naibe sicili bozdurup bozduğunu öğrenilmesi için Bolu Beyi ve Mudurnu kadısına 9 Şubat 1566 tarihinde gönderilen bir hükümde adı geçmektedir.¹⁰³

3.4.6. Yahyaoğlu Hamza Şaki

Yahyaoğlu Hamza Şaki, Hacı Muharrem adlı bir kimsenin evini basmış ve iki yüz elli florisini almıştır. Yakalanarak küreğe konulmak üzere gönderilmiş fakat ehl-i fesâd olmadığı gerekçesiyle salıverilmiştir. Geri döndükten sonra Hacı Muharrem'in yolunu silahla kesmiştir. Bu yüzden 29 Aralık 1573 tarihinde Bolu beyi ve Çağa kadısına gönderilen hükümde adı geçen şakinin yargılanması, suçu sabitse ise küreğe

¹⁰¹ BOA., *Mühimme Defteri* 5, 161/384.

¹⁰² BOA., *Mühimme Defteri* 5, 160/383.

¹⁰³ BOA., *Mühimme Defteri* 5, 379/1007.

konulmak üzere gönderilmesi istenmiştir.¹⁰⁴

3.4.7. Cüdi Ali Nam şaki

Seyfioğlu Hüseyin'i, Fatma Hatunu, hizmetkârı Oruç'u Uludağ isimli kızı katleden Cüdi Ali nam şaki yaptığı cinayetleri de yalanlarıyla örtbas etmeye çalışması üzerine tahkikat yapılmasına dair 28 Haziran 1581 tarihinde Bolu beyi ve kadısına gönderilen hükümde adı geçmiştir.¹⁰⁵

3.4.8. Ahmed, Nasir ve Süleyman şakiler

Ahmed nam şaki kavaslar gezdirerek halkı korkutup, kanunları çiğnemiştir. Nasir ve Süleyman şaki ise yol kesip halka türlü türlü kötülükler yapmışlardır. Bu şakilerin yakalanması ve cezalandırılmaları için 14 Ekim 1581 tarihinde Halep kadısına ve Halep muhafazasında olan Bolu beyi Mehmed'e gönderilen hükümde yer almaktadırlar.¹⁰⁶

3.4.9. Mehmed Bin Hacı İshak Nam şaki

Taraklı-Borlu kasabasında Mehmed bin Hacı İshak isimli kişinin şaki ve ehl-i fesâd olduğu, elinde telebbüs-ü mühür ve kalb akça ve şahi kullandığı ve elinde üçbin kalb akça bulunduğu için 28 Haziran 1584 tarihinde Bolu beyi ve Taraklı-Borlu kadısına gönderilen hükümde Cezayir'e sürgüne gönderilmek üzere İstanbul'a getirtilmesi emrolunmuştur.¹⁰⁷

3.4.10. Haydar ve Ramazan Nam şakiler

Bolu ve Kastamonu sancaklarında silahla gezip yol kesen, vilayete akçe salan, oğlan ve kızları çeken suhte takımından olan Haydar ve Ramazan isimli şakilerin ve

¹⁰⁴ BOA., *Mühimme Defteri* 22, 114/238.

¹⁰⁵ BOA., *Mühimme Defteri* 42, 266/828.

¹⁰⁶ BOA., *Mühimme Defteri* 43, 289/549.

¹⁰⁷ BOA., *Mühimme Defteri* 53, 74/199.

yoldaşlarının il erleri ile yakalanması ve yargılanarak cezalarının verilmesi üzerine 5 Ocak 1585 tarihinde Bolu ve Kastamonu sancaklarında bulunan kadılara gönderilen hüküm yer almaktadır.¹⁰⁸

3.4.11. Hacı Durmuş Nam Şaki

Eflani ahalisinden Hacı Durmuş isimli bir şaki yanına suhteleri de alarak Müslümanların evlerini basıp, mallarını zorla alması üzerine 28 Ağustos 1585 tarihinde Bolu beyi, Tosya ve Kargı kadılarına gönderilen hükümde yakalanması, yargılanıp, curmü sabit olursa İstanbul'a gönderilmesi istenmiştir.¹⁰⁹

3.5. Eşkîyalarla Devletin Mücadelesi

Osmanlı Devleti artan eşkıyalık olaylarını önlemek ve toplum düzenini tekrar sağlamak için bazı tedbirler almıştır. Aslında devletin eşkıyalık olaylarına son vermek için aldığı pek çok tedbir vardır. Taradığımız Mühimme Defterleri'ndeki hükümlere göre Bolu sancağında eşkıyalıkla ilgili alınmış olan tedbirler şu şekilde karşımıza çıkar.

Bozulan aşayışın tekrar sağlanmasında başvurulmuş önemli bir tedbir olarak yerel yöneticilere teftiş görevi vermek ve bu konuda verilen hükümlerle yapacakları vazifeyi bildirmek dikkati çekmektedir. 30 Eylül 1565 tarihinde Bolu sancak beyi Mehmed Bey ve Çağa kadısını şakilerin yakalanması için teftişle görevlendirilmeleri,¹¹⁰ yine 8 Eylül 1581 tarihli hükümde Bolu beyi ve Bolu'da bulunan tüm kadılara hırsız, harami ve suhtelerin yakalanıp cezalarının verilmesi için emir gönderilmesi¹¹¹ bu konuya örnek teşkil eder.

Devletin eşkıyalık olaylarını caydırmak maksadıyla aldığı tedbirlerden biri de sancakta eşkıyalığı önlemek ve sancağı muhafaza amacıyla sipahi bırakılmasıdır. 21 Kasım 1570 tarihli hükümde; sancaktan kadirga yapımı ve kereste taşınması için sipahi

¹⁰⁸ BOA., *Mühimme Defteri* 53, 241/699.

¹⁰⁹ BOA., *Mühimme Defteri* 58, 247/629.

¹¹⁰ BOA., *Mühimme Defteri* 5, 246/630.

¹¹¹ BOA., *Mühimme Defteri* 46, 64/125.

görevlendirilmesi istendiği halde, sancakta fesâd ve şenaatin olmaması ve muhafaza için alaybeyi ve yirmi neferin bırakılması emri yer almaktadır.¹¹²

Alınan tedbirlerden bir diğeri de gönüllülerden oluşan ‘il erleri’ ile eşkıyanın üzerine gitmektir. Bu sayede devlet eşkıyalık olaylarına karşı halkın yardımına müracaat etmiş, halkın içinden çıkan il erleri sayesinde eşkıya karşı gönüllü güvenlik birlikleri oluşturma yoluna gitmiştir. Eşkıyalık olaylarının yoğun olduğu bölgelerde seçilen il erlerinin başına da bir yiğit başı tayin ediliyordu.¹¹³ Bu konuda 18 Nisan 1586 tarihli ferman ayrıntılı bilgi vermektedir. Bu fermana göre Bolu beyine ve Bolu, Kastamonu ve Kangırı kadılarına gönderilen hükümde; Bolu sancağındaki suhte eşkıyanın yakalanması için sekbanlara başbuğ tayinin yanında, il erlerine tüfenk verilip, her on kimseye bir yiğit başı tayin edilip görevlendirilmesini istemiştir.¹¹⁴ Yine 5 Ocak 1585 tarihli Bolu sancak beyine ve Kastamonu’daki kadılara gönderilen bir hükümde il eri tayin olunan kimselerin Bolu’da eşkıyaları yakalamaları emredilmiştir.¹¹⁵

Osmanlı Devleti aşayiş olaylarının giderek artması üzerine, düzeni korumak için köy, kasaba ve şehirlerde genç erkekleri kefile bağlama yöntemine giderek halkın birbirinden sorumlu olmasını sağlamıştır. Kefile bağlama işlemi şöyle yapılmaktaydı: Köyün bütün erkekleri gruplar halinde mahkemeye getiriliyor her erkek, genç bir erkeğe kefil yapılıyor, köyün kethüdası imam ya da papazla birlikte hepsine kefil oluyordu.¹¹⁶ Yörükoğlu Mustafa, Maden bin Ali, Akça bin Budak ve Kara Ali bin Hacı şakiler Mudurnu kazasında İshak adında bir kimsenin evini gece basıp oğlu Sefer’i künkle darbedip öldürmüşlerdir. Mudurnu kadısı kefilli adamları hapsedmiştir. Bunun üzerine Bolu beyine 17 Ekim 1565 tarihinde gönderilen hükümde suçları sabit ise bunları yapanların yakalanarak İstanbul’a gönderilmeleri istenmiştir.¹¹⁷

Asayişin sağlanması için alınan bir diğer tedbir de tüfeklerin toplatılmasıdır. Osmanlı Devleti, eşkıyalık olaylarının artması üzerine halkın tüfek taşımasına izin

¹¹² BOA., *Mühimme Defteri* 12, ?/199.

¹¹³ Mustafa Akdağ, age, s.210,211.

¹¹⁴ BOA., *Mühimme Defteri* 60, 218/516.

¹¹⁵ BOA., *Mühimme Defteri* 53, 241/699.

¹¹⁶ Mustafa Akdağ, age, s.212.

¹¹⁷ BOA., *Mühimme Defteri* 5, 161/384.

vermemiştir. Böylece aşayışın sağlanacağına inanmıştır. Bundan dolyıdır ki XVI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren silah teftişine ve toplatılmasına dair emirler verilmiştir.¹¹⁸ 14 Mayıs 1460 tarihli hükümde tüfek kullanılmaması hakkında Bolu beyi Sinan Bey'e bir hüküm gönderilmiştir.¹¹⁹ Bolu sancağında suhtelerin eşkıyalık olaylarının artması üzerine 25 Nisan 1581 tarihinde gönderilen hükümde reaya ve suhte taifesinin elinden tüfenklerin toplanması istenmiştir.¹²⁰

Osmanlı Devleti'nin eşkıyalık olaylarıyla mücadelede karşılaştığı en önemli sıkıntılardan birisi de eşkıyayı teftişe ya da ortadan kaldırmaya gönderilen kişilerin bazılarının görevlerini lâıykıyla yapmaması hatta eşkıya gruplarıyla işbirliği yaparak devlete asi olması olmuştur. Bu konuda Bolu bölgesiyle ilgili fermanların çokluğu dikkate değerdir. 24 Ağustos 1581 hüküme göre Ankara Havas Emmini olan Kara Kadioğlu Mehmet'in ve kardeşlerinin teftiş ile görevlendirildikleri halde suhte ve eşkıyalarla mücadele etmeyip firar ettikleri bildirilmektedir. Devlet bu kimselerin yakalanıp cezalandırılması için tekrar hüküm çıkarmış ve yeni bir görevlendirme yapmak durumunda kalmıştır.¹²¹ 4 Eylül 1585 tarihli hükümde; Kargu sancağı beylerinin kethüdası Selim kethüda, muhafazaya kalan sipahilere serdar olup eşkıyayı tedip etmesi gerekirken, eşkıyayla müttefik olup bezistanı basıp, halka zulmettiği bildirilmiştir. Selim kethüdanın ve adamlarının kadı tarafından teftiş edilmesi, bu olayların kethüda tarafından mı yoksa adamları tarafından yapıldığının incelenerek bildirilmesi istenmiştir.¹²² 1 Mart 1570 tarihli hükümde Yenice Kadı Naibi Mustafa'nın mozayikli bir mescidi bozup ahır yaptığı ve Pürkolu adlı kimseden zorla yedi yüz akçe aldığı bildirilmiştir. Bu kişinin yakalanıp İstanbul'a gönderilmesi ve yolda kaçmamasına özen gösterilmesi istenmiştir.¹²³ Yine Bektaş Çavuş'un suhte eşkıyaların teftişine memur edilmişken adamlarıyla birlikte köy köy dolaşıp eşkıyalık yapması üzerine Bolu beyine bu kişinin yakalanması için görev verilmesi söz konusudur.¹²⁴

¹¹⁸ Mustafa Akdağ, age, s.215.

¹¹⁹ BOA., *Mühimme Defteri* 3, 375/1112.

¹²⁰ BOA., *Mühimme Defteri* 47, 62/158.

¹²¹ BOA., *Mühimme Defteri* 46, 10/17.

¹²² BOA., *Mühimme Defteri* 58, 254/645.

¹²³ BOA., *Mühimme Defteri* 9, 16/43.

¹²⁴ BOA., *Mühimme Defteri* 60, 61/140.

3.6. Eşkîyalara Verilen Cezalar

Eşkîyalık olaylarına karışan kişi ya da grupların yakalandıktan sonra devlet tarafından mutlaka bir cezaya arptırılmaları söz konusudur. Bolu sancağında eşkıyalık yaparak devlet düzenine baş kaldıranlara verilen cezalar genellikle; hapis, küreğ'e konma, sürgün ve tımarların elinden alınması olarak karşımıza çıkmaktadır. İncelediğimiz hükümlere göre en fazla uygulanan ceza biçimi hapis cezasıdır. Hapis cezaları eşkıyanın yakandığı yerde olabileceğı gibi¹²⁵ merkeze getirtilmek suretiyle İstanbul'da da uygulanabilmektedir.¹²⁶ Eşkîyalara yardım ve yataklık edenler de benzer şekilde cezalandırılmışlardır.¹²⁷ Gönderilen hükümlerden görevlilerin insan haklarının çiğnenmemesi hususunda dikkatli olmaları istenmiştir. Örnek olarak şakilerin yakalandıktan sonra mahkeme edilmesi, yalancı şahitlere dikkat edilmesi ve ilgili olmayanların olayların içine çekilmemesi konusunda uyarılar yapılmıştır. Hemen hemen her hükümlerin sonunda böyle bir vurgunun yapılması dönemin adalet anlayışı ve devletin suçlu haklarına bakışı konusunda kayda değer bir durumdur¹²⁸.

Bolu sancağında eşkıyalık olaylarına karışan kişiler için ıslah amacıyla sürgün cezasına da arptırılmışlardır. Sürgün cezası Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinden beri kullanılan bir ceza yöntemidir. Örnek olarak 28 Haziran 1584 tarihinde Taraklı kasabasında Mehmed bin Hacı İşhak isimli bir kişi sahte mühür ve kalp aka kullandığı için İstanbul'a getirilerek Cezayir'e sürgün edilmesine karar verilmiştir.¹²⁹

İncelediğimiz Mühimme Defterleri'nde eşkıyalık suçlarından yakalanan kişilerin kürek cezasına arptırıldıkları da olmuştur. 18 Eylül 1581 tarihli hükümde Bolu ve civarında eşkıyalık yapan hırsız ve suhtelerin Bolu beyi tarafından yakalanıp yanına güvenilir adamlar vererek, küreğ'e konulmak üzere İstanbul'a gönderilmesi istenmiştir.¹³⁰ 30 Eylül 1565 tarihli hükümde Bolu beyi Mehmed ve ağ'a kadısına şakilerin yakalanması, yakalandıktan sonra da muhtac-ı arz olanların yani yeniçeri,

¹²⁵ BOA., *Mühimme Defteri* 60, 218/516.

¹²⁶ BOA., *Mühimme Defteri* 58, 247/629.

¹²⁷ BOA., *Mühimme Defteri* 5, 161/384.

¹²⁸ BOA., *Mühimme Defteri* 5, 161/384.

¹²⁹ BOA., *Mühimme Defteri* 53, 74/199.

¹³⁰ BOA., *Mühimme Defteri* 46, 64/125, BOA., *Mühimme Defteri* 22, 114/238.

sipahi vb. görevlilerin belirtilmesi, sipahi olmayanların ise İstanbul'a gönderilmesi istenmiştir. İstanbul'da ise küreğe konulma cezasına çarptırılacağı bildirilmiştir.¹³¹

Eşkıyalık olaylarında suçlu muhtac-ı arz (yeniçeri, sipahi vb. görevliler) ise hükümlerde bu kişiler hakkında “gerekenin yapıp merkeze bildirilmesi” özellikle istenirken diğer eşkıyalık suçu işlemiş olanlar için ise cezalarda genellikle “şer’le hakkından gelinmesi” ifadesi kullanılmıştır.¹³²

Devlet tarafından eşkıyalara verilen cezalardan biri de tımarların geri alınmasıdır. 10 Aralık 1565 tarihli hüküm bu konuya örnektir. Bu hükme göre; ellerindeki tutuklu askerleri salıveren ve kendileri de eşkıyalık yapan sipahilerin tımarları ellerinden alınıp, hapis cezasına çarptırılmaları istenmiştir.¹³³

3.7.Olayların Geçtiği Yerler

Bolu sancağı¹³⁴ Kıbrıs Kazası Ferik (?) isimli Köy¹³⁵, Mudurnu Kazası¹³⁶, Konrapa Kazası¹³⁷, Seben¹³⁸, Yenice¹³⁹, Onikidivan Kazası¹⁴⁰ Mudurnu kazası Çeltik Köyü¹⁴¹, Kıbrıs (Kıbrısçık) Kazası¹⁴², Gere de Kazası¹⁴³, Sayuk Köyü¹⁴⁴, Çağa¹⁴⁵, Ulak kazası¹⁴⁶ ve Yerköprü Köyü¹⁴⁷ Mühimme Defterleri’nde bugünkü Bolu ili sınırlarında eşkıyalık olayları geçen yerlerdir.

¹³¹ BOA., *Mühimme Defteri* 5, 125/290, BOA., *Mühimme Defteri* 22, 114/238.

¹³² BOA., *Mühimme Defteri* 3, 239/598, BOA., *Mühimme Defteri* 58, 254/645.

¹³³ BOA., *Mühimme Defteri* 5, 252/643.

¹³⁴ BOA., *Mühimme Defteri* 5, 160/383, BOA., *Mühimme Defteri* 5, 125/290, BOA., *Mühimme Defteri* 42, 266/828.

¹³⁵ BOA., *Mühimme Defteri* 3, 542/1594.

¹³⁶ BOA., *Mühimme Defteri* 5, 161/384, BOA., *Mühimme Defteri* 5, 379/1007, BOA., *Mühimme Defteri* 42, 110/400.

¹³⁷ BOA., *Mühimme Defteri* 7, 323/928, BOA., *Mühimme Defteri* 5, 379/1007.

¹³⁸ BOA., *Mühimme Defteri* 7, 323/928.

¹³⁹ BOA., *Mühimme Defteri* 9, 16/43.

¹⁴⁰ BOA., *Mühimme Defteri* 9, 16/43.

¹⁴¹ BOA., *Mühimme Defteri* 26, 35/95.

¹⁴² BOA., *Mühimme Defteri* 42, 142/631.

¹⁴³ BOA., *Mühimme Defteri* 42, 142/464.

¹⁴⁴ BOA., *Mühimme Defteri* 43, 302/583.

¹⁴⁵ BOA., *Mühimme Defteri* 5, 125/290.

¹⁴⁶ BOA., *Mühimme Defteri* 46, 10/17.

¹⁴⁷ BOA., *Mühimme Defteri* 3, 239/598.

Bu yerler yanında bugünkü Bolu sınırları dışında olup Mühimme Defterleri'nde geçen yer isimleri de bulunmaktadır. Bu yerler Kastamonu¹⁴⁸, Karaman¹⁴⁹, Divrükün¹⁵⁰, Kandıra Kazası¹⁵¹(Kocaeli), Canik sancağı Bafra kazası¹⁵² (Samsun), Yörük Köyü (Safranbolu)¹⁵³, Beypazarı (Ankara)¹⁵⁴ Ankara¹⁵⁵, Taraklı-Borlu kasabası (Safranbolu)¹⁵⁶, Eflani¹⁵⁷(Karabük), Tosya¹⁵⁸(Kastamonu)'dur. Ayrıca bölgenin sınırlarında bulunan yerlerle ilgili eşkıyalık olayları da Bolu beyine gelen fermanlara konu olmuştur.

3.8. Mühimme Defterleri'ne Göre Bolu'da Eşkîyalık Olaylarıyla İlgili Hükümlerin Transkripsiyonlu Metni

Mühimme Defteri; C.3, Sahife:239, Sıra:598

Bolu beyine hüküm ki:

Mektûb gönderüp livâ-i Ankara Karakeçili nam tayife ve zamane-i merhûm ceddim Sultan Bayezid Han tâbe serahü'den ba'zı kimesneler Yerköprü nam nahiyede ba'zı evler basup, katl-i nefis edüp ve Koçhisar memlehası yoluna gelüp fukaraya teaddileri olmağın ele getirüp şer'ile haklarından gelinmek lâzım geldikde usta ve ummal tayifesi mani oldukların bildirmişsin. **Buyurdum ki:**

Vardıkda, anuñ gibi tayife-i mezbûradan fesâd ve şena'at üzere olanları ele getirüp ve dahi ahvallerini toprak kadıları marifetiyle şer'ile hak üzere teftiş edüp bihasebi'ş-şer'i salb ve siyasete müstahak olanlar hakkında şer'i kavim ile âmil olup kimesneye teaddi olmakdan hazer eyleyesin.

¹⁴⁸ BOA., Mühimme Defteri 5, 76/174.

¹⁴⁹ BOA., Mühimme Defteri 5, 246/464.

¹⁵⁰ BOA., Mühimme Defteri 5, 420/1115.

¹⁵¹ BOA., Mühimme Defteri 7, 323/928.

¹⁵² BOA., Mühimme Defteri 12, .../199.

¹⁵³ BOA., Mühimme Defteri 42, 142/464.

¹⁵⁴ BOA., Mühimme Defteri 42, 142/464.

¹⁵⁵ BOA., Mühimme Defteri 46, 10/17.

¹⁵⁶ BOA., Mühimme Defteri 53, 74/199.

¹⁵⁷ BOA., Mühimme Defteri 58, 247/629.

¹⁵⁸ BOA., Mühimme Defteri 58, 254/645.

Mühimme Defteri; C. 3, Sahife:542, Sıra: 1594, Tarih: 16 M. 968

Yazıldı

Bolu kadısına zeameti tasarruf eden Zaîm Süleyman'a hüküm ki:

Hâliya sen ki Zaim Süleyman'sın, dergâh-ı muallâma mektûb gönderüp Livâ-i Bolu'nun fesâd ve şena'at üzere suhtelerinin teftişi için varid olan hükm-ü şerif mûcebince husus-u mezbûrun tecessüsünde iken Kıbrıs kazasında Ferik ¹⁵⁹(?) nam karyeden Ali nam kimesne hırsuz yatağı ve hırsuz olup ba'zı malları Bolu kadısı mahzarında sabit olup sancak beyi emirle teftişe gitmiş bulunup vâki olan sicilleri irsal olunup şerikleri bulunmak için hükmü şerif lâzımdır deyü bildirmişsin. İmdi **buyurdum ki:**

Vardıkda, bu hususa ihtimam tamam ile mukayyed olup mezbûr Ali'nin şeriklerini her kimler ise ve kande ise buldurması lâzım olanlara teklif eyleyüp buldurup, getirdüp, hak taleb eder kimesneler var ise husama muvacehesinde bir defa şer' ile fasl olunmuş olmayup ve üzerine bila ömr-i şer'î on beş yıl mürur eylemiş olmayan kaziyelerini ber mûceb-i şer'i kavîm teftiş eyleyüp gönderesin.

Ehl-i fesâd ve şena'at etdikleri şer' ile sabit olacak olursa erbâb-ı hukuka sabit olan hakların alıverdikten sonra mukteza-yı şer' ile amel eylesin. Amma sipâhî olanı habs edüp arz eylesin ve hîn-i teftişte hakk-ı sariha tâbî' olup tezvir ve telbisten ve şuhud-ı zûrdan hazer eyleyüp kaziyede medhâli olmayanı dahl ettirmiyesin.

Mühimme Defteri; C. 5, Sahife:161, Sıra: 384, Tarih:22 Rebiyülevvel 973

Yazıldı bu dahi

Bolu beyine hüküm ki:

¹⁵⁹ Transkripsiyonda tam emin olunmayan yerlere (?) işareti konmuştur.

Mektûb gönderüp livâ-i mezbûre tâbi' Mudurnu kazasından...¹⁶⁰ nam karyeden İshak nam kimesnenün gice ile evi basılıp Sefer nam bir oğlu katl olunup bu fesâdı eden kaza-i mezbûrdan Yörükoğlu Mustafa, Maden bin Ali ve Akça bin Budak ve Yenipazarı kazasından Kara Ali bin Hacı nam kimesnelerdir deyü haber virdiklerine mezkûr Akça Mudurnu kadı(sı) mahzarında ikrar etmekle Mustafa ve Maden ve Ali nam kimesnelerle mezbûr İsmail'in gice ile evi üzerine varup İdris ve Süleyman ve Sefer nam kimesneler anda hazır bulunup bizimle kavga edüp döğüşük.

Mezbûr Sefer aramızda künkle fevt olmuş kimin darbından oldu bilinmez didikde ıkrarı tescil oldukdan sonra mezbûrun evi basılıp İshak'a ve sayirlerine mal virüp iskat edüp ehli fesâda şiddet ıtlak olunduğı istima' olmağın. Çünkü müddeileri ferağat etti yazı getirdilüp sayir şerikleri ve yoldaşları varmıdır. Mezbûr Akça'yı habs edüp götürürken Mudurnu kadısı üzerine nesne sabit olmadın (olmadan) kefillü adam habs olunmak ve ahar kazaya alup gitmek hilaf-ı kanundur deyü mürasele gönderüp ehli fesâdı alup hâli üzre kaldı deyü arz eylemişsin. **Buyurdum ki:**

Mezkûr fesâd edüp sabit olup tescil olmuşsa eğer kendüyi ve eğer sayir fesâd ile olup şerik olanları sorup sicilleriyle südde-i saadetime gönderesin. Amma bu bahane ile hilaf-ı şer'i şerif fesâd ve şena'ati olmayanlara dahl etmeyesin.

Ahmed Çavuş'a verildi.

Fi 26 Rabiülevvel sene 973

¹⁶⁰ Okunamayan yerler (...) işareti ile gösterilmiştir.

Mühimme Defteri; C. 5, Sahife:160, Sıra No:383, Tarih:22 Rebiyülevvel 973

Bolu beyine hüküm ki:

Hâliya kaza-i mezbûrda Doğancıoğlu dimekle maruf Muharrem nam kimesne ehl-i fesâd ve şena'at olup mukaddema nice kimesneler da'vayı hak etdiklerinde ele getirilüp ahvali teftiş olunmak lâzım oldukda da'vayı hak edenler haklarından da'va etmeyüp her biri ferağat etdüklerinden babasına kefile virülüp ıtlak olundukdan sonra tekrar hilaf-ı şer' teaddiden hâli olmamağın nice kimesneler da'vayı hak edüp tekrar huzuru lâzım olup taleb olundukda hazır olmamağın bunda südde-i saadetimde olan kefil-i mezbûru bunda ele getirüp habs olunup ahvali yerlü yerinde şer' ile görülmek için kayd ve bend ile giri irsal olunmuşdur. **Buyurdum ki:**

Varup vusul buldukda anun gibi mezbûrdan da'vayı hak eder kimesne varsa, bir def'a şer'ile fasl olunmuş olup ve on beş yıl mürur etmeyen da'valarını haklarında teftiş edüp erbâb-ı hukukun bi-hasebi'ş-şer' sabit ve zahir olan hakların alınmasına bî-kusur alıverdikten sonra vâki olan mevaddın sicilleriyle mufassal ve meşrûh yazup irsal eylesin.

Mühimme Defteri; C. 5, Sahife:125, Sıra No:290, Tarih: 5 Rebiyülevvel 973

Bolu sancağı beyi Mehmed Beye hüküm ki:

Dergâh-ı muallâma adam gönderüp sancağında ba'zı hırsuz ve harami ve ehli fesâd kimesneler olup teftiş olunmaları lâzımdır deyü bildirdiğin ecilden Çağa kadısıyla sancağın ehli fesâd ve şenâati teftiş etmeği emr edüp **buyurdum ki:**

Hükmü şerifim vûsul buldukda, anuñ gibi sancağında teftişi lâzım olan mahallere varup fesâd ve şena'at üzere olanları ele getirüp da'vayı hak eder kimesneleri var ise husamasıyla beraber edüp bir def'a şer'ile fasl olunmuş olmayup ve on beş yıl mürur etmeyen kazıyyeleri mukteza-yı şer'i şerif üzere mumaileyh ile teftiş ve tefahhus edüp göresin.

Şöyle ki erbâb-ı hukukun şer'ile sabit ve zahir olan haklarını eshabına bî-kusur şer'ile alıverdikden sonra ehl-i fesâd sipâhî tayifesinden olup muhtac-ı arz olanları yazup arz edüp sipâhî olmıyanları sûret-i sicilleriyle yarar adamlar koşup südde-i saadetime gönderesin ki küreğe konula. Amma bile koşup gönderdiğin adamlara gereği gibi tenbîh ve te'kid eyleyesin ki yolda ve izde gafletle gaybet etdirmekten ziyade hazer eyleyeler. Şöyle bilesin.

Derviş Çavuş'a verildi.

Fi 3 Rabiülevvel sene :973.

Mühimme Defteri; C. 5, Sahife:76, Sıra:177, Tarih: Gurre, Safer 973

Bolu beyine hüküm ki:

Rikab-ı hümayûnuma arzihâl sunulup Kastamonu sancağında suhte namına ba'zı hırsuzlar zuhur edüp Müslümanların mallarını alup ezvac ve iyallerin tasarruf edüp Kastamonu beyi üzerlerine adam gönderdikde firar edüp senün sancağına girüp müşarun-ileyhden sana adam vardıkda mültefit olmamağla ele girmedikleri arz olundu. Fil-hakika livâ-i mezbûrun ehli fesâd ve şena'atından ol asıl kimesneler sancağına varup iltica eyleyüp muma ileyh tarafından sana adam vardıkda iltifat etmemeğe sebep nedir, niçün mukayyed olmayasın. **Buyurdum ki:**

Hükmü şerifim varıcak ol bâbda gereği gibi mukayyed olup, ahar sancakda fesâd ve şena'at edüp tahtı livâna gelüp iltica edenleri hüsnü tedbir ve tedarükle ele getirüp mahalli hâle şedd-i yed gönderesin. Fesâd ve şena'atetdikleri yerlerden mukteza-yı şer' ve kanun üzere haklarından geline.

Bunlardan gayri sancağında ehli fesâd zuhur etdikde asla te'hir etmeyüp bizzat üzerlerine varup cemiyetleri ziyan olmağla ele virmediklerinde il erinden kifayet mikdarı adam ihrac edüp bi-eyyi tarikin kan cümlesin ele getirüp mukayyed ve mahbus südde-i saadetime gönderüp ehl-i fesâdın gereği gibi def'ine ve reaya ve berayanun

emn-ü eman üzere ikametlerine ziyade dikkat ve ihtimam üzere olasın ki eyyam-ı saadetimde reaya ve beraya asûde-i hâl ve müreffehül-bal olalar. Şöyle bilesin.

Fi Safer sene 973.

Mühimme Defteri; C. 5, Sahife:252, Sıra:643, Tarih:17 Cumadelula 973

Bolu beyine hüküm ki:

Mektûb gönderüp sancağında ele gelen ehl-i fesâddan siyaseti lâzım olanların haklarından gelüp yedi neferi kayd ve bend ile sipâhîlerden Mustafa ve Abdi ve Ferhad'a teslim olunup Bolu zindanına gönderilüp yolda ıtlak edüp kendüler dahi gaybet ettiklerin bildirmişsin.

İmdi mezbûrların tımarların alınup kendüler ile gelüp ve gaybet ettirdikleri yedi nefer buldurulmasını emr edüp, **buyurdum ki:**

Hükm-ü şerifim varıcak mezkûrları her kande ise ele getirüp dahi gaybet ettirdikleri yedi nefer ehl-i fesâdı dahi buldurup habs edüp arz eylesin.

Mühimme Defteri; C. 5, Sahife:246, Sıra:631, Tarih:15 Cumadelula 973

Bolu beyine, Gerede ve Çaga kadılarına hüküm ki:

Sen ki sancak beyisin südde-i saadetime mektûb gönderüp bundan akdem hükmü şerifim irsal olunup sancağında zahir olan ehli fesâdın üzerlerine varup cemiyetleri ziyade olup virmezler ise iyilerinden kifayet mikdarı adam ihrac edüp cümlesin ele getirüp mukayyed ve mahbus, südde-i saadetime gönderesin deyü ferman olunmağın hâliya ba'zı ehl-i fesâd mevcûd olup envâ'ı fesâddan hâli olmayup bu diyarlardan sirkat etdikleri kavli.

Mühimme Defteri; C. 5, Sahife:420, Sıra:1115, Tarih:5 Şaban 973

Şikâyeteye gelenlerden Muhsin'e virildi fi 8 Şaban sene 973

Bolu beyine hüküm ki:

Hâliya ba'zı suhte namına levent Konrepa ve Divrikün ve ba'zı eşkıya cemiyet edüp ba'zı oğlan çeküp fesâd üzre imişler. İmdi zikr olunan ehli fesâd ele gelmek mühim olmağın **buyurdum ki:**

Vûsul buldukda, bu bâbda mukayyed olup zikr olunan ehli fesâdı eğer yerlüdür eğer yataklı ise ele götürüp habs edüp arz edesin ve tamam basiret üzere olup kablel-vuku' cemiyet eden ehli fesâdı ele getüresin.

Mühimme Defteri; C. 5, Sahife:379, Sıra:1007, Tarih:19 Receb 973

Kethüda Derviş'e verildi 28 Receb 973

Bolu beyine ve Mudurnu kadısına hüküm ki:

Sen ki beysin adam gönderüp kaza-i mezbûra tâbi' diğer karyede sakın olan dergâhı muallâm çavuşlarından Hüseyin Çavuş ki Malta seferinde iken kullarının envâ'ı fesâd ve şena'ati olduğundan gayri nice hususları tescil olup getürdüklerinden sonra ondan gayri hanesinde başı yok bir kâtil bulunup tescil olmuş iken Hacı Andın nam kimesnesi olup yaniler ile ittifak edüp hâl-i kavi ile sicil olan husamayı mahv etdirmekle zulüm ve fesâdlarının nihayetleri? olup yevmen fe-yevmen ziyade olmak üzeredir deyü arz eyledikleri ecilden **Buyurdum ki:**

Varıcak bu hususu hak üzre teftiş edüp filvâki mezbûrun adamları kendü hâline makarrında iken fesâd ve şena'atları olduğundan gayri bir nice hususları tescil olup getürdükden sonra ondan gayri hanesinde başı yok bir katıl bulunup tescil olmuş iken mezbûr hacı Andın namıyla izah ile tescilden mahv etdürdikleri vâki midir nicedir?

Malumun olduğu üzere mufasssal ve meşrûh yazup dergâh-ı muallâma vasl eylesin.

Mühimme Defteri; C. 5, Sahife:246, Sıra:630, Tarih:18 Cumadelula 973

Bolu beyine ve sancağı kadılarına hüküm ki:

Sen ki sancak beyisin mektup gönderüp livâ-i mezbûr Çingene tayifesi olup kasabat ve kuraya girüp aleniyen fi'l-i şeni etdüklerinden gayri kuttau't-tarik olup Müslümanların esbâb ve emvalini nehb ve gâret edüp envâ'ı fesat ve şeneat üzre oldukları ecilden kuzat ve subaşlarına mektûb gönderüp envâ'ı tekid olundukdan sonra subaşları tutup haps ettikte kadılar getirmeyüp kimesne dahl etmeye deyü ellerinde emirleri vardır deyü sicil edüp ıtlak eder ise bu makule vaz' edüp efal-i şeniaya razı ve ruhsat virenleri arz eylesin deyü emr-i şerifim verilmesin arz etdüğün ecilden **buyurdum:**

Filvâki kaziye arz olunduğu gibi anuñ gibi hılaf-ı şer-i kavim iş ettirmeyüp. Şer'i şerife muhalif vaz'a ruhsat ve rıza virmeyesin. Şöyle ki: girü bunun gibi efal-i şeniaya mübâşeret edüp men'ile memnu olmayanları her kimse isimleri ve resimleriyle yazup arz edesin. Sonra anlar hakkında emrim tevcih olursa mûcebi ile amel edüp ve ellerinde olan hükmü südde-i saadetime gönderesin

Mühimme Defteri; C. 7, Sahife:323, Sıra:928, Tarih:28 Şaban 975

Yazıldı: Kayd sûrete geçmiştir

Bolu beyine ve Konrapa kadısına hüküm ki:

Kandıra kadısı mektûb gönderüp nefsi Kasaba-i Kandıra'da sakın Mustafa nam kimesne kendi evinde ba'zı kimesneler ile fisk ederken Sefer (i) nacak ile urup katl edüp hâliya Konrapa kazasında tutulmuş haps olunup bil-fiil anda mahbus olduğun ilam edüğü ecilden Seben? kadısına mahalli hadisede şer'ile göresin deyü hükm-ü şerifim virilmiştir. **Buyurdum ki:**

Vûsul buldukda, mezkûru mahalli kadısına gönderesin ki icrâ-yı şer' ile görüle.

Mühimme Defteri; C. 7, Sahife:832, Sıra:2282, Tarih:24 Ra 976

Yazıldı:

Bolu Sancağı beyine hüküm ki:

Sabıkan Vezir olup tekaüd eyleyen Mustafa Paşa südde-i saadetime mektûb gönderüp Bolu sancağı sipâhîlerinden otuz dört nefer sipâhî ol canibde cemiyet üzere olan eşkıya suhte tayifesinün def'i için emirle ta'yîn olunup mezbûr sipâhîlerin sancakları derya seferine emir olunmağın bunlar dahi bedel-i akçesi taleb etdiğin ilam etmeğın. **Buyurdum ki:**

Göresin arz ettiğî üzere, zikir olunan otuz dört nefer sipâhî emirle hıdmet-i mezkûr için ta'yîn olunmayup derya seferine varmalarıyla mezbûrlardan bedel akçesin taleb etmeyesin.

Mühimme Defteri; C. 9, Sahife:16, Sıra:43, Tarih:23 Ramazan 977

Bolu beyine ve Yenice kadısına hüküm ki:

Onikidivan kadısı mektûb gönderüp sen ki Yenice kadısının yapılı mozayikli bir mescidi bozup ahur edüp ve Pürkolu nam kimesnenün hilaf-ı şer' yedi yüz akçesin aldığın mübeyyen olmuştur deyü ilam ettiğî kadı hükmü okundu. Pâye-i seriri a'lama arz olunduğu

Min ba'd niyabet etdirilmeyüp tazir olduğun südde-i saadetime gönderilmesi emr edüp **buyurdum ki:**

Mezkûre emrim üzere min ba'd niyabet etdirilmeyüp tazir edüp dahi Asitane-i saadetime gönderesin amma yolda gelirken gaybet ettirmekten hazer edesin

Mühimme Defteri; C. 12, Sahife:..., Sıra:199, Tarih:22 L. 978

Aynen

Canik sipâhîlerinden yirgimi sipâhînin Canik alaybeyi ile alıkonulup muhafaza hizmetinde görevlendirilmesi.

Sekban Ali'ye virildi.

Canik beyine hüküm ki:

Bolu Müsellemeleri Beyi Ahmed zide mecdühü ile Süde-i Sa'adetüm çavuşlarından Mehmed çavuş Süde-i Sa'adetüme mektup gönderüp; "Canik sancağındaki kaza-ı Bafra sınırına gayetde karüb ü muttasıl olup hâssa kadırgalar levazımından sengin olan kereste eger Bafra re'ayasına teklif olunup ve ba'zı karhanede hıdmed üzere olup bu defa canik sancağı sipâhîleri sefere emrolunup her sene liva-i mezbur zaptı için bir miktar sipâhî ta'yin olunup bu sene dahı hıfz u hırsaset için bir miktar sipâhî ta'yin olmazsa ahl-ü fesâd ü şena'at re'ayanun ehl ü ıyalin basup esbâb ü emvalin garet idüp fesâddan hali olmadukları mukarrer olduğın" bildürmeğün canik alaybeyisi ile yiğirmi nefer sipâhîyi muhafaza için alıkoymak emridüp buyurdum ki;

Vardukda, zikrolunan yirlerün muhafazasıyçün liva-i mezburun alaybeyi ile yiğirmi nefer sipâhîye alıkoyup hıfz u hırsaset itdüresün.

Mühimme Defteri; C. 15, Sahife:26, Sıra:221, Tarih:4 S 979

Aynen

Bolu kadısı naibi mektup gönderip kazayı viran şehirden Abdülkerim nam kimesnesden ba'zı nevaı halkı müşteki olduklarını bildirmeğün arz olunduğu gibi ise teftiş olunup hukukî fukara alıverildikten sonra zarar nam ise küreğe gönderilmek buyruldu.

Mühimme Defteri; C. 22, Sahife:114, Sıra:238, Tarih:5 Ramazan 981

Bolu beyine ve Çağa kadısına hüküm ki:

Sen ki sancak beyisin mektûb gönderüp Hamza oğlu Yahya nam kimesne için sabıkan ehl-i fesâd ve şena'at Hacı Muharrem nam kimesnenün evin basup iki yüz elli sikke filorisin alup fesâd eylemekle küreğe konulup hâlen ıtlak olunup evine geldükde âlet-i harb ile mezbûrun yolunu bekleyüp girü fesâddan hâli değildir deyü bildirmişsin. İmdi Çünkü mezkûr fesâd üzere olup mezbûr hacı Muharremin yoluna âlet-i harb ile durmuş, sen niçün ele getirüp şer' ile hakkından gelmeyesin. İmdi **buyurdum ki:**

Vûsul buldukta, mezbûru ihzar eyleyüp ahvalini şer ile teftiş eyleyüp göresin. filvâki mezkûr sabıkan fesâd üzere olmağla ele getürdüp küreğe konulmuş iken emr-i şerifim ile ıtlak olunmamış ise ve hâlen geldikte kendi hâlinde olmayup girü mezbûrun yoluna âlet-i harb ile durup fesâd ve şena'at üzre ise ne makule fesâdı olduğu şer' ile sabit olduktan sonra sûret-i sicil ile yarar adamla koşup gönderesin ki küreğe konula.

Amma bu bâbda tamam hak üzere olup garaz ve nisbet ile hilafı şer-i şerif teaddi olunmaktan hazer eyleyesin.

Mühimme Defteri; C. 26, Sahife:35, Sıra:95, Tarih:1 Ramazan 982

Bolu beyine ve Bolu ve Mudurnu kadılarına hüküm ki:

İzzeddin ve Nâsır nam kimesneler koyun getürüp ve Çeltik (?) nam karyede satup akçelerin ba'zısını alup ve ba'zısın dahi almak üzre iken karye-i mezbûrede maktûl bulunup hayli akçeleri olduğu ilam olunmağın. **Buyurdum ki:**

Hükm-ü şerifim vardıkta.

Mühimme Defteri; C. 42, Sahife:142, Sıra:464, Tarih:23 Ramazan 989

Anadolu Beylerbeyine hüküm ki:

Kıbrıs (Kıbrısçık) kadısına mektûb gönderip Bolu sancağına tâbi' kaza-yı Kıbrıs'ta Hamal oğlu Kara Mustafa ve Gerede kazasından Köroğlu Ruşen nam eşkıya birkaç ehl-i fesâdı dahi yanlarına cem' edüp on beş yigirmi nefer harami olup evler basup adamlar katl edüp oğlan ve kız çeküp Gerede ve Kıbrıs ve Beypazarı ve Yörük kazalarında yevmen fe yevmen fesâd ve şena'atları mütezayid iken Müslümanlar havfından şikâyet kadir değillerdir.

Evim üzerine çeküp yüz kuruş istediler virmediğim için evimi ihrak eylediler Kıbrıs kazasından Kızılcıkoğlu Mehmed ve oğlu Mustafa ve Abdurrahim ve Hamza nam eşkıya ve Gerede kazasından Doğancıbaşı Kemal ve Yaralıoğlu Mustafa, Okoğlu Mehmed nam sipâhîler muayyen vazifeleri olup Kara Sultan Mustafa namına baş kaldırıp on beş yigirmi bin altun ve on bin koyun cem' edüp Celâli olmuşlar. Bir bölük gönderilüp zararları def' olunmak her vechile lâzım olmuştur deyü arz ve ilam etmeğin.

Buyurdum ki:

Vûsul buldukta, asla tehir ve terahi etmeyüp zikr olunan eşkıyayı evvela yataklandırıp dahi üzerlerine yarar adamlar gönderüp alel gafle basdırıp hüsn-ü tedbir ve tedarüklü ele getirdüp fesâd ve şena'ata mübâşeret etmedin (itmeden) mazarratları bâbında envâ'ı sa'yü ve ihtimamın vucuda getüresin. Ali Çavuş'a virilmiştir.

Mühimme Defteri; C. 42, Sahife:110, Sıra:400, Tarih:24 Recep 989

Dergâh-ı âli çavuşlarından Mahmud Çavuş'a verildi.

Bolu beyine ve livâ-i mezbûr kadılarına hüküm ki, taht-ı hükümetinize mahsus Mudurnu kazasında ba'zı ehli fesat zuhur edüp, Müslümanları rencide eyleyüp fesâd ve şena'at üzre oldukları ilam olunmağın **buyurdum ki:**

Vûsul buldukta, tehir etmeyüp her kande ehli fesat var ise müşarun ileyh çavuşum mübâşeretiyle her ne vecihle mümkün ise ele getürüp; dahi anuñ gibi katl-i nefis edüp şer'an kısas lâzım olanlar hakkında, ba'des sübut şer' ile lâzım geleni icrâ edüp, kısas lâzım olmayup sayir hurde cerayimi sabit ve zahir olanları sûret-i sicilleriyle gönderesin.

Mühimme Defteri; C. 42, Sahife:266, Sıra:828, Tarih:27 Ca 989

Bolu beyine ve kadısına hüküm ki:

Sen ki kadısın südde-i saadetime sûret-i sicil gönderüp Bolu nahiyesinde tımara mutasarrıf olan Cündi Ali nam şaki, Seyfi oğlu Hüseyin nam kimesneyi evi içinde bulmağla mezbûr Hüseyin ve Fatıma nam hatunu ve hizmetkârı Oruç nam kimesneyi ve Uludağ nam kızı mecruhen katl edüp badehu meclis-i şer'a gelüp mezbûr Hüseyin, mezbûre hatunum ile evim içinde gördüm. Ve korkudan Oruç ve Uludağ dahi anların hevasına tâbi' imiş cümlesin katl eyledim deyü bi't-tav-i ve'r-rıza ikrar etmeğin cemmi gafir ile evi üzerine varılup getirüldükde mezbûrûn suhteler ahar yerde mevzi' edüp içinde mecruhan maktul bulunduğı Huccet edüp fesâd eyledüğün ilam etmeğin şer'ile görölmesin emr edüp **buyurdum ki:**

Mezbûru ele getürdüp dahi ahvalın şer' ile görüp arz olunduğı gibi ise şer'ile lâzım geleni icrâ edüp lâzımü'l-garaz? olan hukuku yerine koyup vukuu üzre yazup arz eylesin.

Tamam hakk-ı sariha tâbi' olup bir tarikle haramzadeye neyli himaye olmamalı. Halas olmak ihticac olmaya.

Mühimme Defteri; C. 43, Sahife:289, Sıra:549, Tarih:16 N 988

Haleb kadısına ve hâlâ Haleb muhafazasında olan Bolu sancağı beyi Mehmed Dâme izzühü malum ola ki:

Sen ki Mevla'sın südde-i saadetime âdem gönderüp Ahmed nam kimesne ba'zı kavaslar gezdrp reaya ve berayayı hilafı Şer ve kanun rencide edüp Nasîr ve Süleyman nam kimesne dahi yollar kesp daima fesâd üzere olup fesâd ve Şena'atları nice defa sabit olup sicil olunmuştur deyü bu bâbda hükm- Şerifim ricasına bildirdiğin ecilden. **Buyurdum ki:**

Vardukda, mezbûr Ahmedi ihzar edüp gaybet ederlerse Şer' ile buldurması lâzım olanları buldurup dahi tenbîh eylesin ki min ba'd ol vecihle Kavas gezdrmeyp Şer'i Şerife kimesneye teaddi eylemeye ve mezbreyn Nasîr ve Sleymanı dahi ihzar edüp Şer' ile buldurması lâzım olanları buldurup getirdüp dahi mezbrlardan dava-yı hak eder kimesneler var ise bir defa Şer'ile fasl olmayup on beş yıl mürur etmeyen hususları husaması muvacehesinde Şer ile teftiş ve tefahhus edüp üzerlerine sabit olan hukuku sahibine alıverdikten sonra Şer' ile lâzım geleni icrâ edüp ve sübut bulan mevaddı yazup hıfz eylesin şöyle bilesin tahriren fi.

Mühimme Defteri; C. 43, Sahife:302, Sıra:583, Tarih:16 N 988

Bolu beyine ve Gerede kadısına hüküm ki:

Sen ki kadısın südde-i saadetime mektûb gönderüp kaza-i mezbreye tâbi Sayuk (?) nam karyeden Köroğlu dimekle maruf kimesne daima evler basup ve iki nefer kimesneyi mecruh edüp ve bir emred oğlan şekp defeatle ele getirlmekle ikdam olundukda gaybed edüp ehl-i vilâyet andan aciz olmuşlardır, hâlâ livâ-i mezbûre muhafazasına serdar olan Hürrem Kethüda zide kadreh tarafından yatakların buldurmak işn hükm- Şerifim virilmek ricasını arz etmeğin **Buyurdum ki:**

Hükm- Şerifim vardıkta mezbûru her kande ise behemahâl ele getirüp gayb ederlerse Şer'ile buldurması lâzım olunanlara buldurup getirdüp husaması ile beraber edüp bir defa Şer'ile fasıl olmayup ve on beş yıl mürur etmeyen hususların hak üzere teftiş ve tefahhus edüp göresin kaziye arz olunduğu gibi ise Şer'ile sabit ve zahir olanı mezkûr sipâhî tayifesinden ise habs (idüp) arz eylesin. Değil ise ol bâbda emr-i Şer'i kavimle âmil olup Şer'ile lâzım geleni icrâ edüp yerine koyup kimesneye hilafı Şer'i

şerif etdirmiyessin. Amma hîn-i teftişinde hak üzre olup garaz ve taassubdan ve tezvir ve telebbüsten hazer edüp hakk-ı sarihe tâbi' olasın ve üzerine ne makule mevad sabit olduğun yazup bile sûret-i sicilleri ile dergâh-ı muallâma ilam eylesin.

Mühimme Defteri; C. 46, Sahife:10, Sıra:17, Tarih:24 B 989

Divan-ı hümâyûn katiblerinden Mehmed Bey'e verildi.

Bolu beyine ve livâ-i mezbûrda vâki olan Kadıyana hüküm ki:

Ulak kadısı südde-i saadetime mektûb gönderüp Ankara Havas emini olan Kara Kadioğlu Mehmed'in umumen teftişi ferman oldukta Dergâh-ı âli çavuşlarından Durak Çavuş zide kadruhu kaza-i Ulak'a getirüp teftişe şurû' olundukta mezkûr Mehmed'in karındaşları Emrullah ve Mustafa teber-endaz tüfenkli kırk nefer suhte ile üzerlerine gelüp halas eylemek istediklerinde mezkûr Durak çavuş kaza-i mezbûrdan ve karacalardan iki yüz nefer mikdarı ile eri cem' edüp mezbûrlar üzerine vardıklarında cenk ve cidale cüret edemeyüp firar eylediklerini bildirmişsin.

İmdi mezkûrların ele getirilmesi mühimmattan olmağın Kastamonu ve Ankara ve Kangırı beylerine ve kadılarına dahi ele getüresün deyü müekked ahkâm-ı şerife yazılup irsal olunmakla. **Buyurdum ki:**

Vûsul buldukta, tehir etmeyüp mezbûrların yatakların ve durakların sirren ve alaniyen tettebbu' ve tecessüs etdirüp her ne vechile mümkün ise anları dahi ele getirüp muhkem habs edüp arz eylesin.

Bu dahi

Bu dahi

Bu dahi

Bir sûreti

Bir sûreti

Bir sûreti

Kangırı kadılarına Ankara beyine ve kadılarına Kastamonu beyine ve kadılarına

Mühimme Defteri; C. 46, Sahife:64, Sıra:125, Tarih: 8 Ş 989

Mehmed'e verildi.

Bolu beyine ve Bolu sancağında vâki olan kadılara hüküm ki:

Taht-ı hükümetinizde sakin olan reaya tayifesinden, tarafından rikab-ı hümayûnuma rik'a sunulup ba'zı hırsuz ve harami ve ehli fesâd suhteler zuhur edüp yollara ve bellere binüp adamlar katl edüp, ele götürülmek murad olundukda ba'zı havas-ı hümayûn ve serbest tımarlar ve anların arasına girüp taleb olundukta haramzadeye muin ve zahîr olmağla ele getirilmeğe imkân olmayup livâ-i mezbûrda zuhur eden ehl-i fesâd umumen teftiş olunmak bâbında hükm-ü hümayûnum taleb ettikleri ecilden. **Buyurdum ki:**

Hükm-ü şerifim vardıkda onun gibi livâ-i mezbûrda zuhur eden ehl-i fesâd ve şena'atı ele getirmek bâbında bizzat mukayyed olup eğer varup ol makule serbest tımarlara iltica edenler serbest sahiblerinin yazılı reayasından iseler serbest sahibleri her kimler ise serbest sahiblerinden taleb edüp getirdüp ve davayı hak edenlerle beraber edüp bir defa şer' ile fasl olunmayup üzerinden on beş yıl mürur etmeyen hususların mükteza-yı şer üzere dikkat ve ihtimamla teftiş ve tefahhus eyleyüp göresin.

Filvâki ol makule kimesneler ele getirilüp fesâd ve şena'atleri sabit ve zahir olanlardan sipâhî olup muhtac-ı arz olanların habs edüp sübût bulan fesâdlarınun sûret-i sicilleri ile mufassalan yazup arz eylesin ki haklarında emrim ne vecihle sadır olursa mûcebi ile amel oluna. Sipâhî olmayanlar bâbında şol ki mukteza-yı şer'i şeriftir cürüm ve şena'atlarına göre şer' ile lâzım geleni mahallinde icrâ edüp hilaf-ı şer'i şerif taallül ve niza etdirmeyesin.

Amma bu bahane ile siyasete müstahak olanları siyaset eylemeyüp harice alup gidüp bedel-i siyaset deyü bir habbelerin aldırmayup şer ile lâzım geleni serbest sahiblerinin marifeti ile siyasete memur olana mahallinde icrâ etdiresin ve harbde cerayimi sabit olup küreğe konulmak icab edenleri sûret-i sicilleri ile yarar adamları

koşup südde-i saadetime gönderesin ve bil cümle bu bâbda gereği gibi mukayyed olup tezvir ve telebbüsten ve şuhud-ı zûrdan ve nisbet ve garazla ve taassub ile kimesneye zulüm ve teaddi olmaktan kemal-i ihtiyat edüp ne miktar ehl-i fesâd ele getirüp ve üzerlerine ne makule mevad sabit olup ve ne kadar kimesnenün hakkında icrâ-yı şer' olunmuştur. Mufassalan defter edüp fesâd ve şena'atlarına müteallik olup sübut bulan mevadlerinin sûret-i sicilleri ile mufassal ve meşruh yazup arz eylesin.

Mühimme Defteri; C. 47, Sahife:62, Sıra:158, Tarih:21 RA 989

Bolu beyine ve livâ-i mezbûrda vâki olan kadılara hüküm ki:

Livâ-i mezbûrda ba'zı eşkıya ve ehl-i fesâd suhte tayifesi zuhur edüp Müslümanların evlerin basup envâ'ı fesâd ve teaddi etdikleri ve reayadan ba'zıları dahi tüfenk kullanmağla fesâddan hâli olmadıkları ilam olunmağın anun gibiler ele getirilüp ahvalleri görülmek emr edüp **buyurdum ki:**

Vûsul buldukda, bu bâbda bizzat mukayyed olup livâ-i mezbûrda eğer ehl-i fesâd suhte tayifesidir ve eğer tüfenkle yürüyen reayadır her kande ise ele götürüp ahvallerin Toprak kadıları marifetleriyle a'yan-ı vilâyetten ve ehl-i vukuf ve bî-garaz Müslümanlardan hak üzere dikkat ve ihtimam ile teftiş ve tefahhus edüp reaya tayifesinin ellerinde bulunan tüfenklerin alup zabt edüp ve şer'i şerif muktezasınca fesâd ve şena'atleri sabit ve zahir olan suhte tayifesi hakkında dahi şer' ile lâzım geleni icrâ edüp yerine koyup kimesneye zulüm ve taaddi etdirmeyesin.

Amma hîn-i teftişte dahi hak üzere olup garaz ve taassubdan ve ehl-i fesâdı celb ve ahz-i sebeb ile himayet olunup bu bahane ile kendü hâllerinde olanlara dahl ve tecavüz olunmaktan ziyade hazer edüp hakk-ı sariha tâbi olasın ve bu makule reayanın ellerinde bulunan tüfenkleri almak istediklerinde biz sipâhî hizmetkârıyız deyü teallül ettikleri ve ba'zı sipâhîler reayaya tüfenk virdikleri istima' olunup onun gibilere dahi mukayyed olup ellerinde tüfenk bulunan reaya her kim olursa asla teallül etdirmeyüp emr-i şerifim mücebince ellerinden alınıp ve sipâhî tayifesine dahi muhkem tenbîh eylesin ki min ba'd reaya ve suhte ve sayirlere tüfenk vermeyeler.

Ba'de't-tenbîh tenebbüh olmayanların isimleri ve resimleri ile yazup derkar-ı (dergâhı) muallama bildiresin.

Mühimme Defteri; C. 53, Sahife:132, Sıra:381, Tarih:9 Ş 992

Bolu sancağı beyinin kethüdasına hüküm ki:

Muhafazayı vilayet için ta'yîn edilen sipâhîlerin her biri kendi evinde ve havasında gezmekle ehl-i fesâd suhte tâ'ifesi fukaranın evlerini basup evlâdu ıyalün çeküp vilayet daimazulm-u te'addiden hali olmadıkları istimâ' olundu.İmdi sen mirliva tarafından vilayet muhafazasına kalmış iken ihmal edüp ehl-i fesâda ruhsat verilmek adem-i kudertinden yahut ehl-i fesâddan cebü ahz itmekle ihmalindendir. **Buyurdum ki;**

Vardukta bu babda ona mukayyed olup muhafazaya me'mur olan sipahiler ile ve il eri ile mu'accelen bir yerde hazır ve amade olunup dahi anın gibi suhte tâ'ifesinden ve asir ehl-i fesâddan her ne mahalde haber olursa bilatehir üzerlerine varup her ne tarikle mümkün olursa ele getürdüp gerği gibi haklarından gelesin ki sair ehl-i fesâda mucib-i ibret ola.

Şöyle ki bu defa dahi suhte tâ'ifesinin bir mahalde bir cemiyeti evler basup katl-ü nüfus ve garet-i emval eyledikleri ve sen mukayyed olmayup kemal-i musahale ve ihtimalin istima' eğer sana ve eğer yanunda muhafazaya memuro olan sipahilere ceddin ruhiçün bir mertebede hakaret ile siyaset olunur ki sairilere mucib-i ibret olur. Bilmiş olasın ve ona göre basiret üzere olasın ihmalden ziyade hazer eyliyesin. Andan ma'da Gerede vilayetinde Köroğlu dimekle maruf bir müfsid zuhur idüp on-on beş nefer atlu ile gezüp fukaraya külli te'addide eyleyüp ümera ve küdat havflerinden fesâdların ketm itmekle gittikçe zülm u hayf ziyade olmuştur deyü ilam olundu. Anın dahi üzerine varup ve ne vechile mümkün ise ele getürüp haklarından gelesin. Ve ne vechile haklarından gelindiğin yazup bildiresin. Amma ehl-i fesâddan ahz u celp olmaya siyanet eyleyüp kendü hallerinde olan fukaraya zulm u hayf olmaktan hazer eyleyesin. Batashih-i Efendi.

Mühimme Defteri; C. 53, Sahife:74, Sıra:199, Tarih:19 C 992

Müderriş Sipâhîzadeye ketb olunmuştur.

Bolu beyine ve Taraklı Borlu kadısına hüküm ki:

Sen ki Kadısın mektûb gönderüp kasaba-i mezbûre sakinlerinden Mehmed bin Hacı İshak nam kimesne için şaki ve ehl-i fesâd olup elinde telebbüs-ü emir ve hucet bulunup ve daima kalb akçe ve şahî kullanup ve köre ulak ve cerayete gönderüp mukaddema elinde üç bin kalb akçe bulunup bir tarikle halas olup kasaba-i mezbûre ehâlisi şer-i şerife gelüp dârımızda bey ve şira olunmaktan kalmıştır. O vilâyetten sürülmez ise Müslümanların şerası ... olmaz deyü sulaha ile muhızır gönderüp ilam etmeğin mezbûru cezireye sürmek için südde-i saadetime gönderüp emr edüp **buyurdum ki:**

Vardukda, emrim üzerine mezbûru mukayyed ve mahbus yarar adamlarla koşup sudde-i saadetime gönderesin ki Cezayir'e sürgün ola ve bile koşup gönderdiğin adamlar tiz eyleyesiz ki yolda bir tarik ile gaybet ettirmekten ziyade hazer eyleyeler.

Mühimme Defteri; C. 53, Sahife:241, Sıra:699, Tarih:3 M 993

Bolu ve Kastamonu sancağında vâki olan kadılara hüküm ki:

Taht-ı kazanızda ehli fesat suhte zuhur edüp yollara ve bellere inüp, âlet-i harb ile gezüp, ebna-yı sebinin yolun basup, esbâb ve erzakların garet edüp ve ahâli-i Vilâyete akçe salup, oğulların ve kızların çeküp mezbûrların fesat ve şena'at üzre oldukları istima' olunmağın mezkûrlar ele getirülmek için Haydar ve Ramazan nam kimesnelere dahi ba'zı yoldaşları ta'yîn olup ele getirülmeleri için irsal olunmuştur. **Buyurdum ki:**

Vardukda, bu bâbda her birinüz bizzat mukayyed olup anun gibi taht-ı kazanızda ve bir yerde ehl-i fesâd zuhur etdükte il eri ile ve ta'yîn olunan kimesneler ile

haberleşüp dahi üzerlerine varup ele götürüp mukayyed ve mahbus südde-i saadetime gönderesin, eğer cenge mübâşeret ederler ise demleri heder olmak üzre beher-hâl ele götürmeğe ihtimam eylesin anun gibi mezkur ehl-i fesâd suhte tayifesi kaçup birleşip timarla ve evkaf ve emlake varup tahsil ettiklerin anlardan talep edüp götürüp virmekde muhalefet ederler ise isimlerin yazup arz eylesin ki dirlikleri ... teb'id (tevcih?) olunup ehl-i fesâda muin olanlara ibret için haklarından geline. Amma bu bahane ile ehl-i fesat ve şena'at olanlar ahz-ü celb olunmağla himayet olunup kendü hâllerinde olanlara dahl-ü tecavüz olunmaktan ziyade hazer edesiz. Eğer suhte tayifesi bir köye veya bir mahalle içine varup iltica ederler ise kendiler ele virmeğe kadirse ele götürüp teslim eylesin. Ele virmeğe kadir değiller ise mu'accelen çeküp mezkûrlar haber vireler. Eğer anlar varup ele götürürlerse ehli fesâdı himayet etmekten hazer eylesin. Sonra ehl-i fesâda olacak ukubet; ol muin olanlara icrâ olunur ana göre mukayyed olalar:

Mühimme Defteri; C. 58, Sahife:247, Sıra:629, Tarih:2 N 993

Bolu beyine ve Eflâni kadısına hüküm ki:

Sen ki kadısın mektûb gönderüp kaza-i Eflâni ahâlisi meclisi şer'a gelüp Hacı Durmuş nam kimesne şerir ve fûrur olup ehli fesâd ve suhte tayifesine ...alıvirüp Müslümanların evlerini basup mallarını garet etdürüp on beş yıldan ziyade bu makule efâlini musır olup fesâd üzere olmak ile taş gemisine konulmuş iken ba'zı fûrur arz ve sûreti siciller ibraz etmekle bir tarikla halas olup ve iki nefer ehli fesâd suhte oğulları olup ba'zı ehli fesâd ile girüp Müslümanların mallarını ve rızıklarını garet edüp babalarına götürüp ol dahi hıfz edüp izalesi lâzım kimesnedir deyü arz eyledüğün

İmdi ele getirülüp südde-i saadetime gönderilmesin emr edüp buyurdum ki:

Vûsul buldukda, mezbûru beher-hâl ele götürüp ve dahi ahvalini hak üzre bî-garaz kimesnelerden teftiş edüp göresin, vechi meşruh üzre fesâd ve şena'atde oldukları şer'ile sabit olur ise kayd ve bend ile yarar adamlara koşup sûret-i sicilleriyle südde-i saadetime gönderesin. Bile koşup gönderdiğün adamlara tenbîh eylesin ki yolda bir

tarikle halas olmakdan ziyade hazer eylesin.

Mühimme Defteri; C. 58, Sahife:254, Sıra:645, Tarih:9 N 993

Bolu beyine ve Tosya ve Kargı kadılarına hüküm ki:

Sen ki Tosya kadısısin, mektûb gönderüp Kangırı sancağı beylerin Kethüdası Selim Kethüda ber mûceb-i emr-i şerif muhafazaya gelen sipâhîlere serdar olup sipâhîlerin biner ikişer biner akçelerin icazet virüp muhafazaya mukayyed olmayup yüz nefer atlu ile kasaba-i Tosya'ya gelüp kasaba halkına salgu salup kasaba halkı kadir olmadıkları baiden mezbûr kethüda ehli fesat olan suhteler ile müttetik olup bundan evvel siyaset olunan Öküz Hayreddin ve Eğri Sipâhînin ele gelmeyüp firar eyleyen Mehmed ve Divane Mansur ve diğer Mehmed ve Divane Hamza ve Köse Hüseyin ve andan gayri nice ehli fesat suhteler yanına cem' olup yigirmi ve otuz nefer adamlarla bir bezistanı basup içindee olan dükkânları yağma edüp ve şehir Kethüdası Şükrüllah'ın dahi dükkânın basup eşyasın gâret edüp dört bin nakit akçesin alup teaddi etdiklerinden şer'i şerife davet olunup gelmeyüp itaat-ı şer' etmeyüp ol gün cuma günü olup cumaya gelüp giderken eğer sağır ve eğer kebirdir helak etdin deyü kelimat etmekle salât-ı cuma eda olunmağın ve bil cümle muhafazaya mukayyed olmayup ol baiden Kara Ahmet nam suhte Desne nam karyede Hacı İbrahim nam tacirin evin basup iki atın ve nice eşyasın gâret edüp ve bundan gayri kasaba halkından nice tacirin yoluna gelüp yüklerini gâret edüp mezbûr kethüdanın zulüm ve teaddisin ve suhteler ile ittifakların arz edivir deyü tazarru eyledikleri ecilden. Şol ki vâki hâldir ilam olundu deyü bildirmişsin. İmdi **buyurdum ki:**

Vûsul buldukda, Selim Kethüda ve sayir adamlarından ihzarı lâzım olanların ele getirüp Kadı muvacehesinde mûceb-i şer'i kavim imkân vechile Hak üzere teftiş edüp göresin. Filvâki mezbûr kethüda muhafazaya kalan sipâhîlere emir ile serdar iken mukayyed olmayup, ehl-i fesat suhteler ile müttetik olduğundan gayri kasaba halkına ol vecihle zulüm ve teaddi edüp bezzistanı bastırup mal ve iyallerin gâret eylediği vâki ise şer' ile sabit ve zahir ola bu fesâdı edenler bizzat kendi Selim Kethüda mıdır yoksa adamları mıdır ve her ne makule kimesnenün esbâbı garet olmuşdur mufassal ve meşruh

yazup defter edüp dergâh-ı muallâma arz eylesin ki sonra emr-i şerifim ne vechile sadır olursa mûcebiyle amel eylesin. Muhafaza hususu ehemmi mühimmiattandır. Ahz ve celbden ve hılaf-ı vâki kazıye arz olmaktan hazer edesin. Hakk-ı sariha tâbi' olasın. Şöyleki mezbûr Kethüdanuñ muhafaza hususunda tekâsül üzre olasın? muhafazaya kalan sipâhîler ile Kangırı muhazasında olasın.

Mühimme Defteri; C. 60, Sahife:61, Sıra:140, Tarih:11 ZA 993

Bolu sancağı beyine hüküm ki:

Sen ki sancak beyisin dergâh-ı muallama mektup gönderüp dergâh-ı muallam çavuşlarından Bektaş için ehl-i fesat ve suhte tayifesin umumen emr-i şerifle teftişe ferman olunmuş değil iken mücerred celb-i mal için yanına yığirmiden ziyade ehl-i fesâd ve ehl-i heva cem' edüp fukaranuñ ba'zısına sende suhte imişsin ve ba'zısına sende yemek virdün deyü bî-vechin envâ'ı zulüm ve teaddi eylediğünden maada vafır akçaların alup ve ekserinin emval ve esbâbların garet etdirüp ve her karyeye girüp yiğitbaşı dikmek namına fukaranuñ ziyade akçaların alup ve Ramazan-ı şerifte şürb-i hamr edüp Müslümanların ehl-ü ıyaline dahl-ü taarruz eyleyüp envâ'ı zulüm ve teaddisin ol canipten olan kuzat tayifesi dahi Dersaadetime ilam olunmasın rica etdiklerin arz eylediğin ecilden mezbûr çavuş südde-i saadetime gönderilmeğin, emr edüp **buyurdum ki:**

Vûsul buldukda, mezbûr çavuşu elinde olan emri ile dergâh-ı muallâma gönderesin ve vech-i meşruh üzre zulüm ve teaddisi ve Ramazan-ı şerifte şürb-i hamr edüp kendüsi ve adamları fesat ve şena'at üzre olup üzerlerine hukuk-u fukara olduğu şer' ile sabit olursa, bil-keşf sübut bulduğu üzre kendünün ve adamlarının ahvalin mufassal yazup arz eylesin.

Sonra emrim ne vecihle sadır olur ise mûcebi ile amel eylesin.

Mühimme Defteri; C. 60, Sahife:218, Sıra:516, Tarih:28 R 994

Bolu livâ-i beyine ve livâ-i mezbûrde vâki olan Kadılara, Kastamonu ve Kangırı kadılarına hüküm ki:

Bolu sancağında vâki olan ehli fesâd suhte tayifesin ele götürüp haklarından gelmeğe memur olan erbâb-ı tımardan Mahmud südde-i saadetime gelüp bundan akdem sabıkan Kastamonu Beyi olan Veli südde-i saadetime mektûb gönderüp zikr olunan ehli fesâd suhte tayifesin ele götürüp haklarından gelinmek için mezkûru sekbanlardan Şaban ve Mehmed ve Ahmed ve Hüseyin ve Hızır şah ve Murad ve Seyfi ve Ali ve Abdurrahman Fehmi ve Zülfikar ve Osman ve diğer Mehmed ve Abdülkerim ve Hasan ve Mehdi nam sekbanlara baş-u buğ ve esnaf Mahmud ve Mehmed ve Süleyman ve diğer Süleyman ve Mürsel ve Hasan ve Numan ve diğer Mürsel ve Bekir ve Kalender ve diğer Hasan ve diğer Numan ve İsa ve Ali başbuğ ta'yîn edüp lakin ellerinde olan yazı beratların mir livâ-i subaşları ellerinden alup teaddi eyledüklerinde ve ahâli-yi vilâyet zikr olunan ehli fesâd suhte tayifesin ele götürüp haklarından gelmek için arz eyledik de müteveffa Osman Paşa tarafından vech-i meşruh üzre hükmü şerif virildiğün bildirüp anun mücebince tekrar hükmü hümâyûnum virilmesi rica eylemeğin

Buyurdum ki:

Hükmü şerifim vardukda, mezkûr Mahmud'u bu sene dahi zikr olunan kimesnelere başubuğ (başbuğ) ta'yîn edüp dahi zuhurlarında ehl-i fesâd suhte tayifesin ele getirüp haklarından gelmek için ellerinde olan tüfenklerin ve sayır âlât-ı harbiye mirlivâ subaşlarına dahl etdürmeyüp ve bundan akdem her on kimesneye bir yiğitbaşı ta'yîn olunup ellerine virilen hükmü hümâyûnum mücebince zuhurlarından ehli fesâdın haklarından gelmek için ellerinde olan yazı beratlarına dahl etdürmeyüp ve anun gibi sizden mi âvenet taleb ederler ise il eri ile ve yiğitbaşları ile kılunup üzerlerine varup ehli fesâdı ele getirüp evamiri şer'i şerife davet eyleyüp inad edüp muharebeye mübâşeret ederlerse demleri heder olmak üzre her ne tarîk ile olursa şer'ile haklarından gelesin. Amma bu bahane ile reayaya ahz ve celb olunmak için suhtesiz deyü teaddi olunup ve ehli fesâd suhte tayifesi mümaneat olunup halas olunmakdan hazer edesin. Amma bunlar dahi bir bahane ile reayaya ve ebna-yı sebile ve gayra bir vechile teaddi

ve tecavüz eylemeyeler ise garaz eylemeyesin. Anlara ve suhtelere olacak ukubet... icrâ olunup hıdmetiniz alınmağla konulmaz. Bu bâbda dahi ruhsat vormeyüp ve kimesnenin... aldırmayup ancak ehli fesâd suhte tayifesin ele getüresin istihdam eyleyesin. İstemeyeni muhkem kayd-u bend ve habs edüp yazup bildiresin.

Mühimme Defteri; C. 60, Sahife:198, Sıra:468, Tarih:10 S 994

İznikmid ve Bolu ve Ankara ve Kayseriye ve Niğde ve Sivas ve Tokat ve Bafra ve Amasya ve Çorum kadılarına hüküm ki:

Hâlen taht-ı Kazanızda ba'zı ehl-i fesâd Yeniçeri ve Acemioğlanı namına gezüp fesâd ve şena'at eyledikleri ilam olmağın zikr olunan ehl-i fesâdı südde-i saadetim yeniçeri çavuşlarından Mehmet Zide kadruhu mübâşeretiyile ele getirüp şer' ile teftiş olunmak emr edüp **Buyurdum ki;**

Vûsul buldukda, anuñ gibi Yeniçeri ve Acemioğlanı namına olup fesâd ve şena'at eyleyenleri mezbûr Yeniçerileri Çavuş mübâşeretiyile ele getürüp şer' ile hak üzere teftiş edüp göresin.

Zikr olunan ehl-i fesâd Yeniçeri ve Acemi oğlanı namına olup fesâd ve şena'at eyledikleri şer'ile sabit olur ise onun gibileri mezbûr çavuşuma teslim edüp ve Yeniçeri ve Acemioğlanı olmayup ol nâma girüp fesâd ve şena'atleri şer' ile sabit ve zahir olanlar sipâhîyse haps edüp arz eyleyesin. Sipâhî olmayanlarını şer'ile mahallinde lâzım geleni icrâ eyleyesin. Amma hîni teftişde tamam hak üzre olup bu bahane ile kendü hâlinde olanlara dahl olunmaktan hazer eyleyesin.

Mühimme Defteri; C. 60, Sahife:313, Sıra:931

Ulak Osman Çavuş'a Saruhan ve Biga ve Amasya'ya varup gelme.

Sefer /3 fi 23 C sene 993

4. Sonuç

Osmanlı Devleti, XVI. yüzyılın sonlarına doğru yavaş yavaş çağının gerisinde kalmaya başlamıştır. Devletin gerilemesinin sosyal, iktisadi, askeri ve siyasi olmak üzere birçok sebebi bulunmaktadır. Bu sebeplerden dolayı toprak ve vergi sistemindeki bozulma, eşkıyanın çıkmasına zemin hazırlamıştır. Eşkıyalık hareketlerinin artması toplumun ekonomik durumu ve merkezi otorite ile yakından alakalıdır. Çünkü merkezi otoritenin zayıflamaya başladığı dönemlerde ekonomik kaygılarla eşkıyalık olaylaylarında artış görülmüştür. Osmanlı Devleti eşkıyalık olaylarına tedbir almaya çalışmışsa da yetersiz kalmış bu durumdan hem halk hem de devlet zarar görmüştür.

Bolu sancağı Osmanlı Devleti'nin en gözde şehirlerinden biri idi. Çünkü doğuya giden birçok ana yol bu havaliden geçmekte idi. Bu yüzden taradığımız Mühimme Defterleri'nde Bolu ile ilgili pek çok hüküme rastladık. XVI. yüzyılın sonlarına doğru Bolu sancağına gönderilen fermanlarda; eşkıyanın yakalanması, suçları sabit olanlara gerekli cezaların verilmesi ya da İstanbul'a gönderilmesi gibi emirler bulunmaktadır. Bu fermanlardan anlaşılacağı üzere, Bolu sancağı İstanbul'a çok yakın bir konumda olmasına rağmen devletin içine düştüğü bunalımlardan etkilenmiştir.

Çalışmamızda bazı aşiret ve taifelerin, ehl-i örf ve ehl-i şer gibi resmi görevliler ile suhtelerin isyanlarına rastlanmıştır. Bolu sancağında eşkıyalar, hırsızlık, ev basılması, adam öldürme, kavga, yol kesme, kız-oğlan kaçırma, köy basma, dükkân ve çarşı yağmalama gibi olayları yapmışlardır. Eşkıyalık yapan grubun büyük bir bölümünü suhteler oluşturmuştur. Çok fazla olmasa da devletin resmi görevlilerinin de otorite boşluğundan faydalanarak halka zulüm yaptıkları da görülmüştür.

Osmanlı Devleti Bolu sancağında giderek artan eşkıyalık olayları için tedbirler almıştır. Bu tedbirlerin başında sancağa müfettişlerin gönderilmesi, muhafızların atanması, silahların toplanması, gönüllülerden oluşan il erlerinin toplanmasını

sağlamıştır. Yakalanan ve yargılandıktan sonra suçu sabit olanlara da hapis cezası, küreğe konulma, sürgün, görevden alınma ve tımarının geri alınması gibi cezalar verilmiştir.

Eşkıyalık olaylarının tarihi eski çağlara kadar uzanmaktadır. Pek çok devlette olduğu gibi Osmanlı Devleti’inde de var olmuş ve bazı dönemlerde devletin birinci meselesi haline gelmiştir. Temelinde devlet baskısı, zulüm, haksızlık, devletin otoritesinin zayıflaması vb. sebeplerinin bulunduğu düşünülen eşkıyalık olayları insanlık tarihi boyunca sürececek bir sosyal problem olarak varlığını sürdürecektir. Kanuni döneminde bile devletin merkezine çok yakın bir sancak olan Bolu’da dahi bu denli yaygın eşkıyalık olaylarının olması bu gerçeği ortaya koyar. Bu olaylar toplum hayatını o kadar derinden etkilemiştir ki halkın bazı dönemlerde eşkıyaları kahraman haline getirerek (Köroğlu) destanlaştırdığı da görülmüştür.

Sonuç olarak bu dönemde eşkıyalık ve asayiş probleminin halk arasında *büyük kaçgun* olarak algılanan Celali isyanları çerçevesinde sadece Bolu yöresine mahsus bir olay olmadığı, siyasi olmaktan çok ekonomik nedenlere dayandığını belirtmek ve açıklamak yerinde olur.

5. Kaynaklar

Başbakanlık Arşivi, Mühimme Defterleri, 1-60 Mühimme Defteri

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi. (2000). İstanbul: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları.

3 Numaralı Mühimme Defteri. (1993). (966-968 / 1558-1560), Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları.

12 Numaralı Mühimme Defteri. (1996). Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları.

Akdağ, Mustafa. (1995). *Türk halkının Dirlik ve Düzen Kavgası- Celâli isyanları*. İstanbul.

Birgören, Hamdi. (2008). *Bolu Vilayeti Salnamesi(Rumi1345-Miladi1925)*, Bolu Belediyesi Araştırmaları Merkezi.

Birdoğan, Nejat. (1996). *Köroğlu Bir Toplumsal Direnişin Destanı*. İstanbul. s.29.

Boratav, P. Naili. (1984). *Köroğlu Destanı*. İstanbul.

Danişmend, İ.Hami.(1972). *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*. İstanbul: Türkiye Yayınevi.(III)

Emecen, Feridun. (2005). “Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet”. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*. 3(5),107.

Gökbilgin, Tayyip. (1992). *Biyografi Kanuni Sultan Süleyman*. İstanbul:

M.E.Yayınları.

Itzkowz, Norman. (1989). *Osmanlı İmparatorluğu ve İslami Gelenek*. (çev: İsmet Özel). İstanbul.

İlgürel, Mücteba. “Eşkîyalık- Osmanlılarda Eşkîyalık Hareketleri”. *İslam Ansiklopedisi*. (XI) 463-469.

İlgürel, Mücteba.(2002). “Zirve’den Dönüş: II. Selim’den III. Mehmed’e”. *Türkler Ansiklopedisi*. (IX) 644-662.

İnan, Kenan. (2002). “II. Bayezid Dönemi”. *Türkler Ansiklopedisi*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları. (IX) 388-389.

İnalcık, Halil. (2000). *Osmanlı İmparatorluğu’nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*. (1)

İnalcık, Halil.(2009). *Devlet-i Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-I*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

J. Lee, Stephen. (2004). *Avrupa Tarihinden Kesitler* (Çev: Ertürk Demirel) 1494–1789. Ankara: Dost Yayınları. 56-63.

Konukçu, Enver. (1983). “Köroğlu’nun Yaşadığı Asırda Bolu’nun Siyasi Durumu (XVI-XVII. yüzyıllar”. *Köroğlu Semineri Bildirileri*, Ankara: Başbakanlık Basımevi. s 53-62.

Konrapa, M. Zekai. (1960). *Bolu Tarihi*, Bolu: Bolu vilayet Matbaası.

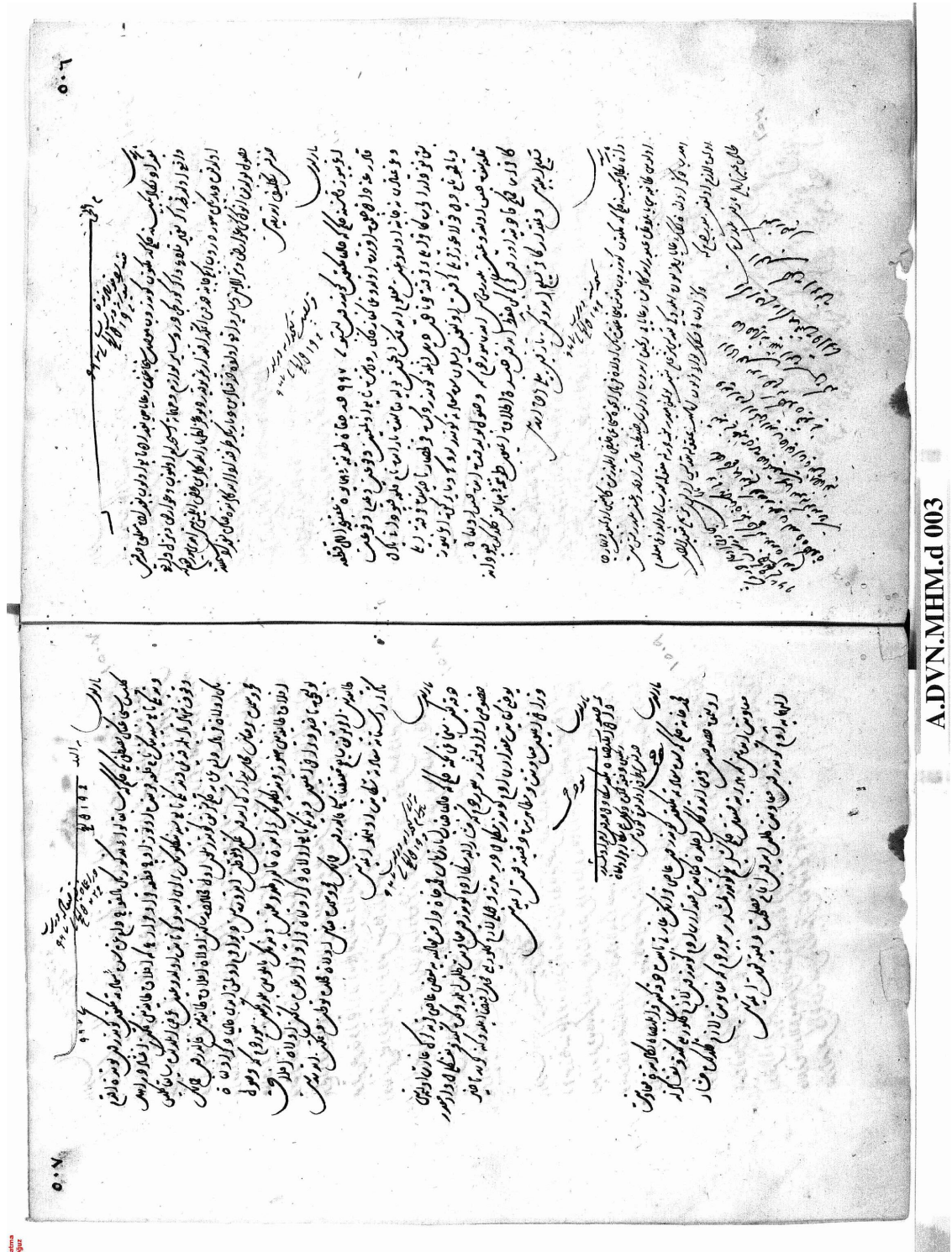
Kutlu, A Haydar. (1964). *Bolu Tarihine Kısa Bir Bakış*. Bolu: Halk Eğitim Merkezi.

Öztuna, Yılmaz.(1977). *Başlangıcından Zamanımıza Kadar Büyük Türkiye Tarihi*. İstanbul: (III)

- Önal, M. Ali. (2009). “Devlet İçi İktidar Mücadelesinin bir Unsuru Olarak Eşkîyalık ve Ayrılkçı Hareketler”. O. Köse (ed), *Osmanlı’dan Günümüze Eşkîyalık ve Terör* (ss. 28), Samsun.
- Sander, Oral. (1987). *Anka’nın Yükselişi ve Düşüşü* (Osmanlı Diploması Üzerine Bir Deneme). Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Yayını.
- Sami, Şemseddin. (1989). *Kâmus-ı Türkî*, İstanbul: Çağrı Yay. 3. Baskı.
- Sümer, Faruk. (1987). “Kör Oğlu, Kızır Oğlu Mustafa ve Demirci Oğlu ile İlgili Vesikalar” *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*. İstanbul. S.46, s.9-46.
- Tabakoğlu, Ahmet. (1986). *Türk İktisat Tarihi*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Taş, Kenan Ziya. (1998).“ Yaya ve Müsellem Sancağı Olarak Bolu’nın İdari Yapısı”, *Bolu’da Halk Kültürü Ve Köroğlu Uluslar arası Sempozyumu*, Bolu: AİBÜ Basımevi, s.26.
- Uzunçarşılı, İ. Hakkı. (1998). *Osmanlı Tarihi*. Ankara: TTK Basımevi. (II).
- Uzunçarşılı, İ. Hakkı. (1983). *Osmanlı Tarihi*. Ankara: TTK Basımevi.(III/1).
- Uzun, Efkân. (2006). “Osmanlı Örnekleme Üzerinden Sosyal Eşkîyalığa Bir Bakış”. *TSA / Yıl: 10. Aralık 3*.
- Ünal, M.Ali. (1995). *Mühimme Defteri 44*. İzmir: Akademi Kitabevi.
- Yazıcı, Tahsin.(1988). “Softa” Maddesi”. *İslam Ansiklopedisi*. (X).
- Yurt Ansiklopedisi*. (1982). Türkiye İl İl Dünyü Bugünü Yarını. İstanbul.(II), s.1457-1460.

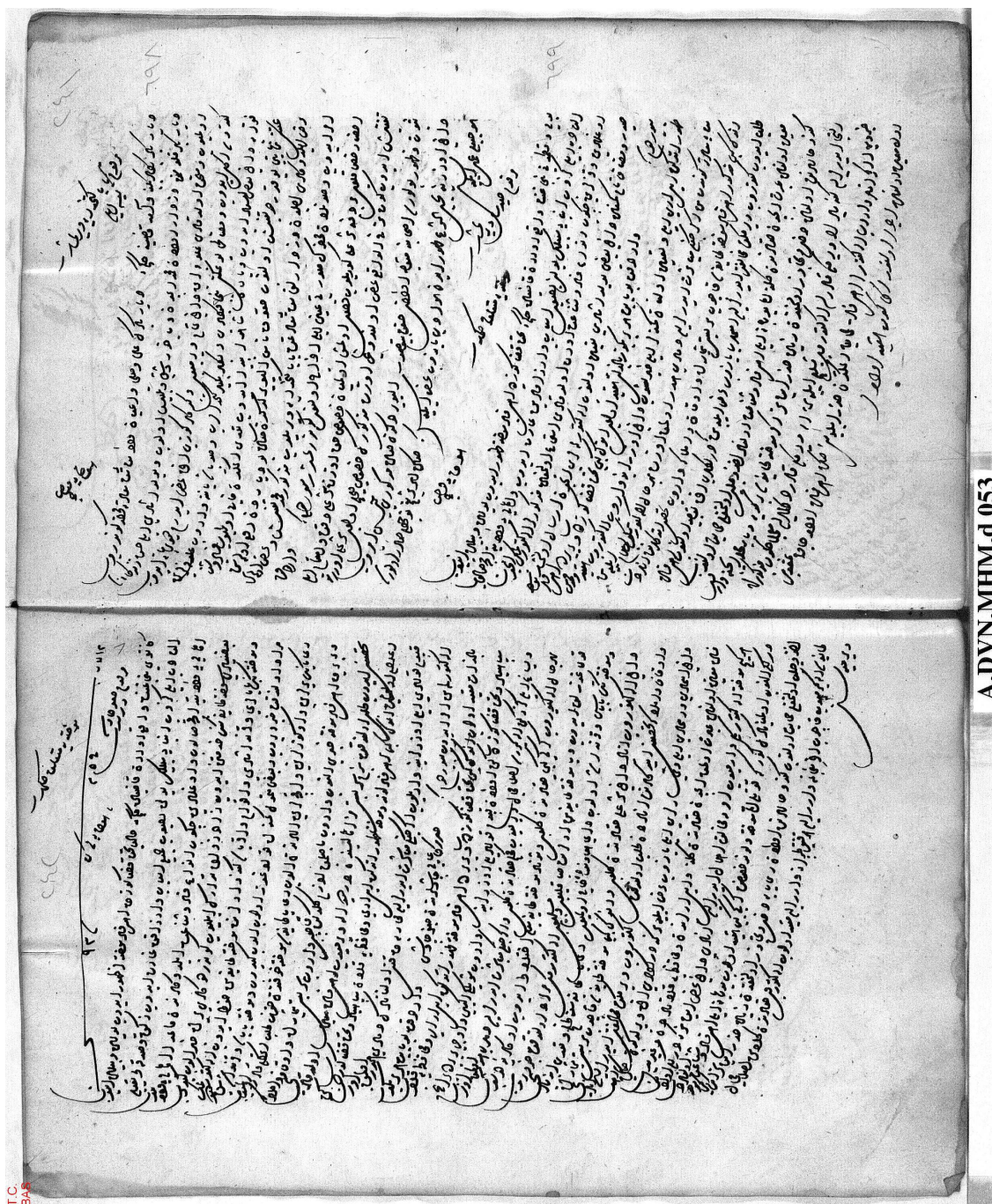
6. Ekler

Ek:1 A.DVN.MHM.D.003

[illegible][illegible][illegible][illegible]

Ek: 3 A.DVN.MHM.d 053

A.DVN.MHM.d 053